

లోపలి పేజీలలో...

- ◆ అక్టోబర్ 23న రైతు దీక్షలో ఆమోదించిన తీర్మానాలు
- ◆ సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపనీ నిర్వహణ
- ◆ రబీలో శనగ సాగు, సస్యరక్షణ
- ◆ క్యాబేజీ, క్యాలీఫ్లవర్ సాగులో మెళకువలు
- ◆ తెలంగాణాలో కొనసాగుతున్న రైతు ఆత్మహత్యలు
- ◆ మధుమేహ వ్యాధి నివారణ - ఆహారపరంగా తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు

తొలకలి

సుస్థిర వ్యవసాయ మాన పత్రిక

సంపుటి: 5 సంచిక: 6 హైదరాబాద్ నవంబర్ 2016 పేజీలు: 40 వెల: రూ. 20/-

సమగ్ర వ్యవసాయ విధానం కోరుతూ తెలంగాణా రైతు జే.ఏ.సి. దీక్ష

జన్ముమార్పిడి ఆవ పంట మార్కెట్ ప్రవేశాన్ని ఆపాలని డిమాండ్ చేస్తూ ఢిల్లీలో సత్యాగ్రహం

రైతు సహకార సంఘాల భాగస్వామ్యంతో పురోగమిస్తున్న 'సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ'

Certificate

HYM International Certifications Pvt. Ltd.

Certified that the Quality Management System of

SAHAJA AHARAM PRODUCER COMPANY LIMITED

12-13-445, 1st Floor, Street No.1, Tarnaka, Secunderabad - 500 117

has been assessed and found to be in accordance with the requirements of the quality standards

ISO 9001:2015

for the following scope of certification

**PRODUCTION, MANUFACTURING, PROCESSING AND
RETAIL TRADE OF FOOD PRODUCTS, AGRICULTURE IMPLEMENTS**

Further information about the scope of this certificate and applicability of ISO 9001 : 2015 requirements may be obtained by consulting the organization.

Issued Certificate Date : 16/07/2016

First Surveillance Due on : 15/07/2017

Second Surveillance Due on : 15/07/2018

Certificate Renewal Date : 15/07/2019

Surveillance Audit

Due on 15/07/2017

Due on 15/07/2018

Certificate No. : Q9186414570

Authorised signature
For HYM International Certifications Pvt. Ltd.

This is an accredited certificate authorized for issue by Accreditation Service for Certifying Bodies (Europe) Limited who have assessed Ms. HYM International Certifications Pvt. Ltd. against defined criteria and in cognizance of ISO 17021:2015 "Conformity Assessment - Requirements for bodies providing audit and Certification of management Systems". This Certificate is valid only when confirmed by the register listed in the International Register of Quality Assessed Organizations: www.irqao.com

Regd. Office : Plot No. 265/C, Addagutta Society, Opp. JNTU, Kukatpally, Hyderabad - 500 072. TS, India.
E-mail : hymcertifications@gmail.com, Website : www.hymcertifications.com

Scope Certificate

Certificate No. ORG/SC/1310/001394

**SAHAJA AHARAM
ENABAVI VILLAGE, MANIKYAPURAM Gram Panchayat,
Warangal, Telangana-506201**

Accreditation No. under NPOP
NPOP/NAB/0017

This is to certify that the product(s) and area(s) of the mentioned organisation inspected by Aditi Organic Certifications Pvt. Ltd are in accordance with requirements of **India's National Programme for Organic Production Standards** (Considered equivalent to Council regulation (EC)No. 834/2007(Category A & F) and Swiss Organic Farming Ordinance for unprocessed plant products originating in India)

For the following process,
Production
this Certificate is issued.

This certificate is valid from
27/06/2016 until 11/04/2017

This certificate is valid for those product(s) and area(s) that are specified in the annex **ORG/SC/1310/001394 A.**

The validity of this certificate solely depends on the continued compliance with the required standards and is subject to annual surveillance inspections.

Authorised By:
Ms. Sunita Rabindranath
Assistant Certifier
Issued Date: 07/07/2016

(253) 8908001112017072016001558

ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రాష్ట్రాలలో సి.ఎస్.ఎ. సహకారంతో రైతులు సహకార సంఘాలను నిర్మించుకున్నారు.

ఈ సహకార సంఘాల భాగస్వామ్యంతో సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీని ఏర్పర్చుకున్నారు.

సహజ ఆహారం బ్రాండ్తో సేంద్రియ, సహజ, పురుగు విషాలు వాడని ఉత్పత్తులను నేరుగా వినియోగదారుల ముందుకు తీసుకువస్తున్నారు.

ముడి ఉత్పత్తులను అమ్మడమే కాకుండా ప్రాసెసింగ్లోకి ప్రవేశించి వివిధ రకాల ఉత్పత్తులను తయారు చేస్తున్నారు.

రెండు రాష్ట్రాలలోనూ సహజ ఆహారం అమ్మే ఫ్రాంచైజ్ స్టోర్లను ఏర్పరుస్తున్నారు.

ఇప్పటికే హైదరాబాద్, విశాఖపట్నం, అనకాపల్లి, ఖమ్మం నగరాలలో ఈ రకమైన స్టోర్లు ప్రారంభమయ్యాయి.

తొలకరి

నవంబర్ 2016

సంపుటి : 5 సంచిక : 6

నెం. 20/

సంపాదకులు

డా॥ జి.వి.రామాంజనేయులు

సహ సంపాదకులు

కన్నెగంటి రవి

ఫోన్: 9912928422

ravi@csa-india.org

సంపాదక వర్గం

డా॥ టి.ఎ.వి.ఎస్. రఘునాథ్

జి. చంద్రశేఖర్

డా॥ జి. రాజశేఖర్

పబ్లిషర్ & ప్రింటర్

ఎం. లీలా ప్రసాద్

ముద్రణ

నవ్య ప్రింటర్స్, హైదరాబాద్.

వివరాలకు

ఎడిటర్, తొలకరి

12-13-445, వీధి నెం. 1,

తార్నాక, సికింద్రాబాద్ - 500 017

ఫోన్: 040-27014302 / 7735

www.tolakari.com

లోపలి పేజీల్లో

1. సంపాదకీయం..... కె. రవి 4
2. ప్రభుత్వమా! కళ్ళు తెరిచి స్పందించు! సమగ్ర వ్యవసాయ విధానంతో తెలంగాణ రైతులను రక్షించు!
అక్టోబర్ 23న హైదరాబాద్‌లో జరిగిన దీక్షలో ఆమోదించిన తీర్మానం..... 5
3. సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ నిర్వహణ అవకాశాలు,
సమస్యలు, సవాళ్లు - పరిష్కారాలు కె. రవి 10
4. రబీలో మినుము సాగు..... సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం 17
5. క్యాబేజి సాగులో మెళకువలు సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం 20
6. క్యాల్‌షిఫర్ సాగులో మెళకువలు సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం 21
7. రబీలో శనగ సాగు సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం 23
8. తెగుళ్లపై వివిధ అంశాల ప్రభావం సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం 25
9. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వివిధ పంటలకు అక్టోబర్ 25న
మార్కెట్ యార్డులలో లభించిన ధరలు 28
10. మధుమేహ వ్యాధి నివారణ - ఆహార పరంగా తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు
..... డా॥ ఎమ్. ఉషారాణి, జి. వాణి భూషణం 29
11. సమీకృత దాణాకు ప్రత్యామ్నాయం - అజోల్లా..... 34
12. సింగూరు ప్రాజెక్టు వరద నీటితో
నష్టపోయిన రైతులకు పరిహారం చెల్లించాలి వై. అశోక్ 37
13. తెలంగాణలో కొనసాగుతున్న రైతు ఆత్మహత్యలు..... 38

‘మట్టి అద్భుత పదార్థం

ఆకుపచ్చని లోకాన్ని తనలో నుంచి

ఆవిష్కరించింది మట్టి’

‘బతుకును బతికించే

నిలబెట్టే కదిలించే

కీలక మూలకం మట్టి’

‘ప్రపంచమంతా మట్టిమీదే

కాదంటే మట్టి మనిషిమీదే నిలబడేది’

‘మట్టిని నమ్ముకున్న బతుకు

మట్టిలోనే పాలి అయినప్పుడు

అది తప్పకుండా హత్య

చేసిందెవరనే నేను ప్రశ్నిస్తాను’

పరిపాలన వికేంద్రీకరణ అంటే ప్రజలకు సేవలు నేరుగా, వేగంగా అందడం...

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వున్న 10 జిల్లాలను 31 జిల్లాలకు పెంచుతూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయం తీసుకుంది. అక్టోబర్ 11 నుండి ఉనికిలోకి వచ్చిన ఈ జిల్లాల ఏర్పాటులో ప్రభుత్వం ఏ శాస్త్రీయ ప్రాతిపదికనూ అనుసరించలేదు. ప్రజల అభిప్రాయాలు, మనోభావాలు, భావోద్వేగాలు, జనాభా, నిపుణుల, మేధావుల సూచనలు - వేటిని పరిగణనలో పెట్టుకోకుండా తమ ఇష్టమొచ్చిన రీతిలో ఈ విభజన జరిగింది.

మరీ ముఖ్యంగా ఆదివాసీ ప్రజలకు తీవ్ర అన్యాయం జరిగింది. ఆదివాసీ ప్రజల హక్కులను కాపాడే విధంగా, ఆదివాసీ జిల్లాలను ఏర్పాటు చేయాలన్న ప్రజల, ప్రజా సంఘాల డిమాండ్ను పక్కకు పెట్టి ఒకే క్రమంలో వున్న ఆదివాసీ ప్రాంతాలను, మండలాలను కూడా ముక్కలు, ముక్కలు చేసి వేరు వేరు జిల్లాలలో కలిపారు. 1/70 చట్టానికి తూట్లు పొడిచి, రాజ్యాంగంలోని షెడ్యూల్ 5లో ఆదివాసీలకు ఇచ్చిన హక్కులను కాలరాస్తూ, ఇప్పటికే అనేక అక్రమ పద్ధతులను అనుసరిస్తున్న ప్రభుత్వాలు, ఈ జిల్లాల విభజన పేరుతో మరోసారి ఆదివాసీ ప్రజలను ఇబ్బందుల్లోకి నెట్టారు.

అసలు పరిపాలన వికేంద్రీకరణ అంటే ఏమిటో స్పష్టంగా అర్థం చేసుకోవాలి. ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రజలు/ వ్యవసాయ దారులు ఏ రకమైన సిబ్బంది అందుబాటులో వుండాలి? సేవలు సక్రమంగా, వేగంగా అందాలని కోరుకుంటారు.

1. వ్యవసాయ విస్తరణ అధికారి, 2. ఉద్యాన శాఖ అధికారి, 3. విలేజ్ రెవెన్యూ ఆఫీసర్, 4. పంచాయితీ కార్యదర్శి, 5. పశువుల వైద్యులు, 6. విద్యుత్ శాఖ హెల్పర్, 7. పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయులు, 8. అంగన్వాడీ సెంటర్ నిర్వాహకులు, 9. ఆశా వర్కర్లు లాంటి వారు అందుబాటులో వుండాలని కోరుకుంటున్నారు. గ్రామ స్థాయిలో ప్రజలు కనీస సౌకర్యాలు, మౌళిక వసతులను కోరుకుంటున్నారు. విద్యార్థులకు సరిపడా పాఠశాల గదులు, అంగన్ వాడీ సెంటర్లు, పరిపాలనా కార్యాలయాలు, రైతులు తమ ఉత్పత్తులను దాచుకోవడానికి అవసరమైన గిడ్డంగులు, శీతల గిడ్డంగులు, డ్రైయింగ్ యార్డులు, టార్పాలిన్లు, పశువుల దవాఖానాలు, ప్రాథమిక స్థాయిలో ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు, చిన్న పనిముట్లు, యంత్రాలతో కూడిన రైతు సేవా కేంద్రాలు, ప్రజలకు అవసరమైన కమ్యూనిటీ హాళ్ళు, ప్రభుత్వ రంగ రవాణా సదుపాయాలు, త్రాగునీరు అందించే సౌకర్యాలు, మరుగుదొడ్లు, పశువుల మేతకు అవసరమైన ఉమ్మడి వనరులు, సాగునీరు అందించే చెరువుల, కుంటల పునరుద్ధరణ, రోడ్లు, తగినన్ని విద్యుత్ ట్రాన్స్ఫార్మర్లు, బోర్లకు విద్యుత్ కనెక్షన్లు, అడవి జంతువుల నుండి పంటలను రక్షించే ఏర్పాట్లు - ఇవీ ప్రజలు కోరుకుంటున్న మౌళిక, కనీస సౌకర్యాలు.

వాస్తవానికి గ్రామస్థాయిలో అవసరమైన ఈ సిబ్బంది గురించి కానీ, ఈ మౌళిక సౌకర్యాల గురించి కానీ ప్రభుత్వాలకు ఏమీ పట్టడం లేదు. వీటి కోసం నిధుల కేటాయింపు కూడా లేదు. వున్న అరకొర సిబ్బంది కూడా ప్రజల పట్ల బాధ్యతగా వ్యవహరించడం లేదు. ప్రజలకు సేవలు, సహాయం అందించడంలో నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. పైగా క్షేత్ర స్థాయిలో కొన్ని శాఖల సిబ్బంది పూర్తిగా అవినీతిలో కూరుకుపోయారు. లంచం తీసుకోకుండా ప్రజలకు ఒక్క పనీ సకాలంలో చేయడం లేదు. డబ్బులు ఇవ్వకపోతే నెలలు, సంవత్సరాలు గడుస్తున్నా, పనులు పూర్తి కావడం లేదు. దీని వల్ల ప్రజలు నిత్యం ఇబ్బందులనెదుర్కొంటున్నారు.

వాస్తవానికి, పరిపాలనా వికేంద్రీకరణ చేయడమంటే అర్థం జిల్లాలను, జిల్లాలకు కలెక్టర్లను, జాయింట్ కలెక్టర్లను పెంచడమొక్కటే కాదు. క్షేత్ర స్థాయిలో సిబ్బందిని పెంచడం, పని తీరును మెరుగుపరచడం, అవినీతికి తావు లేకుండా పాలన అందించడం. ఇది జరగకపోతే, జిల్లా, డివిజన్, మండల కేంద్రాలలో రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం అభివృద్ధి చెందుతుందేమో కానీ, ప్రజలకు మెరుగైన సేవలు మాత్రం అందవు. ప్రజల కష్టాలు తీరవు.

- కె. రవి.....

ప్రభుత్వమా! కళ్ళు తెరిచి న్నందించు!

సమగ్ర వ్యవసాయ విధానంతో తెలంగాణ రైతులను రక్షించు!

అక్టోబర్ 23న హైదరాబాద్‌లో జరిగిన దీక్షలో ఆమోదించిన తీర్మానం

వ్యవసాయ కుటుంబాలను సంక్షోభం నుండి బయట పడేయాలనే, సమగ్ర వ్యవసాయ విధానంలో వ్యవసాయ దారులను రక్షించాలనీ, వ్యవసాయ కుటుంబాలకు ఆదాయ భద్రత కల్పించేలా ఒక ఆదాయ కమీషన్‌ను నియమించాలనీ, బలవన్మరణాలకు పాల్పడిన రైతు కుటుంబాలను ఆదుకునేందుకు తక్షణ చర్యలు చేపట్టాలనీ, కల్తీ విత్తనాలు అమ్ముతున్న కంపెనీలను కఠినంగా శిక్షించేందుకు సమగ్ర విత్తన చట్టం తేవాలనీ, బలవంతపు భూ సేకరణ ఆపేయాలనీ, భూమి, నీరు, విత్తనాలు, అడవులపై ప్రజలకే హక్కులు కల్పించాలనీ డిమాండ్ చేస్తూ తెలంగాణా రైతు జే.పి.సి ఆధ్వర్యంలో అక్టోబర్ 23న హైదరాబాద్ ఇందిరాపార్క్ దగ్గర వేలాది మంది 'దీక్ష' నిర్వహించారు.

రైతులకు సంఘీభావంగా వందలాది మంది నగర ప్రజలు తరలివచ్చారు. విద్యార్థులు, సాఫ్ట్‌వేర్ ఇంజనీర్లు, ప్రొఫెసర్లు, డాక్టర్లు, న్యాయవాదులు, సీనియర్ పాత్రికేయులు,

కళాకారులు, అనేక మంది దీక్షలో పాల్గొని రైతుల డిమాండ్లకు మద్దతు ప్రకటించారు. తామంతా రైతులకు వెన్నంటి వుంటామనీ, బలవన్మరణాలకు పాల్పడవద్దనీ, ప్రభుత్వాల మెడలు వంచి, డిమాండ్లను సాధించుకుందామనీ భరోసా ఇచ్చారు. చివరి నిమిషం వరకూ దీక్షకూ అనుమతించకుండా ప్రభుత్వం దోబూచులాడినా, ప్రజలు అన్ని జిల్లాల నుండి పెద్ద సంఖ్యలో తరలి వచ్చారు.

రైతుల డిమాండ్లకు ప్రింట్, ఎలక్ట్రానిక్, సోషల్ మీడియా విస్తృత ప్రచారం కల్పించాయి. దీక్ష విజయవంతం కావడంతో ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహిస్తున్న ప్రొఫెసర్ కోదండరాంతో సహా, ఉద్యమ నాయకత్వంపై బురద జల్లేందుకు ప్రభుత్వం ప్రయత్నించింది. ఏదేమైనా, రైతుల పక్షాన చేసిన ఈ దీక్ష, తెలంగాణా ప్రజలలో వున్న ప్రతిఘటనా చైతన్యాన్ని మరోసారి చాటి చెప్పింది.

దీక్షకు నాయకత్వం వహించిన తెలంగాణా రైతు జే.ఏ.సి స్టీరింగ్ కమిటీ

1. డా॥ జలపతిరావు, కన్వీనర్
2. ప్రొఫెసర్ కోదండరాం
3. డా॥ జి.వి. రామాంజనేయులు
4. వర్యాద అంజిరెడ్డి, బి.కె.ఎస్
5. కె. అచ్చుత రామారావు, ఎ.ఐ.కె.ఎం.ఎస్
6. ఆశాలత, మకాం
7. విస్సా కిరణ్ కుమార్, రైతు స్వరాజ్య వేదిక
8. గురిజాల రవీందర్, తెలంగాణా విద్యావంతుల వేదిక
9. పి. శంకర్, డి.బి.ఎఫ్
10. పర్వతాలు, డి.బి.కె.ఆర్.ఎస్.

11. మోర్తాల చందరరావు, తెలంగాణా రైతు సంఘం, వరంగల్
12. కన్నెగంటి రవి, రైతు స్వరాజ్య వేదిక

దీక్షలో పాల్గొన్న మాజీ శాసనసభ్యులు

1. పురుషోత్తమరావు, మాజీ మంత్రి
2. జనార్ధన్ రెడ్డి, మాజీ శాసన సభ్యులు
3. కొమ్మిడి నరసింహారెడ్డి, మాజీ శాసన సభ్యులు
4. గుమ్మడి నర్సయ్య, మాజీ శాసన సభ్యులు
5. చుక్కా రామయ్య, మాజీ శాసన మండలి సభ్యులు
6. మచ్చీందర్ రావు, మాజీ శాసన సభ్యులు

దీక్షలో పాల్గొన్న ఇతర రైతు సంఘాల నేతలు

1. జస్టిస్ చంద్రకుమార్, తెలంగాణా రైతు సంక్షేమ సమితి
2. బొంతల చంద్రారెడ్డి, తెలంగాణా రైతు సంఘం
3. పశ్యపద్మ, తెలంగాణా రాష్ట్ర రైతు సంఘం
4. కెచ్చెల రంగయ్య, ఎ.ఐ.కె.యం.ఎస్.
5. అవినాష్, స్వరాజ్ అభియాన్
6. సుగుణాకరరావు, భారతీయ కిసాన్ సంఘం

దీక్షలో పాల్గొన్న మరికొన్ని సంఘాలు

1. తెలంగాణా జే.ఏ.సి.
2. తెలంగాణా విద్యుత్ కాంట్రాక్ట్ వర్కర్స్ యూనియన్
3. చేనేత స్వరాజ్య వేదిక
4. పెద్దపల్లి జిల్లా రైతు సాధన సమితి
5. డి.ఎస్.సి., బి.ఇ.డి. విద్యార్థుల సంఘం
6. ఫార్మాసిటీ భూ నిర్వాసితుల సంఘం
7. తెలంగాణా మాలమహానాడు
8. తెలంగాణా బైండ్ర జే.ఏ.సి
9. తెలంగాణా ముదిరాజ్ అధ్యయన వేదిక
10. బహుజ స్టూడెంట్స్ ఫెడరేషన్
11. తెలంగాణా కార్మిక సంఘాల సమాఖ్య
12. ఓ.యు. విద్యార్థి జే.ఏ.సి
13. ఓ.యు. వికలాంగ విద్యార్థి జే.ఏ.సి.
14. తెలంగాణా మాదిగ రిజర్వేషన్ పోరాట సమితి
15. హైదరాబాద్ సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ జే.ఏ.సి
16. సింగరేణి ముంపు గ్రామాల బాధిత సంఘం
17. రిపబ్లిషన్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా
18. తెలంగాణా కార్మిక రైతు రాజ్యం పార్టీ
19. సంగారెడ్డి రైతు సంఘాల సమాఖ్య
20. తెలంగాణా ఎడ్యుకేషన్ జే.ఏ.సి
21. కాప్రా కాలనీల సమాఖ్య
22. కేరింగ్ సిటిజన్స్ కలెక్టివ్
23. ఐ.ఎఫ్.టి.యు.
24. అరుణోదయ
25. ప్రగతిశీల మహిళా సంఘం

దీక్షలో పాల్గొన్న ప్రాఫెసర్లు

1. ప్రొఫెసర్ హరగోపాల్
2. ప్రొఫెసర్ రమామేల్కొటే
3. ప్రొఫెసర్ పురుషోత్తం
4. ప్రొఫెసర్ చక్రధరరావు
5. ప్రొఫెసర్ మధుసూధన్ రెడ్డి
6. కొండా నాగేశ్వరరావు, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్
7. సమున్నత, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్

దీక్షలో పాల్గొన్న పాత్రికేయులు

1. డా॥ కె. నాగేశ్వర్, హెచ్.యం.టి.వి.
2. కె. రామ చంద్రమూర్తి, సాక్షి
3. శ్రీనివాసరెడ్డి, మన తెలంగాణా
4. జహీర్ అలీఖాన్, సియాసత్
5. పొత్తూరి వెంకటేశ్వరరావు, మాజీ చైర్మన్, ప్రెస్ అకాడమి

సమగ్ర వ్యవసాయ విధానం కోసం, ఆత్మహత్యలు లేని తెలంగాణ కోసం తెలంగాణ రైతు జేపీసీ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన టిక్స సందర్భంగా

23 అక్టోబర్ 2016న హైదరాబాద్ లో ఆమోదించిన తీర్మానం

రైతులు మంది కోసం, మార్కెట్ కోసం వ్యవసాయం మొదలు పెట్టినప్పటి నుండి డీలర్లు, ప్రభుత్వ అధికారులు, కంపెనీల చేతిలో నిరంతరం అవమానాల పాలవుతున్నారు. మోసానికి గురవుతున్నారు.

దోపిడీ, నిర్లక్ష్యం, నిరాదరణ అనుభవించని రైతు లేడంటే అతిశయోక్తి కాదు. బ్యాంకుల నుండి రైతులకు అప్పు పుట్టదు.

రాష్ట్రంలో పెరుగుతున్న కౌలు రైతుల పరిస్థితి మరింత అధ్వాన్నం. మహిళా రైతులకు ఏ విధమైన గుర్తింపు లేదు.

ఉద్దేశ భాతాకు డీలర్ల దగ్గర విత్తనాలు తెచ్చుకుంటే అవి మొలుస్త లేవు. మొలిస్తే పూత పూయదు. పూత పూస్తే కాత రాదు.

చీడ పీడలకు ఎటువంటి చర్యలు తీసుకోవాలో సలహా ఇచ్చే వ్యవసాయ సిబ్బంది లేక రైతులు పురుగుమందుల డీలర్లపైన ఆధారపడుతున్నారు. వారిచ్చిన మందులతో ఖర్చు ఎక్కువ. ఫలితం తక్కువ. అంతే గాక మన ఆహారంలో, నీరు, నేల విషంతో నిండిపోతున్నాయి.

అంతా సవ్యంగా సాగినా ప్రకృతి కన్నెర్ర చేస్తే, చేతికి వచ్చిన పంట నాశనం అయితే, పంటల బీమా పథకం ఆదుకోదు.

కష్టపడి పంట తీసినా మార్కెట్లోకి పంట వచ్చే సమయానికి ధరలు పడిపోతాయి.

ఇదంతా రైతులు నిత్యం అనుభవిస్తున్న సంగతే.

ఈ సంక్షోభం నుండి బయటపడే మార్గం కనిపించక గత 20 సంవత్సరాల కాలంలో ఒక్క తెలంగాణాలోనే 29,000 మంది రైతులు ఆత్మహత్య చేసుకున్నారు. ఈ రెండు సంవత్సరాల కాలంలో పరిస్థితి మారకపోవటంతో సుమారు 2,500 మంది రైతులు బలవన్మరణాలకు పాల్పడినారు. ఆత్మహత్య చేసుకున్న రైతులలో పది శాతం మందికి కూడా

సహాయం అందలేదు. రైతు ఆత్మహత్యలను గుర్తించడానికి ప్రభుత్వం నిరాకరిస్తున్నది.

రాజ్యాంగ పరంగా చూస్తే రైతును దోపిడీ నుండి ఆదుకునే బాధ్యతను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకోవాలి. కానీ సరళీకరణ విధానాలు వచ్చినప్పటి నుండి ప్రభుత్వాలకు రైతులు కనిపించడం లేదు. కంపెనీలను బతికించడమే ఇప్పటి వరకు ప్రభుత్వ విధానంగా వున్నది. రైతును దోపిడీ నుండి రక్షించే విధానాలను ప్రభుత్వం తయారు చేయడం లేదు. కంపెనీల దోపిడీ నుండి రైతును ఆదుకోవడానికి కావలసిన సంస్థలను కూడా నిర్మించడం లేదు.

ఉదా: రైతు కమీషన్ వేయవచ్చు. ఈ కమీషన్ రైతుల ఆదాయాలను పెంచడానికి కావలసిన సూచనలను ప్రభుత్వానికి ఇస్తుంది. కర్ణాటక రాష్ట్రంలో ఇటువంటి సంస్థ ఇప్పటికే ఏర్పడింది. ప్రభుత్వమే నాణ్యమైన విత్తనాలను తక్కువ ధరలకు విత్తన కార్పొరేషన్ ద్వారా సరఫరా చేయవచ్చు. రైతుల ఉత్పత్తులను లాభసాటి ధరకు ప్రభుత్వ సంస్థలు కొనవచ్చు. కానీ ఇటువంటి ఏ ప్రయత్నమూ ప్రభుత్వం నుండి రావడం లేదు.

అసలు ఇప్పటి వరకు ప్రభుత్వానికి వ్యవసాయ విధానమే లేదు. పారిశ్రామిక విధానాన్ని ఎప్పుడో తెచ్చారు. దాన్ని ప్రతి సంవత్సరం కంపెనీల అవసరాలకు అనుగుణంగా మారుస్తున్నారు. కానీ రైతుల సంక్షేమం కోసం విధానాలు రావు.

వ్యవసాయంలో ముఖ్య పాత్ర పోషిస్తున్న గ్రామీణ మహిళలకు రైతులుగా గుర్తింపు, వారికి భూమిపై హక్కులు, వ్యవసాయానికి కనీస సహాయ, సహకారాలు అందడం లేదు. వ్యవసాయరంగానికి సంబంధించిన మొత్తం చర్చలో మహిళా రైతుల గురించిన అంశాలు, సమస్యల ప్రస్తావన కనీసంగా కూడా ఉండడం లేదు.

రాష్ట్రంలో 4,80,000 మంది కౌలు రైతులున్నారని ప్రభుత్వమే అంచనా వేసి వారికి గుర్తింపు కార్డులు ఇచ్చి, పంట రుణాలు అందిస్తామన్నారు. కానీ గుర్తింపుకార్డు చట్టం అమలు అధ్వాన్నంగా చేసి కేవలం 30 వేల మందికి మాత్రమే కార్డులు ఇచ్చారు.

భూమి లేని నిరుపేద కుటుంబాలకు సాగుభూమిని అందించే ప్రక్రియ నత్తనడక నడుస్తున్నది. గ్రామీణ ప్రజల జీవనోపాధికి కీలకమైన భూ పంపిణీ, భూ సంస్కరణలు అటకెక్కిపోయాయి. అసైన్డ్ భూములు అన్యాయాక్రాంతం కాకుండా ప్రభుత్వం చర్యలు చేపట్టడం లేదు. పైగా అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల పేరుతో ముందుగా అసైన్డ్ భూములనే ప్రభుత్వాలు గుంజుకుంటున్నాయి.

సాగునీటి ప్రాజెక్టులు, పరిశ్రమల పేరుతో ప్రభుత్వం విచ్చల విడిగా సాగిస్తున్న భూ సేకరణ ప్రక్రియ గ్రామీణ ప్రజలను ఆందోళనకు, భయోత్పాతానికి గురి చేస్తున్నది. 2013 భూ సేకరణ చట్టాన్ని పక్కకు పెట్టి జీవో 123 లాంటి సాధారణ జీవోలతో సాగిస్తున్న భూ సేకరణ అక్రమమైనది.

కనీసం తానుగా హామీ ఇచ్చిన వ్యవసాయ రుణమాఫీ పథకం కింద రైతుల బకాయాలను బ్యాంకులకు పూర్తిగా ఒకేసారి చెల్లించలేదు. ఇప్పటి వరకూ ప్రభుత్వం చెల్లించిన పైసలు వడ్డీకి పోగా, రైతుల ఖాతాలలో అసలు అట్లనే మిగిలింది. వ్యవసాయ రంగానికి అవసరమైన సూచనలు అందించాల్సిన వ్యవసాయ విస్తరణ విభాగం పూర్తిగా నిస్తేజమైపోయింది.

పోయిన రెండు సంవత్సరాలు కరువు కారణంగా జరిగిన పంట నష్టానికి పరిహారం చెల్లించలేదు. కేంద్రం ఇచ్చిన ఇన్పుట్ సబ్సిడీ కూడా రైతులకు చేరలేదు. ఈ మధ్యన వచ్చిన భారీ వర్షాల కారణంగా దెబ్బతిన్న పంటలకు సహాయం ఎప్పుడు ముడుతుందో తెలవదు. ఆశించినట్లుగా రైతుకు లాభం చేసే విధంగా పంటబీమా (ఇన్సూరెన్స్) పథకం పని చెయ్యలేదు.

రైతుల పరిస్థితే ఇంత దుర్భరంగా వుంటే వ్యవసాయం పై, రైతులపై ఆధారపడి జీవించే వ్యవసాయ కూలీల పరిస్థితి

మరింత దారుణంగా వుంది. వారికి ఏ రకమైన ఆర్థిక, సామాజిక భద్రతా అందడం లేదు.

ఈ పరిస్థితులలో దోపిడీ నుండి బయటపడటానికి రైతులు పోరాటాలు చేస్తున్నారు. అయితే ఈ పోరాటాలు పాలపొంగు లాగా వచ్చి పోతున్నాయి. నిలకడగా సాగడం లేదు. ప్రధాన కారణమేమిటంటే రైతులు సంఘటితంగా లేకపోవడం. దీనికి తోడు సమస్యలను అర్థం చేసుకుని స్పందించాల్సిన చదువుకున్న వారు కూడా రైతులకు అండగా కదలడం లేదు. చదువుకున్న వాళ్ళు, ఇతర సామాజిక వర్గాలు సంఘీభావంగా సాగితే రైతులు ధైర్యంగా నిలబడతారు.

ఈ సన్నివేశంలో రైతుల సమస్యలను వెలుగులోకి తేవడానికి, వాటి పరిష్కారానికి సమిష్టిగా రైతులకు అండగా గొంతు విప్పటానికి అక్టోబర్ 23న ఈ 'దీక్ష' ను నిర్వహిస్తున్నాం.

ఈ దీక్షలో రైతులు, వ్యవసాయ కూలీలు, ఇతర గ్రామీణ ప్రజలతో పాటు రైతులకు సంఘీభావంగా మొత్తం పౌర సమాజం నిలబడింది. యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్లు, శాస్త్ర వేత్తలు, పాత్రికేయులు, డాక్టర్లు, న్యాయవాదులు, కళాకారులు, విద్యార్థులు, టీచర్లు, ఉద్యోగులు, కార్మికులు, సాంకేతిక నిపుణులు ఈ దీక్షలో పాల్గొన్నారు.

ఈ దీక్ష పక్షాన ప్రభుత్వం ముందు మేము ఈ క్రింది నిర్దిష్ట డిమాండ్లను, రైతుల కోర్కెలను పెడుతున్నాము.

1. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమగ్రవ్యవసాయ విధానం తీసుకు రావాలి. చిన్న కమతాలతో కూడిన సన్న చిన్న కారు, మధ్యతరగతి రైతుల, వ్యవసాయ కూలీల జీవనోపాధి రక్షణ, వ్యవసాయ కుటుంబాలకు ఆదాయ భద్రత, వనరుల వినియోగం, సంరక్షణలో ప్రజలు, వ్యవసాయం, పర్యావరణ పరిరక్షణ కేంద్రంగా ఈ వ్యవసాయ విధానం రూపొందాలి.
2. వ్యవసాయ కుటుంబాలకు కనీస ఆదాయం గ్యారంటీ చేసే చట్టం తీసుకు రావాలి. రైతుల ఆదాయ భద్రత

కొరకు సిఫార్సులు చేయడానికి రాష్ట్ర స్థాయిలో రైతుల ఆదాయ కమీషన్ ఏర్పాటు చేసి, ఆ సిఫార్సులకు చట్ట బద్ధత కల్పించాలి.

3. ప్రాజెక్టులు, పరిశ్రమల పేరుతో బలవంతంగా రైతుల భూములు లాక్సేవడం ఆపాలి. 2013 భూసేకరణ చట్టాన్ని పూర్తిగా అమలు చెయ్యాలి. జీవో 123 ని రద్దు చెయ్యాలి. సాగునీటి ప్రాజెక్టులలో భూములు కోల్పోయిన వారికి ప్రాజెక్టు ఆయకట్టులో సాగుభూమి ఇవ్వాలి. అన్ని ప్రాజెక్టులకు సంబంధించి డీపీఆర్ (సమగ్ర ప్రాజెక్ట్ నివేదిక)లను ప్రజల ముందు వుంచాలి.

4. భూమి, నీరు, విత్తనాలు, అడవులు, ఖనిజాలు వంటి సహజ వనరులపై ప్రజలకు, రైతులకు, ఆదివాసీలకు హక్కులు కల్పించాలి. కార్పొరేట్లకు మాత్రమే ప్రయోజనం చేకూర్చే అభివృద్ధి నమూనాను ఆపాలి. రాష్ట్రంలో భూమి వినియోగ విధానాన్ని వెంటనే ప్రకటించాలి. వ్యవసాయ భూములను వ్యవసాయేతర అవసరాలకు మళ్లించకుండా ఆంక్షలు విధించాలి. ఇప్పటికే వివిధ పేర్లతో రాష్ట్రంలో సేకరించిన భూముల స్థితిగతులపై సమగ్ర నివేదిక (శ్వేత పత్రం) ప్రజల ముందు వుంచాలి.

5. రుణమాఫీ మొత్తాన్ని ఒకే విడతలో రైతులకు చెల్లించి రుణ విముక్తులను చెయ్యాలి. పంట రుణాలు సకాలంలో అందించాలి.

6. ప్రకృతి వైపరీత్యాల సందర్భంలో రైతులకు జరిగిన నష్టానికి పరిహారాన్ని వెంటనే అందించేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిధులు విడుదల చేయాలి. గత సంవత్సర ఇన్సుల్ సబ్సిడీని వెంటనే రైతులకు అందించాలి.

7. రాష్ట్ర స్థాయిలో సమగ్ర విత్తన చట్టం తీసుకు రావాలి. తక్కువ ధరలకు నాణ్యమైన విత్తనాలు అందించేలా ప్రభుత్వ విత్తన కార్పొరేషన్ ను బలోపేతం చేయాలి.

సరైన సమాచారం, పారదర్శకత లేకుండా, పూర్తిస్థాయి జీవభద్రత పరీక్షలు లేకుండా జన్యుమార్పిడి పంటల క్షేత్ర పరీక్షలను, మార్కెట్ ప్రవేశాన్ని రాష్ట్రంలో అనుమతించకూడదు. ఇందుకోసం సుప్రీంకోర్ట్ మార్గదర్శకాలను, పార్లమెంటరీ స్టాండింగ్ కమిటీ సూచనలను అమలు చెయ్యాలి.

8. వ్యవసాయంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్న మహిళలను, కౌలు రైతులను రైతులుగా గుర్తించాలి. వాస్తవ సాగుదారులకు విస్తరణ సేవలు, బ్యాంకు రుణాలు, పంటల బీమా, సబ్సిడీలు, లాభసాటి ధరలు ఒక హక్కుగా అందించాలి. 2011 కౌలు రైతుల చట్టం అమలు చేసి ప్రభుత్వం లెక్కల ప్రకారం 4 లక్షల 80 వేల మంది కౌలు రైతులకు గుర్తింపు కార్డులు ఇవ్వాలి.

9. భూమిలేని నిరుపేదలకు సాగు కోసం భూమి పంపిణీని నిరంతర ప్రక్రియగా చేపట్టాలి. దళితులకు, ఇతర పేదలకు ఇంతకాలం సాగు కోసం ఇచ్చిన అసైన్డ్ భూములను భూసేకరణ పేరుతో తిరిగి తీసుకోకూడదు.

10. రాష్ట్ర పారిశ్రామిక విధానాన్ని గ్రామీణ యువతకు, ఇతర చేతివృత్తుల వారికి ఉపాధి కల్పన, వ్యవసాయాధారిత పరిశ్రమల ఏర్పాటు లక్ష్యంగా మార్చాలి. స్థానిక చిన్న పరిశ్రమల, కుటీర పరిశ్రమల ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ సహకారం అందించాలి. ప్రజల భూములు లాక్కుంటూ, పర్యావరణాన్ని విషపూరితం చేసే ఓపెన్ కాస్ట్ గనులు, ఫార్మాసిటీలు గ్రామాల మధ్య నెలకొల్పకూడదు.

11. గ్రామీణ వ్యవసాయదారులకు సామాజిక భద్రత చట్టం తీసుకు రావాలి. గ్రామీణ ప్రజలకు ప్రభుత్వపరంగా నాణ్యమైన విద్య, వైద్యం అందించేందుకు ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి. బలవన్మరణాలకు పాల్పడిన రైతు కుటుంబాలను ఆదుకునేందుకు జీవో 194 ప్రకారం పరిహారం అందించాలి. గ్రామాలను, కుటుంబాలను నాశనం చేస్తున్న మద్యం పై పూర్తి నియంత్రణ తేవాలి.

సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపనీ నిర్వహణ అవకాశాలు, సమస్యలు, సవాళ్లు - పరిష్కారాలు

కె. రవి, సి.ఇ.ఓ., సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపనీ లిమిటెడ్, ఫోన్: 9912928422

2004 నుండి తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలలో “స్థానిక వనరులతో సుస్థిర సేద్యం” నినాదంతో నేరుగా రైతులలో తన కృషిని కొనసాగిస్తున్న సుస్థిర వ్యవసాయ కేంద్రం (సి.ఎస్.ఎ) పురుగు విషాలు వాడని, సేంద్రియ వ్యవసాయ పద్ధతుల పై రైతులకు శిక్షణ ఇస్తూ వచ్చింది. విస్తృతంగా ఆయా పద్ధతులపై ప్రచారం చేస్తూ వచ్చింది.

ఈ కృషిలో భాగంగా అసంఘటితంగా ఉన్న రైతులను సంఘటితం చేసే పనిని సి.ఎస్.ఎ. చేపట్టింది. గత 5 సంవత్సరాలుగా ఆయా ప్రాంతాలలో (5 లేదా 10 గ్రామాలు కేంద్రంగా) సేంద్రియ రైతుల సహకార సంఘాలు ఏర్పాటు చేసుకునేలా రైతులను ప్రోత్సహించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విజయనగరం, విశాఖపట్నం, అనంతపురం, కర్నూల్, కడప జిల్లాలలో, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వరంగల్, నల్గొండ, మెదక్, ఆదిలాబాద్, మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలకు చెందిన సేంద్రియ రైతులు సహకార సంఘాలను నిర్మించుకున్నారు. స్థానిక పాలక వర్గాలను ఏర్పరుచుకున్నారు. ఇందులో కొన్ని సహకార సంఘాలు చట్టం ప్రకారం రిజిస్టర్ అయినవి. మరి కొన్ని సహకార సంఘాలు రిజిస్ట్రేషన్ చేయించుకునే ప్రక్రియలో వున్నాయి.

వీటిలో కొన్ని సహకార సంఘాలు తమ స్వంత చొరవతో తమ ఉత్పత్తులను నేరుగా మార్కెట్ చేసుకుంటున్నాయి. మరి కొన్ని సహకార సంఘాలు స్వంతంగా మార్కెటింగ్ లో చురుకుగా వుండలేక పోతున్నాయి. సహకార సంఘాలు నేరుగా ఉత్పత్తులను అమ్ముకోగలిగిన చోట రైతులకు కనీస మద్దతు ధరల కంటే అధికంగా ధరలు లభిస్తున్నాయి.

అన్ని సహకార సంఘాలూ సాధారణంగా ఎదుర్కుంటున్న సమస్య స్థానికంగా మౌలిక వసతుల (గోదాములు, శీతల గిడ్డంగులు, ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లు) కొరత, పంటలను సభ్యుల నుండి సేకరించుకునేందుకు అవసరమైన వర్కింగ్ కాపిటల్ కొరత. దీని వల్ల సహకార సంఘాలు తమ సభ్యులకు ఎక్కువ ప్రయోజనాన్ని అందించలేకపోతున్నాయి. దీనివల్ల ఎంతో శ్రమకోర్చి పండించిన సేంద్రియ ఉత్పత్తులు, విష రసాయనాల అవశేషాలతో నిండిన సాధారణ ఉత్పత్తుల మార్కెట్ లోకి వెళ్ళిపోతున్నాయి. ఇది ఆయా రైతులను నిరుత్సాహానికి గురిచేస్తోంది. స్వయంగా తాము మారినా పెద్ద వుపయోగం లేదనీ, దాని కోసం ఇంత కష్టం ఎందుకు పడాలనే వుదేశ్యంతో

తిరిగి రసాయన వ్యవసాయం వైపు మళ్ళిపోతున్న సంఘటనలూ జరుగుతున్నాయి.

తెలంగాణా, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలలో కొన్ని సంస్థలు ఈ దశ వరకూ వచ్చి ముందుకు వెళ్ళలేక ఆగిపోయాయి. లేదా కేవలం ఒకటి, రెండు పంటలకు పరిమితమై మార్కెట్ చేసుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నాయి. సహకార సంఘాలను నిర్మించి రైతుల సంఘటిత శక్తిని పెంచే విధంగా కాకుండా, రైతులకు సరైన ధర రాకపోయినా, కేవలం ఉత్పత్తులను పెద్ద కంపెనీలకు అనుసంధానం చేసే పనిలో కొన్ని సంస్థలు పని చేస్తున్నాయి.

ఈ సమస్యను అధిగమించడం ఏ ఒక్క రైతుతోనో, సహకార సంఘంతోనో సాధ్యం కాదనీ, సి.ఎస్.ఎ. లాంటి చిన్న సంస్థలు ఎంత నిజాయితీగా కష్టపడినా, నిధుల కొరత వల్ల మొత్తం సమస్యను పరిష్కరించడం సాధ్యం కాదనీ 2010 తర్వాత మొదటి 3 సంవత్సరాల అనుభవం స్పష్టం చేసింది. ఈ అనుభవం తోనే రైతు సహకార సంఘాలను సమాఖ్యగా ఏర్పరిస్తే కొన్ని మంచి ఫలితాలు సాధించవచ్చని సి.ఎస్.ఎ. భావించింది. ఒకే బ్రాండుతో రైతుల సహకార సంఘాలన్నీ తమ ఉత్పత్తులను మార్కెట్ చేసుకుంటే నేరుగా వినియోగదారులకు చేరువ కావడం సాధ్యమని భావించింది. సహకార సంఘాలు ఏర్పాటు చేసుకోలేకపోయిన కొన్ని మౌలిక వసతులు (గిడ్డంగులు, శీతల గిడ్డంగులు, ప్రైమరీ ప్రొసెసింగ్ యూనిట్లు, చిన్న రవాణా వ్యవస్థలు, నిర్వహణ కోసం యాజమాన్య వ్యవస్థ) సహకార సంఘాల సమాఖ్య కోసం కేంద్రీకృతంగా ఏర్పరచడం సులభమని భావించింది. సంస్థకు మూలధనాన్నీ, నిర్వహణా పెట్టుబడినీ సమకూర్చుకోవడం సాధ్యమని భావించింది.

ఈ లక్ష్యంతోనే 2013 నవంబర్లో రైతులు, రైతు సహకార సంఘాలు, వినియోగదారుల సహకార సంఘం కలిసి ఏర్పరుచుకున్న సహకార సంఘాల సమాఖ్య సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ (ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్). ఈ కంపెనీలో 25 సహకార సంఘాలు, ఇతర సంస్థలు సభ్యులుగా వున్నాయి. ఈ సహకార సంఘాలలో సన్న, చిన్నకారు రైతులు,

మధ్య తరగతి రైతులు సభ్యులుగా వున్నారు. మహిళా రైతులు, అన్ని సామాజిక వర్గాలకు చెందిన రైతులు సభ్యులుగా వున్నారు. ప్రత్యేకంగా మహిళా రైతుల సహకార సంఘాలు, ఆదివాసీ రైతుల సహకార సంఘాలు ఈ కంపెనీలో భాగస్వాములుగా వున్నాయి. ఈ కంపెనీ పాలక వర్గంలో ఆయా సహకార సంఘాల ప్రతినిధులు (రైతులు) డైరెక్టర్లుగా వున్నారు. ఈ కంపెనీకి కడప జిల్లాకు చెందిన మహిళా రైతు మల్లీశ్వరమ్మ చైర్మన్ గా వున్నారు.

ఈ కంపెనీ నిర్వహణలో సహకరించేందుకు డాక్టర్ జి.వి. రామాంజనేయులు ఎక్స్ పర్ట్ డైరెక్టర్ గా కంపెనీ బోర్డులో వున్నారు. కంపెనీ బోర్డు నిర్ణయాల అమలును సమన్వయం చేసేందుకు కన్నెగంటి రవి ప్రస్తుతం సి.ఇ.ఓ.గా వ్యవహరిస్తున్నారు. సి.ఎస్.ఎ. సంస్థలో పని చేస్తున్న శాస్త్రవేత్తలు, రీజనల్ కో-ఆర్డినేటర్లు, ఫీల్డ్ కో-ఆర్డినేటర్లు, అడ్మిన్ స్టాఫ్, అకౌంట్స్ అండ్ ఫైనాన్స్ స్టాఫ్ సేంద్రియ రైతులు, సహకార సంఘాలతో కలిసి ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్.ను బలోపేతం చేసేందుకు తమ శక్తి వంచన లేకుండా కృషి చేస్తున్నారు. ఇటువంటి ప్రయత్నమే మహారాష్ట్రలో వార్ధా, యావత్మల్ జిల్లాల్లో నై నర్సిక్ క్షేత్రీ బీజ్ ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ (ఎస్.ఎస్.బి.పి.సి.ఎల్) పేరుతో కొనసాగుతున్నది.

ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. తన సభ్యుల నుండి సేంద్రియ, పురుగు విషయాలు వాడని, సహజ ఉత్పత్తులను సమీకరించి “సహజ ఆహారం” బ్రాండ్ పేరుతో మార్కెట్ చేస్తున్నది. ప్రతి సంవత్సరం సహకార సంఘాల మేళాలను నిర్వహిస్తూ ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ కల్పిస్తున్నది. రెండు రాష్ట్రాలలో జరిగే ఎగ్జిబిషన్ లలో స్టాల్స్ ఏర్పాటు చేస్తున్నది. 2009లో సహజ ఆహారం పేరుతో హైదరాబాద్ లోని సంస్థ కార్యాలయంలోనే ఒక స్టోర్ ను ఏర్పాటు చేసిన సంస్థ 2016 సెప్టెంబర్ నాటికి రెండు రాష్ట్రాలలోనూ 10 సహజ ఆహారం ఆర్గానిక్ స్టోర్స్ ను ఏర్పాటు చేసింది. ఇందులో 2 స్టోర్లు సంస్థ స్వయంగా నిర్వహిస్తున్నవి కాగా మిగిలిన 8 ప్రాంచైజ్ స్టోర్స్ గా నిర్వహించబడుతున్నాయి.

మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రాష్ట్రాలలో ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్., ఎస్.ఎస్.బి.పి.సి.ఎల్.లు తమ సభ్యుల నుండి ఉత్పత్తులను సేకరించి నిల్వ చేసేందుకు 3 గోదాములను (కిరాయికి) ఏర్పాటు చేసుకున్నాయి. కొన్ని ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లను సమకూర్చు కున్నాయి. ఒక సోలార్ డ్రైయింగ్ యూనిట్ను ఏర్పరుచు కున్నాయి. రెండు ప్యాకింగ్ యూనిట్లను సమకూర్చుకున్నాయి. ఒక మొబైల్ వాన్ను సమకూర్చు కున్నాయి. ప్రాసెసింగ్ మరియు ప్యాకింగ్ యూనిట్లను పూర్తిగా మహిళలే నిర్వహిస్తున్నారు.

ప్రస్తుతం ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. పరిధిలో 496 మంది సర్టిఫైడ్ సేంద్రియ రైతులు, మరో 1,000 మంది పి.జి.ఎస్. రైతులు సభ్యులుగా ఉన్నారు. ఎస్.ఎస్.బి.పి.సి.ఎల్. పరిధిలో 1,200 మంది పి.జి.ఎస్. రైతులు ఉన్నారు .

ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్., ఎస్.ఎస్.బి.పి.సి.ఎల్. లు ప్రస్తుతం తమ కార్యకలాపాలను మరింత విస్తరించుకుని, బలోపేతం చేసుకునే పనిలో వున్నాయి. దీని కోసం మొత్తం కార్యకలాపాలలో నిర్దిష్ట బాధ్యతల గురించి కొన్ని మార్గదర్శకాలను నిర్ణయించుకున్నాయి.

ముఖ్యంగా 2016 ఖరీఫ్ సీజన్లో పంటల, ఇతర సహజ ఉత్పత్తుల ధరల నిర్ణయం, సేకరణ, నిల్వ, ప్రాసెసింగ్, ప్యాకింగ్ ,డిస్పాచ్, అమ్మకాలకు సంబంధించి ఈ క్రింది మార్గదర్శకాలను రూపొందించి విడుదల చేస్తున్నాయి.

ఈ ప్రక్రియ లో సేంద్రియ రైతు బాధ్యత :

1. రైతు తనకున్న పొలం స్వభావం, నీటి వనరుల అందుబాటు, ఆ ప్రాంత వాతావరణం ఆధారంగా తాను సాగు చేయాలనుకుంటున్న పంటల ఎంపిక చేసుకోవాల్సి వుంటుంది.
2. నాణ్యమైన విత్తనాలను, వీలైనంత వరకూ అభివృద్ధి చేసిన స్థానిక విత్తన రకాలను సమకూర్చు కోవాలి.
3. భూమికి సారాన్ని అందించడానికి అవసరమైన అన్ని రకాల సేంద్రియ పదార్థాలను ఆచరించాలి.
4. రసాయన ఎరువులను, రసాయన పురుగు విషాలను,

కలుపు విషాలను ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ వుపయోగించకుండా వుండడానికి నిర్ణయించుకోవాలి.

5. సేంద్రియ వ్యవసాయం కొనసాగించేందుకు అవసరమైన విషయాలపై అవగాహన కోసం శిక్షణా తరగతులకు, పొలం బడులకు ఇతర రైతులతో పాటు ఖచ్చితంగా హాజరు కావాలి.
6. విత్తన శుద్ధి నుండి ప్రారంభించి భూసార పెంపు, సస్యరక్షణ, నీటి యాజమాన్యం, కలుపు యాజమాన్యం పై తాను సేంద్రియంగా అమలు చేసిన పద్ధతులను ఫార్మ్ డైరీలో నమోదు చేయాలి.
7. రైతు ఖచ్చితంగా సహకార సంఘంలో భాగస్వామి కావాలి. చర్చలలో, నిర్ణయాలలో, అమలులో చురుకుగా వుండాలి.

ఈ ప్రక్రియ లో సహకార సంఘం బాధ్యత :

1. గ్రామంలోని రైతులందరినీ సహకార సంఘంలోకి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నించాలి. ముఖ్యంగా సన్న, చిన్న, మధ్యతరగతి రైతులను, కౌలు రైతులను, మహిళా రైతులను, ముఖ్యంగా ఒంటరి మహిళా రైతులను, ఎక్కువ వనరులు వుండని దళిత, ఆదివాసీ రైతులను సహకార సంఘంలోకి తీసుకువచ్చేందుకు సీరియస్గా ప్రయత్నించాలి. సంఘం పాలక వర్గంలో ఖచ్చితంగా 50 శాతం మహిళా రైతులు వుండేలా శ్రద్ధ వహించాలి.
2. రైతులను సేంద్రియ వ్యవసాయం వైపు మళ్లించేందుకు అవసరమైన అన్ని చర్యలూ చేపట్టాలి. శిక్షణలకు ఏర్పాట్లు చేయాలి. పొలం బడులను నిర్వహించాలి. సభ్యులందరికీ అవసరమైన విత్తనాలను ఉమ్మడిగా సమకూర్చుకునేందుకు ప్రయత్నించాలి.
3. ప్రభుత్వ పథకాల నుండి చిన్న పనిముట్లను, స్ప్రేయర్లను, కాషాయాలు, ద్రావణాలు తయారీకి అవసరమైన కనీస సదుపాయాలను సమకూర్చుకుని సభ్యుల మధ్య పంపిణీ చేసుకోవాలి.

4. తన సభ్యులను 10 నుండి 15 మందితో కూడిన చిన్న బృందాలుగా ఏర్పరుచుకోవాలి. ఆయా బృందాలకు నాయకులను ఎన్నుకోవాలి. ఆయా సభ్యులు తమ ఫార్మ్ డైరీలను ఖచ్చితంగా నిర్వహించుకునేలా ప్రత్యేక శిక్షణ ఇవ్వాలి.
5. తన పరిధిలో వుండే సభ్యులు ఏమి పంటలను వేస్తున్నారో, ఎంత విస్తీర్ణంలో వేస్తున్నారో, ఆయా పంటల సస్య రక్షణ పద్ధతులు ఏమిటో సంఘానికి తెలిసి వుండాలి. లేకపోతే సమాచారం సమీకరించి సభ్యులకు అందించాలి.
6. క్రమం తప్పకుండా సంఘ పాలకవర్గ సమావేశాలు, జనరల్ బాడీలు నిర్వహించుకుంటూ, సభ్యులకు అవసరమైన సేవలను అందించాలి.
7. సంఘ సభ్యులు పండించిన ఉత్పత్తులను ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. ద్వారా మార్కెట్ చేసేందుకు అవసరమైన మార్కెట్ ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి. పంటల సేకరణ, క్లీనింగ్, గ్రేడింగ్, సరైన పద్ధతులలో నిల్వ లాంటి బాధ్యతలను సహకార సంఘం నిర్వహించాలి. ప్రాసెసింగ్ స్థానికంగా చేయించి, నిల్వ చేసి, నెల నెలా ఇవ్వమని ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. కోరితే అందుకు అవసరమైన టీంను, ప్రాసెసింగ్ యూనిట్లను, గోదాములను ఎంపిక చేసుకోవాలి. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. కొనుగోలు చేయగా మిగిలిన ఉత్పత్తులను ఇతరుల ద్వారా మార్కెట్ చేసేందుకు సంఘం ప్రయత్నించాలి.

ఈ ప్రక్రియలో ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. బాధ్యత :

1. సహకార సంఘాల ఫెడరేషన్ గా ఏర్పడిన సహజ ఆహారం ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ తన సభ్య సంఘాల రైతులు పండించిన సేంద్రియ, పురుగు విషాలు వాడని, సహజ ఉత్పత్తులను మార్కెట్ చేసేందుకు కృషి చేస్తుంది.
2. తన సభ్య సంఘాల లోని సేంద్రియ రైతులకు ఐ.సి.ఎస్ / పి.జి.ఎస్. లాంటి సర్టిఫికేషన్ సాధించేలా,

ఉన్నవారికి కొనసాగించేలా కృషి చేస్తుంది.

3. తన సభ్యులకు అవసరమైన శిక్షణలు (పంటల సాగు, మార్కెట్, నాణ్యతా ప్రమాణాలు, ప్రాసెసింగ్, క్లీనింగ్, నిల్వలో జాగ్రత్తలు లాంటి విషయాలపై) ఏర్పాటు చేస్తుంది .
4. కంపెనీ పాలక వర్గ సమావేశాలు క్రమం తప్పకుండా నిర్వహిస్తూ మార్కెట్ ప్రణాళికలను, వర్కింగ్ కాపిటల్ సమకూర్చుకునే ప్రణాళికలను రూపొందిస్తుంది .
5. అవసరమైన అన్ని రికార్డులను, జమా ఖర్చులను ఎప్పటికప్పుడు నిర్వహిస్తూ సంవత్సర ఆర్థిక నివేదికలను సభ్యుల ముందు వుంచుతుంది.
6. కంపెనీ బ్రాండు సహజ ఆహారంకు ప్రాచుర్యం కల్పించేందుకు అన్ని ప్రచార, ప్రసార మాధ్యమాలను వుపయోగించుకుంటుంది. కంపెనీ తన సభ్య సంఘాల సహకారంతో సహకార మేళాలను నిర్వహిస్తుంది. ఎగ్జిబిషన్ లలో స్టాల్స్ ను ఏర్పాటు చేస్తుంది.
7. తన సభ్యులు పండించిన ఉత్పత్తులకు మొదటి ప్రాధాన్యత యిచ్చి కొనుగోలు చేస్తుంది. సహకార సంఘాల స్థాయిలో చేయలేని ప్రాసెసింగ్, నిల్వ లాంటి పనులను తాను పూర్తి చేస్తుంది. రిటైల్ స్టోర్స్ ద్వారానూ, బల్క్ గానూ ఉత్పత్తులను విక్రయించేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది.

గత మూడు సంవత్సరాల అనుభవాల ఆధారంగా మన బలహీనతలు - అధిగమించేందుకు నేర్చుకోవాల్సిన కొన్ని అంశాలు :

రైతుల పరంగా :

1. మన రైతులు పురుగు విషాల వినియోగం పూర్తిగా మానేశారు. కానీ కొంత మంది కొన్ని సార్లు భూసార పరిరక్షణలో ఇబ్బందులు ఎదుర్కుంటూ రసాయన ఎరువులు వాడుతున్న పరిస్థితి వుంది. దీనిని అధిగమించి పూర్తి స్థాయిలో సేంద్రియ వ్యవసాయం చేసేందుకు ప్రయత్నించాలి.

2. రైతులు శిక్షణలకు, పొలం బడులకు తక్కువ సార్లు మాత్రమే హాజరవుతున్నారు. దీని వల్ల సేంద్రియ సస్యరక్షణ పద్ధతులను నేర్చుకోవడంలో వెనుక పడుతున్నారు. దీనిని కూడా వెంటనే అధిగమించాలి.
3. రైతులు సహకార సంఘ సమావేశాలకు, పాలక వర్గ సమావేశాలకు హాజరవడంలో అశ్రద్ధ చూపుతున్నారు. దీనిని అధిగమిస్తేనే సంఘాలు బలపడతాయి.
4. రైతులు తమ పంటలను కోసేటప్పుడు, నూర్చేటప్పుడు అవసరమైన జాగ్రత్తలను తీసుకోవడం లేదు. దానివల్ల ఉత్పత్తుల నాణ్యతా ప్రమాణాలు తక్కువగా వుంటున్నాయి. దీనిని అధిగమించాలి.

సహకార సంఘాల పరంగా :

1. సంఘంలో ఎక్కువమంది సభ్యులను చేర్చడంలో, నిర్వహణలో రైతులను భాగస్వామ్యం చేయడంలో విఫలమవుతున్నాయి. ముఖ్యంగా మహిళా సభ్యులను, కౌలు రైతులను మన సంఘాల పరిధిలోకి తీసుకు రాలేకపోతున్నాము. దీనిని అధిగమించాలి.
2. సభ్యులలో పొదుపును ప్రోత్సహించలేకపోతున్నాము. దీనివల్ల సంఘ ఆర్థిక నివేదికలు బలహీనంగా వుంటున్నాయి. ఈ కారణంగా సంఘం దగ్గర తగిన ఆర్థిక స్థోమత లేక తన సభ్యుల నుండి పంటలను సేకరించడానికి ఇతరులు ఇచ్చే రుణాలు, లేక సహాయం కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు.
3. సంఘాలు తమ పాలక వర్గంలో నిర్దిష్ట బాధ్యతలను సభ్యులకు ఇవ్వాలి. వారి నైపుణ్యాన్ని పెంచడానికి శిక్షణలను ఏర్పాటు చేయాలి.
4. సంఘాలు తమ ఆర్థిక లావాదేవీలను పారదర్శకంగా వుంచుకోవాలి. తమ సభ్యుల రికార్డులను సక్రమంగా వుంచుకోవాలి.

ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. పరంగా :

1. సహకార సంఘాల స్థాయిలో కొంత మంది రైతులు పంటల సేకరణ, ప్రాసెసింగ్లో చురుకుగా పాల్గొంటున్నప్పటికీ ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. భాగస్వామ్య

సంఘాలుగా సహకార సంఘాల/కంపెనీ పాలక వర్గ సభ్యులు పూర్తి బాధ్యతతో ఈ పనులు చేయలేక పోతున్నారు. వీరి భాగస్వామ్యాన్ని పెంచాలి.

2. పాలక వర్గ సమావేశాలను రెగ్యులర్గా నిర్వహించు కోవాలి. క్రమం తప్పకుండా బోర్డు సమావేశాలు నిర్వహిస్తూ చర్చించి ఉమ్మడిగా నిర్ణయాలు చేయగలిగితే బాగుంటుంది.
3. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్.కు నిధుల కొరత ప్రధాన సమస్య. చాలా సహకార సంఘాలు తమ షేర్ అమౌంట్ను కంపెనీకి చెల్లించినప్పటికీ, ఇంకా అనేక సహకార సంఘాలు తమ షేర్ అమౌంట్ను ఇప్పటికీ చెల్లించలేదు. సహకార సంఘాలు తమ స్థాయిలో పంటల సేకరణకు నిధులను సమకూర్చుకోలేక పోతున్నాయి. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. కూడా బ్యాంకుల నిబంధనల వల్ల సంస్థాగత రుణాలు పొందలేక పోయింది. 1,000 మంది సభ్యులు 1,000 రూపాయల చొప్పున (మొత్తం 10 లక్షలు) కంపెనీకి షేర్ అమౌంట్ చెల్లిస్తేనే మ్యాచింగ్ గ్రాంట్గా మరో 10 లక్షలు కేంద్ర ప్రభుత్వం అందిస్తుంది. మన కంపెనీ ఈ రెండు సంవత్సరాలలో అంతమంది సభ్యులను సమకూర్చు కోలేక మ్యాచింగ్ గ్రాంట్ను కూడా పొందలేక పోయింది. సి.ఎస్.ఎ. స్వయంగా పనిచేస్తున్న, లేదా సాంకేతిక సహకారం అందిస్తున్న సహకార సంఘాలన్నీ భాగస్వామ్య సంఘాలుగా చేరితే ఈ మొత్తాన్ని సమకూర్చుకోవడం పెద్ద విషయం కాదు. కానీ సభ్యులందరూ అదే స్పిరిట్తో ఆలోచించవలసి వుంటుంది. ముఖ్యంగా స్థానికంగా పనిచేస్తున్న తోటి ఎన్.జి.వో. సంస్థలు చొరవతో ఈ పని చేయవలసి వుంటుంది.
4. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. ఇప్పటికే కొన్ని మౌలిక వసతులను సమకూర్చుకున్నప్పటికీ ఇంకా సమకూర్చుకోవాల్సినవి చాలానే ఉన్నాయి. స్టాఫ్ కొంత మంది ఉన్నప్పటికీ ఇంకా మనుషుల కొరత వుంది. ఈ మూడేళ్ళలో కంపెనీ నిర్వహణలో కొన్ని విషయాలను అర్థం

చేసుకున్నప్పటికీ ఇంకా నేర్చుకోవాల్సినవి, మెరుగు పర్చుకోవాల్సినవి చాలానే వున్నాయి.

స్థానిక ఎస్.జి.వో.ల పరంగా :

1. సి.ఎస్.ఎ. స్వయంగా కొన్ని సహకార సంఘాలను నిర్మించేందుకు రైతులకు సహకరించింది. మరికొన్ని సహకార సంఘాలను ఆయా జిల్లాలలో పని చేసే మన మిత్రులైన స్థానిక ఎస్.జి.వో.ల సహకారంతో నిర్మించింది. మన అందరి కలయికే రైతులకు, రైతు సహకార సంఘాలకు బలాన్ని ఇస్తుందని సి.ఎస్.ఎ. విశ్వాసం.
2. ఈ నేపథ్యంలో సి.ఎస్.ఎ. చేస్తున్న కృషికి తోడుగా సహకార సంఘాలను బలోపేతం చేసేందుకు మిత్ర ఎస్.జి.వో. సంస్థలు చొరవ తీసుకోవాలి. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్.లో తమ ఏరియాలలో వున్న సహకార సంఘాలను సభ్య సంఘాలుగా చేర్చేందుకు చొరవ చేయాలి. ఒకే బ్రాండ్‌తో రైతులు తమ వుత్పత్తులను అమ్ముకునేలా ప్రోత్సహించాలి.
4. సహకార సంఘాలు ఈ దశలో కొన్ని పనులు ఖచ్చితంగా చేయాల్సి వుంటుంది. అందుకు ఆయా సంఘాలకు మిత్ర ఎస్.జి.వో. సంస్థలు స్థానికంగా తమ సహకారాన్ని అందించాలి. సేంద్రియ ఉత్పత్తుల మార్కెట్‌లో ఆ సహకార సంఘం అభివృద్ధి చెందితే ఖచ్చితంగా ఆ సంఘమే తనకు కావాల్సిన స్టాఫ్‌ను సమకూర్చుకుంటుంది.

సేంద్రియ ఉత్పత్తులు - నాణ్యత ప్రమాణాలను అనుసరించడంలో సమస్యలు :

సుదీర్ఘ కాలంగా సేంద్రియ ఉత్పత్తుల మార్కెట్‌లో వున్న అనేక సంస్థల కన్నా మన ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. చాలా త్వరగానే మార్కెట్‌ను, ఉత్పత్తులను డీల్ చేయడం నేర్చుకున్నది. కొంత ప్రొఫెషనాలిటీని సమకూర్చుకున్నది. మన బ్రాండ్‌కు చాలా పేరు వచ్చింది. ప్యాకింగ్, డిస్పాచ్ విషయాలలో గతం కంటే చాలా మెరుగుదలను సాధించాము. కానీ కొన్ని సమస్యలు ఇంకా వున్నాయి.

1. మన సహకార సంఘాలలో సభ్యులుగా ఉన్న కొందరు రైతులు సేంద్రియ ఉత్పత్తులను పండిస్తున్నప్పటికీ, పంట కోత సమయంలోనూ, కోత అనంతరం నూర్పిడి, ఎండబెట్టడం విషయంలోనూ తగిన జాగ్రత్తలు పాటించకపోవడం వల్ల వుత్పత్తుల నాణ్యత చాలా తక్కువగా వుంటుంది.
2. ఇసుక, రాళ్లు, పుచ్చులు, మెరిగలు, మట్టి సేంద్రియ ఉత్పత్తులలో కలిసి వుంటున్నాయి. ముఖ్యంగా నిర్దిష్ట ప్రమాణాలకు మించి తేమ వుంటున్నది. సరైన డ్రైయింగ్ యార్డులు గ్రామాలలో, స్థానికంగా లేకపోవడం ఒక కారణమయితే, త్వరగా ఉత్పత్తులను ఆమ్మేయాలనే ఆతృత కూడా నాణ్యత విషయంలో రాజీ పడేటట్లుగా చేస్తున్నది.
3. సి.ఎస్.ఎ./ఎస్.జి.వో. సంస్థల స్టాఫ్ కూడా రైతులతో ఉండే అనుబంధం వల్ల, మరియు పనుల ఒత్తిడి వల్ల నాణ్యత విషయంలో తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు తీసుకోలేక పోతున్నారు. రైతులకు వారు చేసే పొరపాట్ల గురించి ధైర్యంగా, మొహమాటం లేకుండా చెప్పలేక పోతున్నారు.
4. ఈ కారణం వల్ల ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. స్థాయిలో వుత్పత్తులను క్లీన్ చేయడానికి ఎక్కువ శ్రమ పడవలసి వస్తున్నది. ఎక్కువ ఖర్చు చేయవలసి వస్తున్నది. ఎంత క్లీన్ చేసినా కొన్ని సార్లు వుత్పత్తులలో రాళ్లు, ఇసుక కనిపిస్తున్నాయి. వినియోగదారుల నుండి కంప్లైంట్స్ వస్తున్నాయి.

ఉత్పత్తుల నిల్వ, ప్రాసెసింగ్‌లో సమస్యలు, నష్టాలు:

1. రైతుల నుండి సేకరించిన ఉత్పత్తులను నిల్వ చేయడంలో కూడా సమస్యలు ఎదురవుతున్నాయి. తగినంత స్టోరేజ్ ప్లేస్ మనకు లేకపోవడం ఒక ప్రధాన కారణం.
2. ఆయా ఉత్పత్తులను మార్కెట్ పరంగా డీల్ చేయడంలో మనకు అనుభవం లేకపోవడం వల్ల కూడా నష్టాలు వస్తున్నాయి.
3. ఎలుకలు, కీటకాలు కూడా మన ఉత్పత్తులకు నష్టం చేస్తున్నాయి. గోదాములో తేమ, చల్లని గాలి కూడా నష్టం చేస్తున్నది.

4. ఉత్పత్తులు వుండే సంచులు పగిలిపోవడం, పంటల వారీగా సంచులను సరిగా సర్దుకోక ఒకదానిపై ఒకటి వేసేయడం, ఉత్పత్తులు ఒకదానిలో ఒకటి కలిసి పోవడం లాంటివి జరిగాయి. ఈ అనుభవాలతో భవిష్యత్తుకు తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాల్సి వుంది.
5. గోధుమలు లాంటివి కడిగి, ఎండబెట్టి మిల్లు పట్టించకపోవడం వల్ల గోధుమలలో వుండే మట్టి, ప్రాసెసింగ్ చేసినప్పుడు పిండిలోకి వచ్చి నష్టం జరిగింది. కంది పప్పు ప్రాసెసింగ్లోనూ మనం దగ్గర వుండి చూసుకోలేక పోవడం వల్ల నష్టం వాటిల్లింది. ఒక సహకార సంఘం వడ్లను రకరకాల రంగులలో బియ్యం మర పట్టించడం వాళ్ళ చాలా కాలం పాటు బియ్యం అమ్మడంలో కంపనీ నమన్యలను ఎదుర్కొన్నది. నాన్ బీటీ ఆర్గానిక్ పత్తి అమ్మే విషయంలోనూ అనుభవం లేక నష్టపోయింది.
6. బెల్లం లాంటివి సకాలంలో మార్కెట్ చేసుకోలేక పోవడంతో కూడా బెల్లం పాడైపోయి నష్టం వాటిల్లింది. చింతపండు కొనుగోలులో రంగు, తేమను సరిగా చూడకపోవడం వల్ల నష్టం జరిగింది.
7. కూరగాయలు, పండ్లు రవాణాలోనూ, నిల్వ చేయడంలోనూ తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోకపోవడంతో కూడా నష్టాలు జరుగుతున్నాయి. కంపనీకి ఇంకా కోల్డ్ స్టోరేజ్ లేదు. ఏర్పాటు చేసుకునే ప్రయత్నంలో వున్నది.
8. విత్తనాల స్టోరేజ్లోనూ ఇటువంటి సమస్యలు ఎదురవుతున్నాయి. నష్టాలు జరుగుతున్నాయి.
9. ప్యాకింగ్లో ఇప్పటి వరకూ కిలో, వంద గ్రాముల ప్లాస్టిక్ కవర్లు మాత్రమే వాడుతున్నాము. వాటిని ప్యాక్ చేయడంలో ఇంకా నైపుణ్యం అలవర్చుకోవాల్సి వుంది. కొన్ని సార్లు ప్యాకెట్లు పగిలి పోతున్నాయి. కవర్లపై ప్రైస్ స్టిక్కుర్లు వేయడంలోనూ, సరుకులను డబ్బాలలో సర్ది డిస్పాచ్కు రెడీ చేసే విషయంలోనూ ఇంకా పొరపాట్లు దొర్లుతున్నాయి. వీటిని సరిచేసుకోవాల్సి వుంది. ఇకపై కిలో, అరకిలో, 200 గ్రాముల కోసం వేరు వేరు సైజుల కవర్లను మనం ప్రవేశ పెడుతున్నాము. ఈ కవర్లపై ఆ ఉత్పత్తి ఏ సహకార

సంఘం నుండి వచ్చిందో కూడా ముద్రించే ప్రయత్నం చేస్తున్నాము.

10. ఈ అన్ని రకాల నష్టాలను తగ్గించుకోలేకపోతే మన కంపెనీ తీవ్ర నష్టాలలో కూరుకు పోతుందని గుర్తించాలి.

సేంద్రియ ఉత్పత్తులకు ధరల నిర్ణయంలో ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. అనుసరిస్తున్న పద్ధతి :

1. ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్. ప్రారంభదశలోనే 4 విధాన నిర్ణయాలు తీసుకున్నది.

ఒకటి - మనం ఎస్.ఎ.పి.సి.ఎల్.ను ప్రారంభించిందే మన రైతులకు నేరుగా మార్కెట్ కల్పించేందుకు. కాబట్టి ఈ మార్కెట్ ప్రక్రియలో ఖచ్చితంగా రైతులకు ప్రధాన ప్రయోజనం లభించాలి అని.

రెండు - ప్రస్తుతం వున్న మార్కెట్ వ్యవస్థలో వినియోగదారులు చెల్లించే ధరలో రైతుకు కేవలం 20 - 25 శాతం మించి లభించడం లేదు. మనం వినియోగదారులకు నిర్ణయించే ఎం.ఆర్.పి. ధరలో మన రైతుకు ఖచ్చితంగా 50 శాతానికి తగ్గకుండా వాటా లభించాలి అని.

మూడు - స్థానిక హోల్సేల్ వ్యవసాయ మార్కెట్ ధరపై మన సేంద్రియ రైతులకు వారి గ్రామాలలో 15 శాతం అదనంగా చెల్లించాలి (గ్రేడ్ 1 కు మాత్రమే). ఎస్.పి.యం/పి.జి.ఎస్. రైతులకు 10 శాతం అదనంగా చెల్లించాలి అని.

నాలుగు - పంటల సేకరణ ప్రక్రియలో సహకార సంఘం చురుకుగా పాల్గొంటే రైతుకు చెల్లించే ధరపై అదనంగా 5 శాతం సంఘానికి చెల్లించాలి అని భావించాము. సంస్థ కంపనీ స్టాఫ్ మాత్రమే ఈ ప్రక్రియలో పాల్గొంటే ఈ చెల్లింపు వుండదు.

2. కానీ యిప్పటికీ మన సహకార సంఘాలు ఈ ధరల పద్ధతిని అర్థం చేసుకోవడంలో ఇబ్బంది పడుతున్నాయి. వాళ్ళకు తోచినంత రేటు వాళ్ళు చెబుతున్నారు. ఆ ధరలో స్థానిక మార్కెట్లో రిటైల్ ధర కంటే చాలా ఎక్కువగా వుంటున్నాయి. వాస్తవానికి ఆ ధరలకు కొని మన కంపెనీ వినియోగదారులకు సరుకులను అమ్ములేదు. స్థానిక మార్కెట్లో ఆ ధరలు వస్తే అమ్మేసుకోమని మనం మన సభ్య సంఘాలకు చెబుతున్నాము. కానీ ఈ విషయంలో మన సంఘాలు, స్టాఫ్, స్థానిక ఎస్.జి.వో.లు ఒక నిర్దిష్ట నిర్ణయానికి రావాల్సి వుంది. మన నిర్ణయాన్ని సభ్యులైన రైతులకు అందించాల్సి వుంది.

రజలో మినుము సాగు

రజ మినుము:

రబీ కాలంలో మినుము ముఖ్యంగా వరి మాగాణులలో పండించడం తెలుగు రాష్ట్రాల ప్రత్యేకత. వరి కోయడానికి 2-3 రోజుల ముందుగా మినుము వెదజల్లుతారు. ఈ విధంగా చల్లిన విత్తనం మొలచి భూమిలో మిగిలిన తేమను, సారాన్ని వుపయోగించుకొని పెరిగి పంటకు వస్తాయి. ఈ పద్ధతిలో భూమిని తయారు చేయడం, అంతర కృషి, ఎరువుల వాడకం లాంటి వ్యవసాయ పద్ధతులు ఆచరించడానికి వీలవదు. కాబట్టి మాగాణి అపరాల సాగులో సమస్యలు అధికం.

మాగాణి సాగులో సమస్యలు:

పొలంలో మొక్కలు సరియైన సాంద్రతలో లేక ఖాళీలు వుంటాయి.

కలుపు బెడద

చివరి దశలో తేమ చాలక పోవడం

తెగుళ్ళు - ముఖ్యంగా బూడిద మరియు ఎండు తెగులు, వీటితో బాటు ఆకుమచ్చ, తుప్పు తెగులు కూడా ఇటీవలి కాలంలో పైరును బాగా నష్టపరుస్తున్నాయి.

వరి మాగాణులకు ఎంపిక చేసుకొనే రకాలు త్వరగా పెరిగి ప్రక్కలకు వ్యాపించి, ఖాళీలు పూరించగలగాలి. ఏపుగా, దట్టముగా పెరిగి, కలుపు మొక్కలను అణచివేయ గలగాలి. బూడిద మరియు ఎండు తెగుళ్ళను తట్టుకోగలగాలి.

అనువైన రకాలు - వాటి లక్షణాలు:

ఎల్.జి.జి - 17 (కృష్ణయ్య)

మొదటి ఆకులు నన్నగా పొడవుగా ఉండి గుర్తించడానికి వీలవుతుంది. రబీ కాలానికి మాత్రమే అనువైన పాలిష్ రకం. బూడిద తెగులును నిరోధించగల రకం. కాయలు నూగు కల్గి దృఢంగా వుంటాయి. గింజలు పెద్దవి. నలుపు ఆకుపచ్చ కలిసిన రంగులో మెరుస్తుంటాయి. పంట కాలం 80-85 రోజులు. దిగుబడి 18-20 క్వీ/హె.

ఎల్.జి.జి-420 (ప్రభవ)

రబీ కాలానికి మాత్రమే అనువైన సాదారకం. ఎండు తెగులును తట్టుకుంటుంది. ఎత్తుగా పెరిగి కలుపును అణచివేస్తుంది. చౌడును కొంత వరకు తట్టుకుంటుంది.

కాయలు పొడవైనవి, నూగు తక్కువ. గింజలు లావుగా సాదాగా ఉంటాయి. పంటకాలం 90-95 రోజులు. దిగుబడి 20-22 క్వీ/హె.

ఎల్.జి.జి - 611 (కొత్త బుట్ట మినుము)

నిటారుగా పెరిగే సాదా రకం. ఎండు తెగులును తట్టుకుంటుంది. కాయమీద నూగు హెచ్చు. పంట కాలం 90 రోజులు. దిగుబడి 20-25 క్వీ / హె.

ఎల్.జి.జి - 22 (లాం 22)

ఎండు తెగులును తట్టుకునే సాదారకం. మొక్కపైన కాయపైన నూగు ఎక్కువ. పంట కాలం 85 రోజులు. దిగుబడి 22-25 క్వీ / హె.

ఎల్.జి.జి - 648

ఎండు తెగులును తట్టుకునే పాలిష్ రకం. పైరు తీగ వేస్తూ విస్తరించి పెరుగుతుంది. కాయలపై నూగు కలిగి ఉంటుంది. బూడిద తెగులు, ఆకుమచ్చ తెగులు, తుప్పు తెగుళ్ళను కొంత వరకు తట్టుకుంటుంది. పంట కాలం 85-90 రోజులు. దిగుబడి హెక్టారుకు 20 నుండి 22 క్వీంటాళ్ళ వరకు వస్తుంది.

పి.యు. 31:

సాదా రకం. కాయల మీద నూగు ఉంటుంది. పల్లాకు తెగులును పూర్తిగా తట్టుకుంటుంది. పంట కాలం 70 నుండి 75 రోజులలో కోతకు వస్తుంది. హెక్టారుకు 5 నుండి 6 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.

ఎల్.జి.జి. 752:

పల్లాకు మరియు ఎండుతెగులును తట్టుకుంటుంది. వరి మాగాణులలో ఆలస్యంగా విత్తుటకు కూడా అనువైనది. 75 నుండి 80 రోజులలో కోతకు వస్తుంది. హెక్టారుకు 6 నుండి 7 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.

యాజమాన్య పద్ధతులు:

మెట్ట ప్రాంతాల్లో తేమను నిలుపుకోగలిగి, మురుగు నీరుపోయే వసతి గల భూములు అనువైనవి. బీడు భూములు పనికిరావు. భూమిని బాగా దుక్కి దున్ని విత్తలానికి ముందు ఎకరానికి 5 టన్నుల పశువు ఎరువు వేసి కలియ దున్నాలి.

		తొలకరి	రబీ		వేసవి	
			మెట్ట	మాగాణి	ఆరుతడి	మాగాణి
1.	విత్తు సమయం	జూన్/జూలై	అక్టోబరు	నవంబర్	ఫిబ్రవరి	మార్చి
2.	విత్తన మోతాదు (కిలో/హె)	16-18	16-18	40	25-30	40-45
3.	దూరము (సెం.మీ)	30×10	30×10	వెదజల్లుట	22.5×20	వెదజల్లుట

మంచి దిగుబడుల కోసం 2-3 సార్లు జీవామృతం 20 రోజుల వ్యవధిలో పంటపై పిచికారీ చేయాలి.

విత్తన శుద్ధి:

విత్తనాలను బీజామృతంతో గానీ లేదా బీజరక్షతో గానీ విత్తనశుద్ధి చేసి విత్తుకోవాలి. రైజోబియంను విత్తనంలో కలిపి విత్తితే అధిక దిగుబడిని పొందవచ్చు.

సాగు నీటి యాజమాన్యం:

వర్షాభావ పరిస్థితి ఏర్పడినప్పుడు ఒకటి రెండు నీటి తడులు ఇవ్వవలసి వస్తుంది. వరి మాగాణుల్లో నీటి తడి ఇవ్వవచ్చు. ఒకటి రెండు తేలిక తడులు నాటిన 30 రోజులలోపు మరియు 55 రోజుల తర్వాత ఇచ్చినచో అధిక దిగుబడులను సాధించవచ్చు.

అంతర కృషి:

మొదటి 30 రోజులు కలుపు పెరగకుండా గొర్రుతో రెండుసార్లు అంతరకృషి చేయాలి. వరి కోసిన పొలాల్లో అంతరకృషి చేసే అవకాశం ఉండదు.

సస్యరక్షణ

పురుగులు:

బిత్తపురుగు:

ఇవి మొక్క లేత దశ (2-4 ఆకులు)లో ఆశించి ఆకులలోని పత్ర హరితాన్ని గీరి తింటూ మొక్కలకు నష్టం కలుగజేస్తాయి. ఒక్కోసారి ఈ పురుగు వల్ల నష్టం పంటకు తొలి దశలో చాలా ఎక్కువగా వుంటుంది.

నివారణ:

- ❖ చివరి దుక్కిలో ఎకరానికి 100 కిలోల వేపపిండి వేసి కలియదున్నాలి.

- ❖ విత్తనాలను బీజామృతం లేదా బీజరక్షతో విత్తన శుద్ధి చేసుకోవాలి.
- ❖ పురుగు ఉధృతిని బట్టి వేప కషాయం ఒకసారి పిచికారీ చేసుకోవాలి.

కాండపు ఈగ:

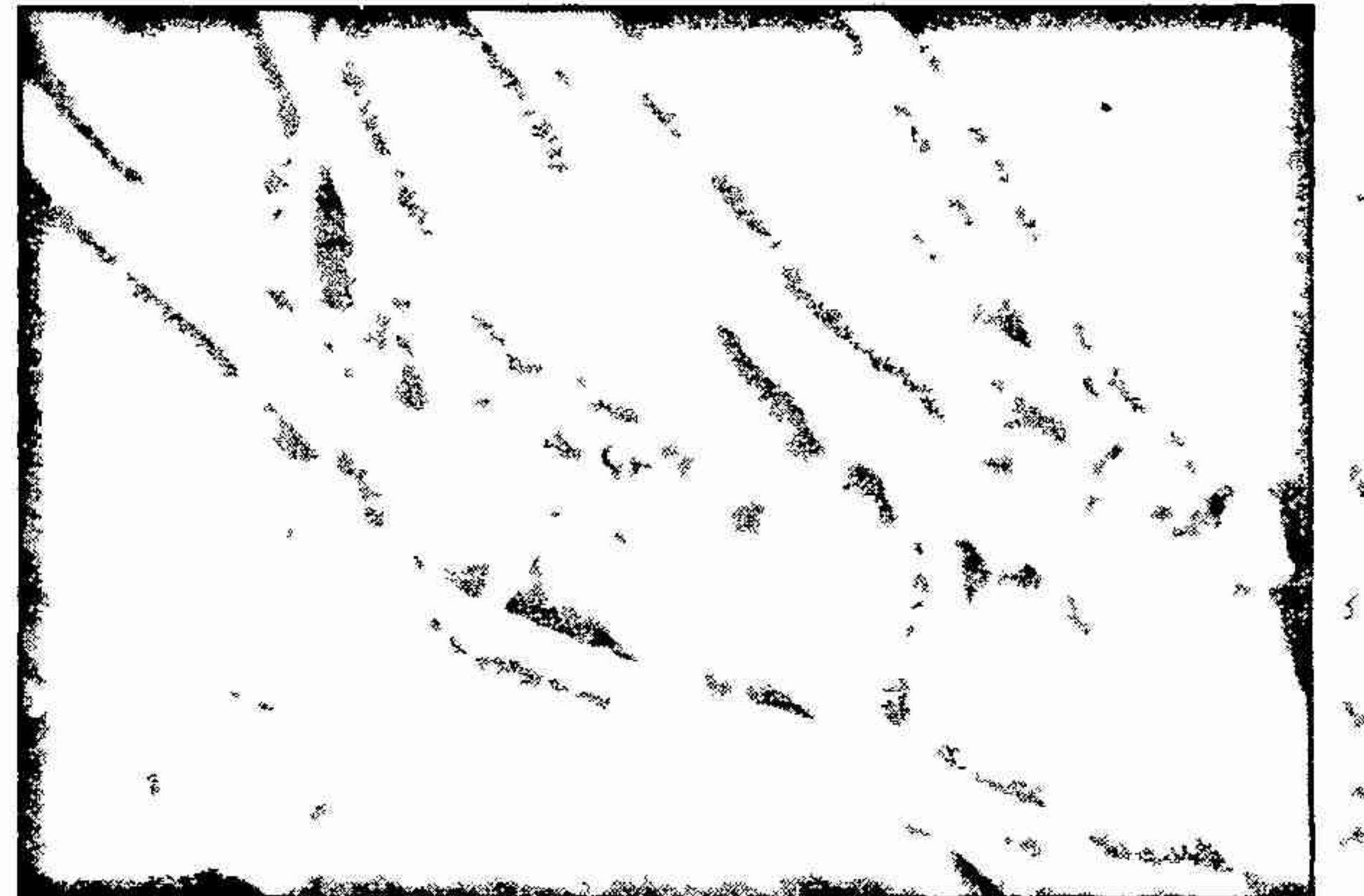
ఈ పురుగు క్రిమి దశ కాండంలో చేరి తినుట వలన మొక్క ఎండిపోతుంది. ఎక్కువగా తొలకరి పైరుపై ఆశిస్తుంది.

నివారణ:

- ❖ చివరి దుక్కిలో ఎకరానికి 100 కిలోల వేపపిండి వేసి కలియదున్నాలి.
- ❖ విత్తనాలను బీజామృతం లేదా బీజరక్షతో విత్తన శుద్ధి చేసుకోవాలి.
- ❖ పురుగు ఉధృతిని బట్టి వేప కషాయం ఒకసారి పిచికారీ చేసుకోవాలి.

త్రిప్పు (ఆకు ముడత పురుగు):

ఈ పురుగులు పైరు లేత దశలో వృద్ధి చెంది ఆకులలోని రసాన్ని పీల్చి, పంటకు 15-20 శాతం నష్టం కలుగజేస్తాయి. వీటి వలన ఆకు ముడత అనే వైరస్ వ్యాధి కూడా వ్యాపిస్తుంది.

నివారణ:

- ❖ ఎకరానికి 10 తెలుపు రంగు పూసిన జిగురు డబ్బాలను పొలంలో అమర్చాలి.
- ❖ పొలంలో, గట్లపైన వయ్యారిభామ, నానబాలు వంటి కలుపు మొక్కలు ఎప్పటికప్పుడు ఏరి నాశనం చేయాలి.
- ❖ ఒక శాతం వేపనూనె మందు ద్రావణాన్ని (లీటరు వేపనూనె + 100 గ్రాముల సబ్బు పొడి ద్రావణం + 100 లీటర్ల నీరు) పైరుపై సాయంత్రం వేళలో పంటపై పిచికారీ చేయాలి.

తెల్లదోమ:

ఇవి ఆకులలోని రసాన్ని పీల్చి పంటకు నష్టం కలిగిస్తాయి. ఎల్లోమోజాయిక్ అనే వైరస్ వ్యాధిని కూడా వ్యాపింపజేస్తాయి.

నివారణ:

- ❖ ఎకరానికి 10 పసుపు రంగు పూసిన జిగురు డబ్బాలను పొలంలో అమర్చాలి.
- ❖ పొలంలో కలుపు మొక్కలను ఎప్పటికప్పుడు ఏరి నాశనం చేయాలి.
- ❖ ఒక శాతం వేపనూనె మందు ద్రావణాన్ని (లీటరు వేపనూనె + 100 గ్రాముల సబ్బు పొడి ద్రావణం + 100 లీటర్ల నీరు) పైరుపై సాయంత్రం వేళలో పిచికారీ చేయాలి.

మారూక మచ్చల పురుగు:

ఈ పురుగు పూత, పిందెదశలో ఆశించి ఎక్కువ నష్టం కలుగజేస్తుంది. పూత దశలో పూలను గూడుగా చేసి లోపలి పదార్థములను తింటుంది. కాయలు తయారగునప్పుడు కాయలను దగ్గరకు జేర్చి, కాయలకు రంధ్రము చేసి లోపలి గింజలను తినడం వలన పంటకు ఎక్కువ నష్టం కలుగజేస్తుంది.

నివారణ:

- ❖ అగ్ని అస్త్రం 10 రోజుల వ్యవధిలో రెండు సార్లు పూత మరియు పిందె దశలో సాయంత్రం వేళలో పంటపై పిచికారీ చేయాలి. లేదా
- ❖ పచ్చిమిర్చి + వెల్లుల్లి ద్రావణం 10 రోజుల వ్యవధిలో రెండుసార్లు పంటపై పూత మరియు పిందె దశలో

సాయంత్రం వేళలో పంటపై పిచికారీ చేయాలి.

సూచన: పై ద్రావణాలు ఉపయోగించినప్పుడు తప్పనిసరిగా ఐదవ రోజున పశువుల పేడ మూత్రం ద్రావణం లేదా జీవామ్మతం పంటపై పిచికారీ చేయడం వలన మంచి ఫలితాలు ఆశించవచ్చు.

పాగాకు లద్దె పురుగు:

ఈ పురుగులు ఆకులలోని పచ్చని పదార్థాన్ని గీరి తినటం వలన ఆకులు తెల్లగా కనిపిస్తాయి. ఇవి ఆకులకు రంధ్రాలు చేసి, ఆకులను పూర్తిగానూ, పువ్వులనూ, పిందెలనూ కూడా తింటాయి. ఈ పురుగులు రాత్రిపూట ఎక్కువగా తింటూ, పగలు మొక్కలు మొదళ్ళలోనూ, భూమి నెర్రెలలోనూ చేరతాయి.

నివారణ:

- ❖ ఈ పురుగు నివారణకు ఈ క్రింది నమగ్ర సస్యరక్షణలను పాటించాలి.
- ❖ గ్రుడ్ల సముదాయమును పొలంలో ఎప్పటికప్పుడు గుర్తించి ఏరి నాశనం చేయాలి.
- ❖ జల్లెడగా మారి పిల్ల పురుగులతో ఉన్న ఆకులను ఏరి నాశనం చేయాలి.
- ❖ ఎకరానికి 30,000 ట్రైకోగ్రామా బదనికలు ఒక వారం తేడాతో 2 పర్యాయములు వదలాలి.
- ❖ ఎకరానికి 5 లింగాకర్షక బుట్టలను ఏర్పాటు చేసి పురుగు ఉధృతిని గమనించాలి.
- ❖ ఎస్.పి.వి. 250 యల్.ఇ. ద్రావణాన్ని చలికాలంలో ఒక వారం తేడాతో రెండు సార్లు పంటపై పిచికారీ చేయాలి.
- ❖ 5 శాతం వేప కషాయం లేదా నీమాస్త్రం రెండు సార్లు వారం రోజుల వ్యవధిలో పంటపై పిచికారీ చేయాలి.
- ❖ ఎకరాకు 10 - 15 పక్షి స్థావరాలను ఏర్పాటు చేయాలి.
- ❖ పెద్ద లద్దె పురుగుల నివారణకు ఎరలను (5 కిలోల తవుడు + 500 గ్రాముల బెల్లం + 500 మి.లీ వేపనూనె కలిపి) తయారు చేసి సాయంత్రం పూట పొలంలో చల్లాలి.
- ❖ ఈ ఎర ఒక ఎకరాకు సరిపోతుంది.

క్యాబేజీ సాగులో మెళకువలు

నేలలు:

నీటి పారుదల బాగా వుండి, మురుగునీటి సౌకర్యం గల నల్లరేగడి నేలలు క్యాబేజీ సాగుకు అనుకూలంగా వుంటాయి. ఉదజని సూచిక 5.5-6.5 వరకు వుండే నేలలు అనుకూలం.

క్యాబేజీలో మంచి రకాలు

స్వల్పకాలిక రకాలు: గోల్డెన్ ఏకర్:

కోపెన్ హాగన్ మార్కెట్ అను రకము నుండి ఎన్నిక చేయబడినది. గడ్డలు చిన్నగా, గుండ్రంగా వుండి 1.0 నుండి 1.5 కిలోల బరువును కలిగి వుంటాయి. నాటిన తరువాత సుమారు 60-70 రోజుల లోపల కోతకు వస్తాయి. బయటి ఆకులు కప్పు ఆకారంలో వుంటాయి. ఆలస్యంగా కోస్తే గడ్డలు పగులుతాయి. కాబట్టి తయారైన 10 రోజుల లోపుగానే కోతను కోయాలి.

ఫైడ్ ఆఫ్ ఇండియా:

గడ్డ పరిమాణం 1.5-2.0 కిలోల వరకు ఉంటుంది. గోల్డెన్ ఏకర్ కంటే కొంచెం గట్టిగా వుంటుంది.

మధ్య కాలిక రకాలు : సెప్టెంబరు:

నీలగిరి కొండలలో సాగు చేయడానికి అనువైన రకం. 3-5 కిలోల బరువు వుంటాయి. ఈ రకం కోసిన తరువాత కూడా పగలకుండా నిలువ వుంటుంది. కాబట్టి మార్కెట్ను బట్టి కోతకు అనుకూలంగా ఉంటుంది.

దీర్ఘకాలిక రకాలు: పూసాడ్రమ్ హెడ్:

కల్ట్రెన్ పరిశోధనా స్థానం నుండి ఎన్నిక చేయబడిన రకం. త్వరగా కోతకు వస్తుంది. గడ్డలు బల్లపరుపుగా ఉండి సుమారుగా 3-5 కిలోల బరువును కలిగి వుంటాయి. బయట ఆకులు లేత ఆకుపచ్చ రంగులో వుండి మధ్య ఈనెలు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తూ ఉంటాయి.

లేట్ డ్రమ్ హెడ్:

110-116 రోజుల లోపల కోతకు వస్తాయి. గడ్డలు పెద్దవిగా వుండి వదులుగా వుంటాయి.

బిత్తన రేటు:

సూటి రకాలు : ఎకరాకు 280 - 320 గ్రా.

సంకర రకాలు : ఎకరాకు 120 - 200 గ్రా.

నాటికాలం:

స్వల్పకాలిక రకాలు : జూలై - ఆగష్టులోనూ

మధ్యకాలిక రకాలు : సెప్టెంబర్ లోనూ

దీర్ఘకాలిక రకాలు : అక్టోబర్ - నవంబర్లోనూ నారుమడిలో విత్తుకొని ఆ తర్వాత ప్రధాన పొలంలో నాటాలి.

నాటి దూరం:

స్వల్పకాలిక రకాలు: 60 × 30 సెం.మీ. లేదా 45 × 45 సెం.మీ. దూరంలో

మధ్యకాలిక రకాలు: 60 × 45 సెం.మీ. దూరంలో

దీర్ఘకాలిక రకాలు : 60 × 60 సెం.మీ. దూరంలో నాటుకోవాలి.

నీటి యాజమాన్యం:

నాటిన వెంటనే నీరు పెట్టాలి. నల్ల రేగడి నేలలలో 10 రోజులకు ఒకసారి మరియు తేలిక నేలల్లో 6 రోజులకు ఒకసారి నీటిని పెట్టాలి. గడ్డలు కోతకు వచ్చే ముందు నీటిని పెట్టడం ఆపివేయాలి. నీటిని ఇస్తే గడ్డలు పగిలే అవకాశం వుంటుంది. మంచి దిగుబడులు రావాలంటే క్యాబేజీలో తప్పనిసరిగా నీటి యాజమాన్యం పాటించాలి.

అంతరకృషి:

- ❖ రెండు లేక మూడు సార్లు అంతరకృషి చేయాలి.
- ❖ 2-3 సార్లు గొప్పు త్రవ్వి మట్టిని బోదెల పైకి ఎగద్రోయాలి.
- ❖ మొక్కల మధ్య వున్న గడ్డిని మరీ లోతుగా త్రవ్వితే మొక్కకు హాని కలుగుతుంది.
- ❖ మట్టిని కదిలించడం వల్ల మొక్కలకు బాగా గాలి తగిలి ఆరోగ్యంగా వుంటాయి.
- ❖ ఎత్తయిన నారుమడి తయారుచేసుకోవాలి.
- ❖ నారుకుళ్ళు తెగులు నివారణకు నారుమడిలో 5 కిలోల వేపపండి నేలలో కలిపి నారుమడిని తయారు చేసుకోవాలి.
- ❖ ఎకరానికి 4-5 కిలోల క్యాబేజీ నారును 2 లీటర్ల ఆవు మూత్రం, 1 కిలో పశువుల పేడ, 1 కిలో మట్టి (గట్టు లేదా పుట్టమట్టి) మరియు 150 గ్రాముల ఇంగువ 10 లీటర్ల నీటిలో కలిపి నారును ద్రావణంలో ముంచి నాటుకోవాలి.

క్యాల్సిఫ్లవర్ సాగులో మెళకువలు

క్యాల్సిఫ్లవర్లో మంచి రకాలు

స్వల్పకాలిక రకాలు: ఎల్లీ కుస్సురి:

పంజాబ్ విశ్వవిద్యాలయం వారి ద్వారా విడుదల చేయబడినది. చాలా త్వరగా కోతకు వచ్చే రకం. లేత ఆకుపచ్చ ఆకులతో, ఆకులపై మైనపు పూతతో వుంటుంది. పూలు తెల్లగా వుండి ఒత్తుగా వుండి, సున్నితంగా వుంటాయి. సెప్టెంబర్ మాసంలో కోతకు వస్తుంది.

మధ్య కాలిక రకాలు

పూసా హిమజ్యోతి:

కట్రైన్ పరిశోధనా స్థానము నుండి విడుదల చేయబడినది. ఈ రకము యొక్క ఆకులు నిలువుగా, నీలివర్ణంతో కూడిన ఆకుపచ్చగా ఉండి, ఆకులపైన మైనపు పొరను కలిగి వుంటాయి. పువ్వు మొత్తం పూర్తిగా ఆకులతో కప్పబడి వుంటుంది. పూలు తెల్లగా ఉండి, ఎండ తగిలినా కూడా రంగును కోల్పోకుండా వుంటాయి. ఈ రకం ముఖ్యంగా కొండ ప్రాంతాలలో సాగు చేయుటకు అనుకూలమైంది. ఎండాకాలంలో సాగు చేసినపుడు (కొండ ప్రాంతాలలో) సుమారు 500-600 గ్రా. బరువు గల పూలను ఇస్తుంది.

దీర్ఘకాలిక రకాలు:

పూసా శుభ్ర:

న్యూఢిల్లీ వ్యవసాయ పరిశోధనా స్థానము వారిచే విడుదల చేయబడిన రకం. మొక్కలు నిటారుగా వుండి పొడవైన కాండమును కలిగి వుంటాయి. ఆకులు నీలి, ఆకుపచ్చ వర్ణంలో వుంటాయి. పూలు 700-800 గ్రా. బరువును కలిగి, పూవుపై నూగు లేకుండా వుంటాయి. నాడిన 90-95 రోజులకు సుమారు సగం పూగోబీలు కోతకు తయారవుతాయి. ఈ రకం నల్లకుళ్ళు తెగులును తట్టుకుంటుంది.

పూసా సోక్సబాల్:

కట్రైన్ పరిశోధనా స్థానము నుండి విడుదల చేయబడినది. ఆకులు నిలువుగా, గట్టిగా వుండి పూవును కప్పి వుంచుతాయి. పూలు ఒత్తుగా, మధ్యస్థంగా వుండి తెల్లగా వుంటాయి. మంచు వంటి తెల్లదనాన్ని కలిగి వుంటాయి. కాబట్టి దీనిని స్నోబాల్ అంటారు. ఉత్తర భారత ప్రాంతంలో సాగు చేయడానికి అక్టోబరు మొదటి పక్షం అనుకూలం. ఇది జనవరి-ఫిబ్రవరి మాసాలలో కోతకు వస్తుంది.

నారుమడి:

❖ ఎత్తయిన నారుమడి తయారుచేసుకోవాలి. నారు కుళ్ళు తెగులు నివారణకు నారుమడిలో 5 కిలోల వేపపండి నేలలో కలిపి నారుమడిని తయారు చేసుకోవాలి.

క్యాల్సిఫ్లవర్ సాగులో కొన్ని సమస్యలు...

బట్టనింగ్:

చిన్న చిన్న పూలు ఏర్పడటాన్ని బట్టనింగ్ అంటారు. ముదురు నారు నాటుకోవడం, నత్రజని తక్కువ అవటం, స్వల్పకాలిక రకాలను ఆలస్యంగా నాటడం వల్ల ఈ సమస్య వస్తుంది.

నివారణ:

21-25 రోజుల వయసుగల నారును నాటుకోవాలి. స్వల్పకాలిక రకాలను సిఫార్సు చేసిన సమయంలోనే నాటుకోవాలి.

రైసీనెస్:

వాతావరణంలో ఉష్ణోగ్రత పెరిగితే పువ్వు వదులుగా, విచ్చుకున్నట్లుగా అయి, పువ్వు గడ్డపై నూగు వస్తుంది. మార్కెట్ విలువ తగ్గుతుంది.

నివారణ:

అధిక ఉష్ణోగ్రతను తట్టుకునే రకాలు వేసుకోవాలి. పువ్వులను సరైన సమయంలో ఆలస్యం చేయకుండా కోత కోయాలి.

ట్రానింగ్:

క్షార నేలల్లో పెంచే పంటలో బోరాన్ లోపం ఎక్కువగా వస్తుంది. బోరాన్ ధాతు లోపం వల్ల పువ్వుపై గోధుమ రంగు మచ్చలు ఏర్పడతాయి. కాండం గుల్లగా మారి నీరు కారుతుంది.

జాగ్రత్తలు:

క్యాల్సిఫ్లవర్ పువ్వు తెల్లగా ఉండాలంటే పువ్వు ఏర్ప చే దశలోనే చుట్టూ ఉన్న ఆకుల చివరి వరసను పువ్వుపై కప్పుతూ (సూర్యరశ్మి చేరకుండా చేసి) దారంలేదా రబ్బరు బ్యాండు కట్టాలి. ఆ తర్వాత 4-5 రోజులకి తీసి, కోత కోయాలి.

క్యాబేజీ మరియు క్యాల్సిఫ్లవర్ పంటలలో

చేపట్టవలసిన సమగ్ర సస్కరక్షణ చర్యలు

క్యాబేజీ మరియు క్యాల్సిఫ్లవర్ పంటలను ఆశించే

పురుగుల నివారణ కొరకు సమగ్ర సస్యరక్షణ ఈ క్రింద సూచించిన విధంగా చేసుకోవాలి.

- ❖ పంట చుట్టూ రక్షక పంటగా జొన్న, మొక్కజొన్న లేదా సజ్జ పంటను రెండు వరుసల్లో విత్తుకోవాలి.
- ❖ విత్తనాలను బీజామృతం లేదా బీజరక్షతో విత్తనశుద్ధి చేసుకోవాలి.
- ❖ నారును ఎత్తైన నారు మడులలో పెంచాలి.
- ❖ నారు పోసిన 15 రోజులకు వేప సంబంధిత మందులు నారుపై పిచికారీ చేయాలి.
- ❖ ప్రధాన పొలంలో నారు నాటేటప్పుడు ప్రతి 25 వరుసల క్యాబేజీ మరియు కాలిఫ్లవర్తో పాటుగా ఆవాలు రెండు వరుసలు ఎరపంటగా వేయాలి. నాటిన 30 మరియు 45వ రోజున వేప సంబంధిత మందులు పంటపై పిచికారీ చేసుకోవాలి. ఈ మందులను ఆవ పంటపై కూడా పిచికారీ చేయవలసి ఉంటుంది.

పురుగుల నివారణ:

- ❖ అంతరపంటలుగా క్యారెట్ మరియు టమాటాను వేయడం వలన డైమాండ్ రెక్కల పురుగు తక్కువగా ఆశించే అవకాశం ఉంటుంది. అవసరాన్ని బట్టి 15 రోజుల వ్యవధిలో డైమాండ్ రెక్కల పురుగు నివారణకు పబ్లిమిర్చి వెల్లుల్లి ద్రావణం లేదా బ్రహ్మాస్త్రం పంటపై పిచికారీ చేసుకోవాలి.
- ❖ పొగాకు లద్దెపురుగు నివారణకు పొలంలో అక్కడక్కడ 50 అముదం మొక్కలను వేయాలి. వాటిపై ఆశించిన గుడ్ల సమూహాలను ఎప్పటికప్పు ఏరి నాశనం చేయాలి. పురుగుల ఉనికిని గమనించడానికి పొలంలో ఎకరాకు 5 చొప్పున లింగాకర్షక బుట్టలను పెట్టాలి. అవసరాన్ని బట్టి ఎన్.పి.వి. వైరస్ ద్రావణం 200 ఎల్.ఇ.పంటపై పిచికారీ చేయాలి. ఎకరానికి 20 చొప్పున పక్షి స్థావరాలను ఏర్పాటు చేయాలి. పెద్ద పురుగుల నివారణకు విషపు ఎరలను (10 కిలోల తవుడు + 1 కిలో బెల్లం పాకం + 1 లీటరు వేప నూనె) కలిపి చిన్న చిన్న ఉండలు చేసి తరువాత పొలంలో సాయంత్ర వేళలో మొక్కల మొదళ్ళలో పెట్టాలి. దీని ద్వారా భూమి నుండి బయటకు వచ్చిన లద్దెపురుగుల లార్వాలు విషపు ఎరలను తినీ చనిపోతాయి.

- ❖ రసంపీల్చే పురుగులు మరియు పువ్వును తొలిచే పురుగు నివారణకు 5 శాతం వేపకషాయం లేదా నీమాస్త్రం తయారు చేసి 15 రోజుల వ్యవధిలో 2 సార్లు పిచికారీ చేసుకోవాలి.

తెగుళ్ళ నివారణ:

- ❖ నారుమళ్లను ఆశించే నారుకుళ్ళు తెగులు నివారణకు ట్రైకోడర్మావిరిడి 4 గ్రాములు, 1కిలో విత్తనానికి కలిపి విత్తనశుద్ధి చేసుకోవాలి.
- ❖ ఎత్తైన నారు మడులలో నారును పెంచాలి.
- ❖ పంట మార్పిడి పద్ధతిని పాటించాలి.
- ❖ తెగుళ్ళ నివారణకు ఆఖరి దుక్కిలో 200 కిలోల వేపపిండిని భూమిలో వేసి కలియదున్నాలి.
- ❖ పశువుల వేడ + మూత్రం ద్రావణం 15 రోజులకు ఒకసారి పంటపై పిచికారీ చేయడం వలన పంటలో రోగనిరోధక శక్తి పెరుగుతుంది.
- ❖ బూడిద ఆకుమచ్చ తెగులు వల్ల ఆకు పైభాగాన గుండ్రని బూడిద రంగు మచ్చలు ఏర్పడతాయి. క్రమేణా ఆకు పూర్తిగా ఎండిపోతుంది.
- ❖ ఈ తెగులు నివారణకు పులిసిన పుల్లటి మజ్జిగ (ఆరు లీటర్ల మజ్జిగ వందలీటర్ల నీటిలో) లేదా పశువులవేడ, మూత్రం, ఇంగువ ద్రావణం లేదా పిచ్చితులసి కషాయం (ఐదుకిలోలు వందలీటర్ల నీటిలో) పిచికారీ చేసుకోవాలి.
- ❖ కుళ్ళుతెగులు వలన ఆకు అంచులు పసుపు రంగుగా మారుతాయి. ఈనెలు నల్లబడతాయి. కాండం కుళ్ళిపోతుంది. పూతకూడా కుళ్ళిపోయి రాలిపోతుంది.
- ❖ ఈ తెగులు నివారణకు పులిసిన పుల్లటి మజ్జిగ (ఆరు లీటర్ల మజ్జిగ వందలీటర్ల నీటిలో) లేదా పశువులవేడ, మూత్రం, ఇంగువ ద్రావణం లేదా పిచ్చితులసి కషాయం (ఐదుకిలోలు వందలీటర్ల నీటిలో) పిచికారీ చేసుకోవాలి.
- ❖ కొరడా తెగులు మాలిబ్డినం అనే సూక్ష్మ ధాతు లోపం వల్ల ఏర్పడుతుంది. ఆకులు పసుపుపచ్చగా, ఈనెలు తెలుపురంగులోకి మారుతాయి. మధ్య ఈనె మాత్రమే మిగులుతుంది. అందుకే కొరడా తెగులు అంటారు. దీని నివారణకు పశువుల వేడ, మూత్రం మరియు ఇంగువ ద్రావణాన్ని తయారు చేసి పిచికారీ చేసుకోవాలి.

రబీలో శనగ సాగు

మన రాష్ట్రంలో శనగ ముఖ్యంగా రబీ పంటగా నల్లరేగడి భూములలో సాగు చేయబడుతున్నది. ఈ పంట ఎక్కువగా నిజామాబాద్, ఆదిలాబాద్, కరీంనగర్, మెదక్, రంగారెడ్డి, గుంటూరు, ప్రకాశం మరియు కర్నూలు జిల్లాలలో సాగులో ఉన్నది.

పంట కాలం:

రబీ : అక్టోబరు - నవంబరు

నేలలు:

సారవంతమైన నల్లరేగడి నేలలు శనగ పంటకు అనుకూలం. నల్లరేగడి నేలల్లో నిలవ వుండే తేమను వుపయోగించుకుంటూ శీతాకాలంలోని మంచుతో మొక్కలు పెరుగుతాయి. చౌడు భూములు పనికిరావు.

నేల తయారీ:

ఈ పైరును ఒకే పంటగా వేస్తారు. తొలకరిలో వేసిన పైరును కోసిన తరువాత భూమిని నాగలితో ఒకసారి, గొర్రుతో రెండుసార్లు మెత్తగా దున్ని చదును చేయాలి.

విత్తనము - విత్తేపద్ధతి:

హెక్టారుకు 50-65 కిలోల విత్తనం అవసరం. రైజోబియం కల్చర్ విత్తనానికి పట్టించి విత్తితే రైజోబియం లేని భూముల్లో 20-30 శాతం అధిక దిగుబడి పొందవచ్చు.

గొర్రుతో గానీ, అక్కడి బుర్రలతోగానీ, జడ్డిగంతోగానీ విత్తుకోవాలి. 30x10 సెం.మీ. (వరుసల మధ్య x మొక్కల మధ్య) దూరంలో విత్తాలి.

విత్తన శుద్ధి:

విత్తనాలను బీజామృతంతో గానీ లేదా బీజరక్షతో గానీ విత్తనశుద్ధి చేసి విత్తుకోవాలి. రైజోబియంను విత్తనంలో కలిపి విత్తితే అధిక దిగుబడిని పొందవచ్చు.

సేంద్రియ ఎరువులు:

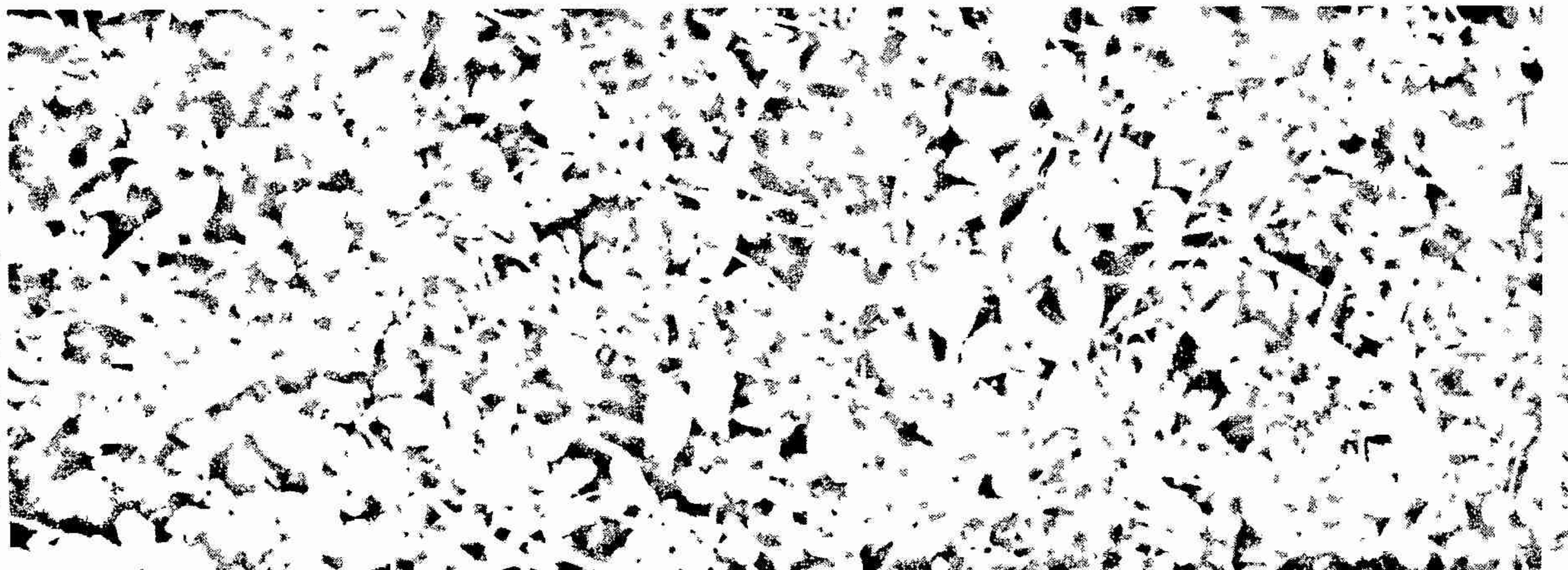
చివరి దుక్కిలో ఎకరానికి 5 టన్నుల పశువుల ఎరువు వేసి కలియ దున్నాలి. ఎకరానికి 100 కిలోల ఘన జీవామృతం పొలంలో వేయాలి. మంచి దిగుబడుల కోసం పూత సమయం నుండి 15 రోజుల వ్యవధిలో 2-3 సార్లు ద్రవ జీవామృతం పంటపై పిచికారీ చేయాలి.

నీటి యాజమాన్యం:

శనగ వర్షాధారపు పంట. తేలికపాటి నీటి తడుల వలన అధిక దిగుబడులను పొందవచ్చు. నీటి తడులు పెట్టేటప్పుడు నీరు నిల్వకుండా చూడాలి.

అంతర కృషి:

మొదటి 30 రోజుల వరకు కలుపు లేకుండా రెండుసార్లు గొర్రుతో అంతర కృషి చేయాలి.

విత్తన రకాలు

రకము	పంటకాలం	దిగుబడి	గుణగణాలు
1. క్రాంతి (ఐసిసివి-37)	100-110	హెక్టారుకు 18 నుండి 20 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	గుబురుగా పెరుగుతుంది. గింజలు మధ్యస్థ లావుగా ఉంటూ ఎండు తెగులును తట్టుకోగల దేశీ రకం.
2. శ్వేత (ఐసిసివి-2)	80-85	హెక్టారుకు 15 నుండి 16 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	త్వరగా కాపుకు వచ్చే, ఎండు తెగులును తట్టుకునే కాబూలీ రకం.
3. అన్నెగిరి	100-110	హెక్టారుకు 18 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	మొక్క గుబురుగా పెరిగి, కొమ్మలు ఎక్కువగా వేస్తుంది. గింజలు గోధుమ రంగులో నున్నగా లావుగా ఉంటాయి.
4. జ్యోతి	100-110	హెక్టారుకు 16 నుండి 18 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	మొక్క క్రింద నుండి గుబురుగా కొమ్మలు వేస్తుంది. గింజలు గరుకుగా, మధ్యస్థ లావుగా గోధుమ రంగులో ఉంటాయి.
5. ఐసిసివి-10	100-110	హెక్టారుకు 18 నుండి 20 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	చెట్టు నిటారుగా పెరిగి బాగా కొమ్మలు వేస్తుంది. ఎండు తెగులు, వేరుకుళ్ళు తెగులును తట్టుకుంటుంది.
6. జె.జి. 11	100-105	హెక్టారుకు 8 నుండి 10 క్వీంటాళ్ళ దిగుబడి వస్తుంది.	ఎండు తెగులును తట్టుకుంటుంది. లావుపాటి గింజలు గల దేశీయ రకం.
7. జె.ఎ.కె.ఐ. 9218	95-100	హెక్టారుకు 8 నుండి 10 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	ఎండు తెగులును తట్టుకుంటుంది. లావుగింజ. దేశవాళీ రకం
8. లామ్ శనగ (యల్. బి. ఇజి-7)	90-95	హెక్టారుకు 8 నుండి 10 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	లావు గింజ గల కాబూలీ రకం. మొక్క ఎత్తుగా పెరుగుతుంది.
9. కె.ఎ.కె.-2	95-100	హెక్టారుకు 8 నుండి 10 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	లావు గింజ గల కాబూలీ రకం. మొక్క ఎత్తుగా పెరుగుతుంది.
10. ఫూలే.జి - 95311	95-100	హెక్టారుకు 7 నుండి 8 క్వీంటాళ్ళ వరకు దిగుబడి వస్తుంది.	కాబూలీ రకం. గింజలు లావుగా ఉంటాయి.

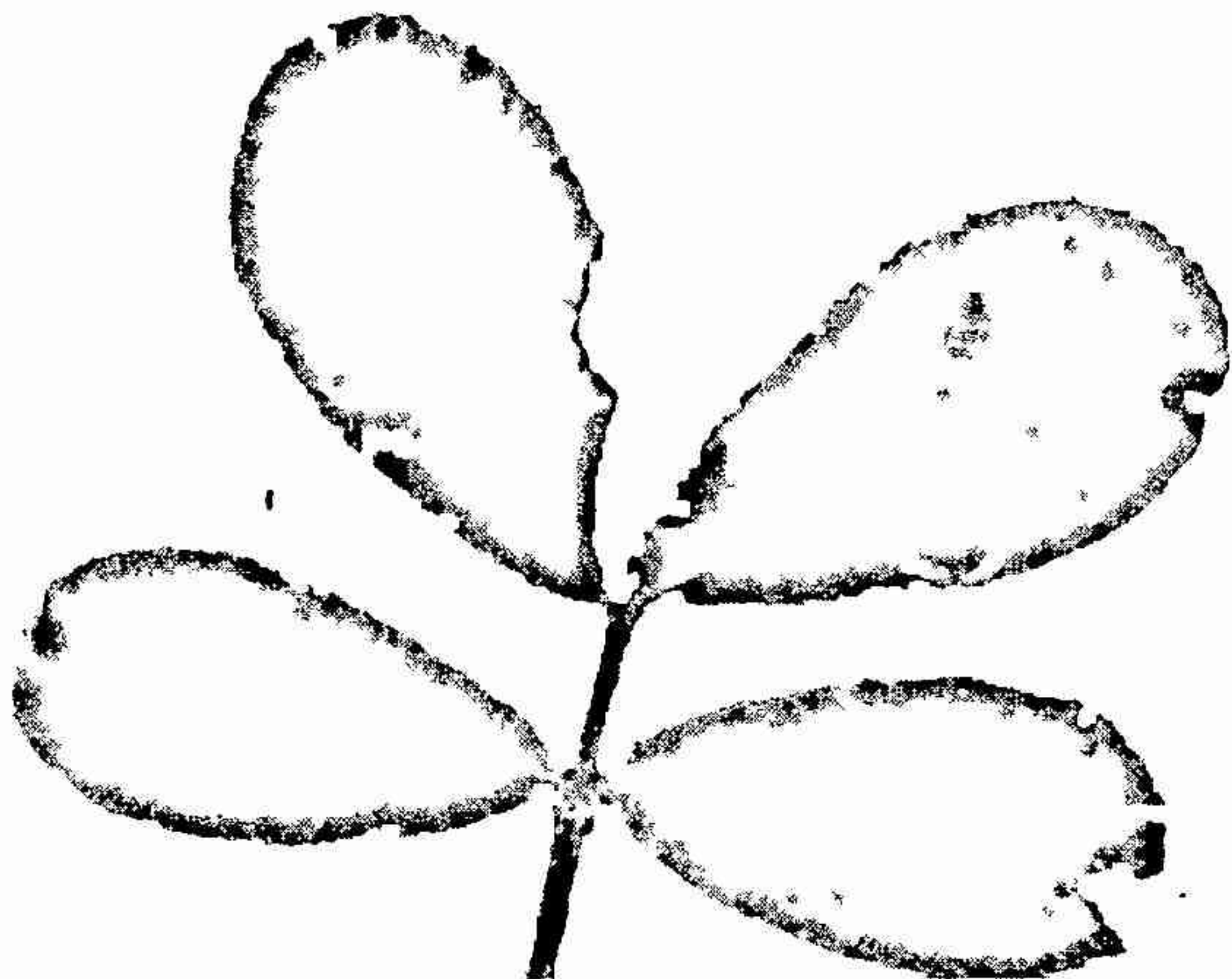
తెగుళ్లపై వివిధ అంశాల ప్రభావం

తెగుళ్లు వ్యాప్తిచెందడానికి ఈ కింది అంశాలు దోహదం చేస్తాయి.

1. తెగుళ్లకు అనుకూలమైన వాతావరణం
2. మొక్కలలో వ్యాధినిరోధకశక్తి లోపించి ఉండడం
3. వ్యాధిని కలుగజేయు వ్యాధికారకం (సూక్ష్మజీవులు, శిలీంధ్రాలు)

తెగుళ్లపై వాతావరణ పరిస్థితుల ప్రభావం

వేరుశనగలో వచ్చే తిక్క ఆకుమచ్చ తెగులు వాతావరణంలో అత్యల్ప ఉష్ణోగ్రత 21 డిగ్రీ సెం.గ్రే. లేదా అంతకంటే ఎక్కువగా ఉండి ఆకులపై తేమ 10 గంటలకంటే ఎక్కువ సేపు ఉన్నట్లయితే విపరీతంగా వస్తుంది.

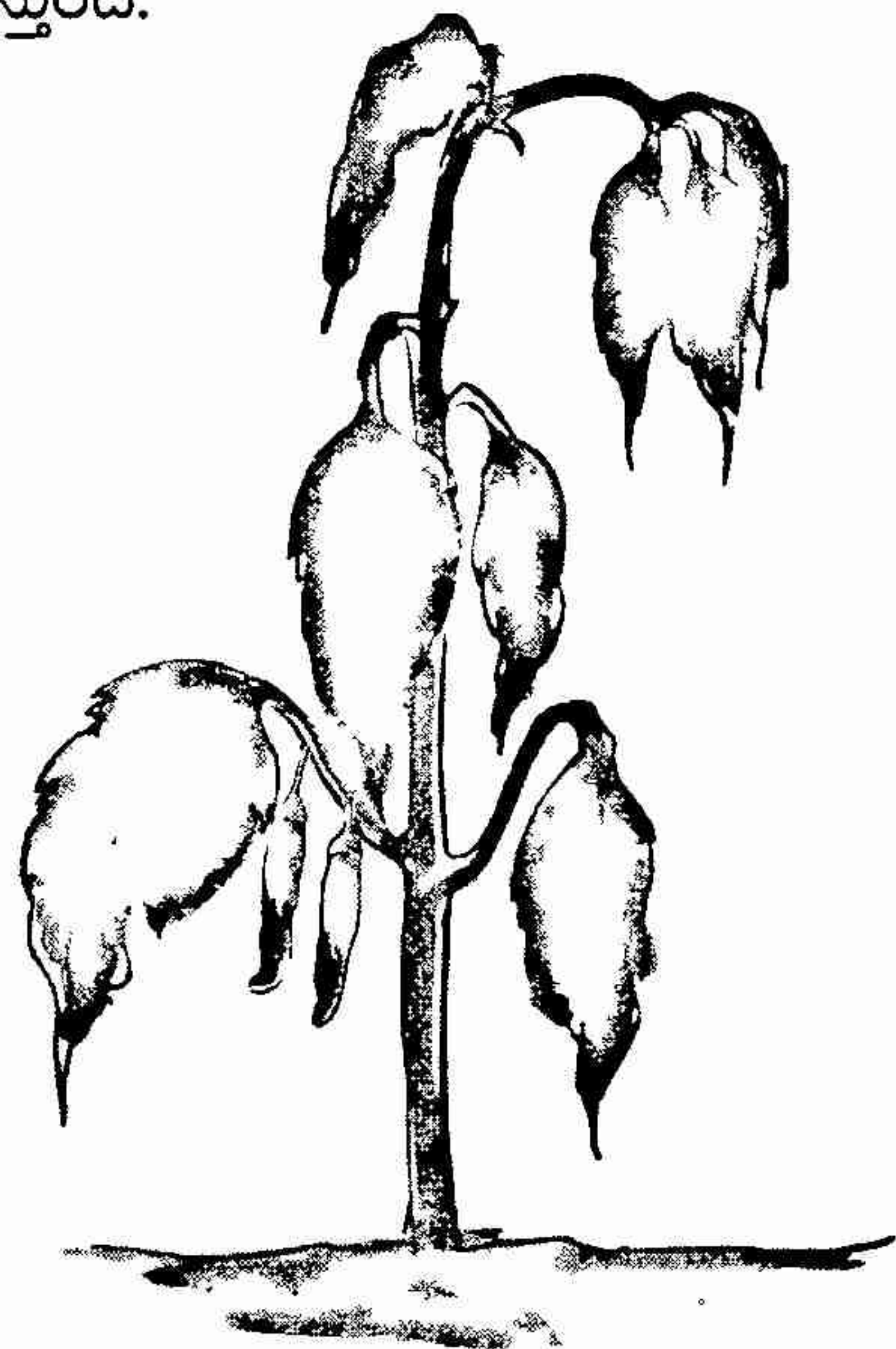
తిక్క ఆకుమచ్చ తెగులు

అగ్గి తెగులు

మిరపలో వచ్చే ఎండుతెగులు వాతావరణంలో అధిక ఉష్ణోగ్రత, భూమిలో తేమవుండి పొలాల్లో మురుగునీరు పారుదల సరిగాలేని ప్రాంతాల్లో ఎక్కువగా వస్తుంది.

వరిలో వచ్చే అగ్గితెగులు కనిష్ట ఉష్ణోగ్రత 20 డిగ్రీ. సెం.గ్రే. కంటే తక్కువ, గాలిలో తేమ 90శాతం కంటే ఎక్కువ, రాత్రిపూట మంచుబిందువులూ వర్షపు జల్లులు ఆకులమీద పడటం.... ఈ మూడు పరిస్థితులు ఒక వారంరోజులపాటు ఉంటే విపరీతంగా ఆశించి నష్టం కలుగజేస్తుంది.

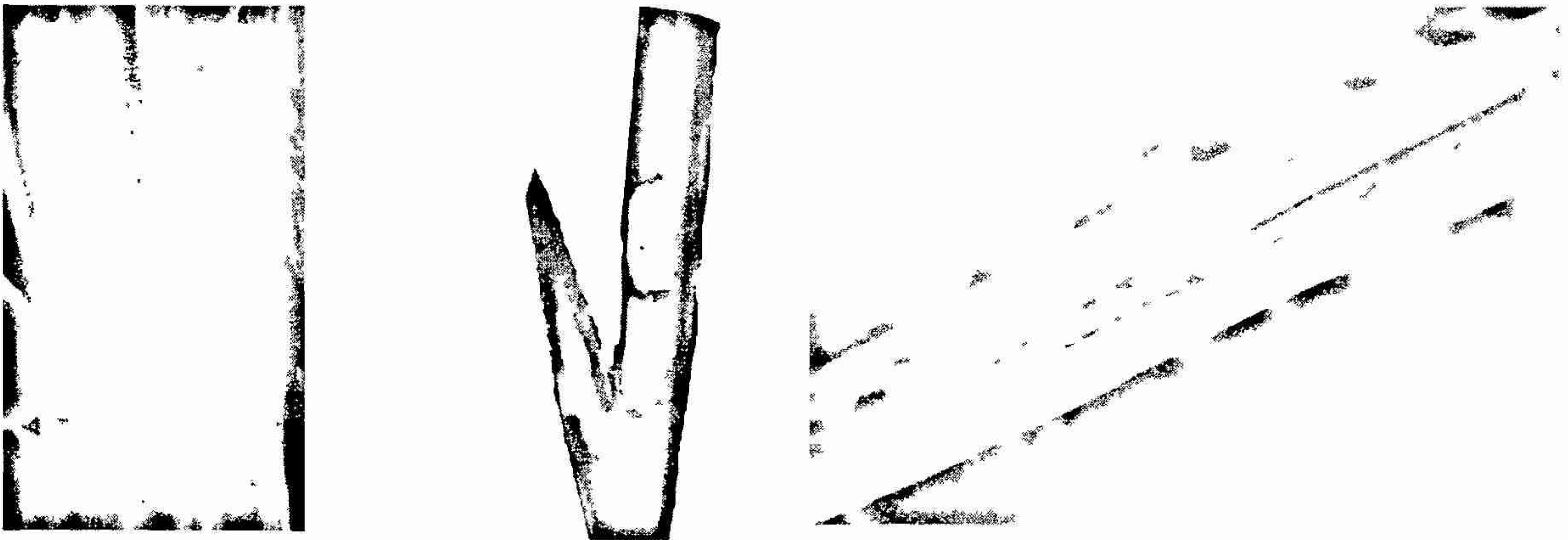

ఎండు తెగులు

వరిలో వచ్చే పొడతెగులు 28 డిగ్రీ. సెం.గ్రే. పైగా ఉష్ణోగ్రత, గాలిలో ఎక్కువ తేమ, మబ్బులు ఉన్న పరిస్థితులలో ఎక్కువగా విస్తరిస్తుంది. ఈ రోగం చెట్ల నీడల్లో తొందరగా అభివృద్ధి చెందుతుంది.

పొట్టకుళ్ళు తెగులు రాత్రి ఉష్ణోగ్రత 25 డిగ్రీ. సెం.గ్రే. ఉన్నప్పుడు, గాలిలో అధికంగా తేమ, మంచు, చల్లని వాతావరణం వున్నప్పుడు త్వరగా వ్యాపిస్తుంది.

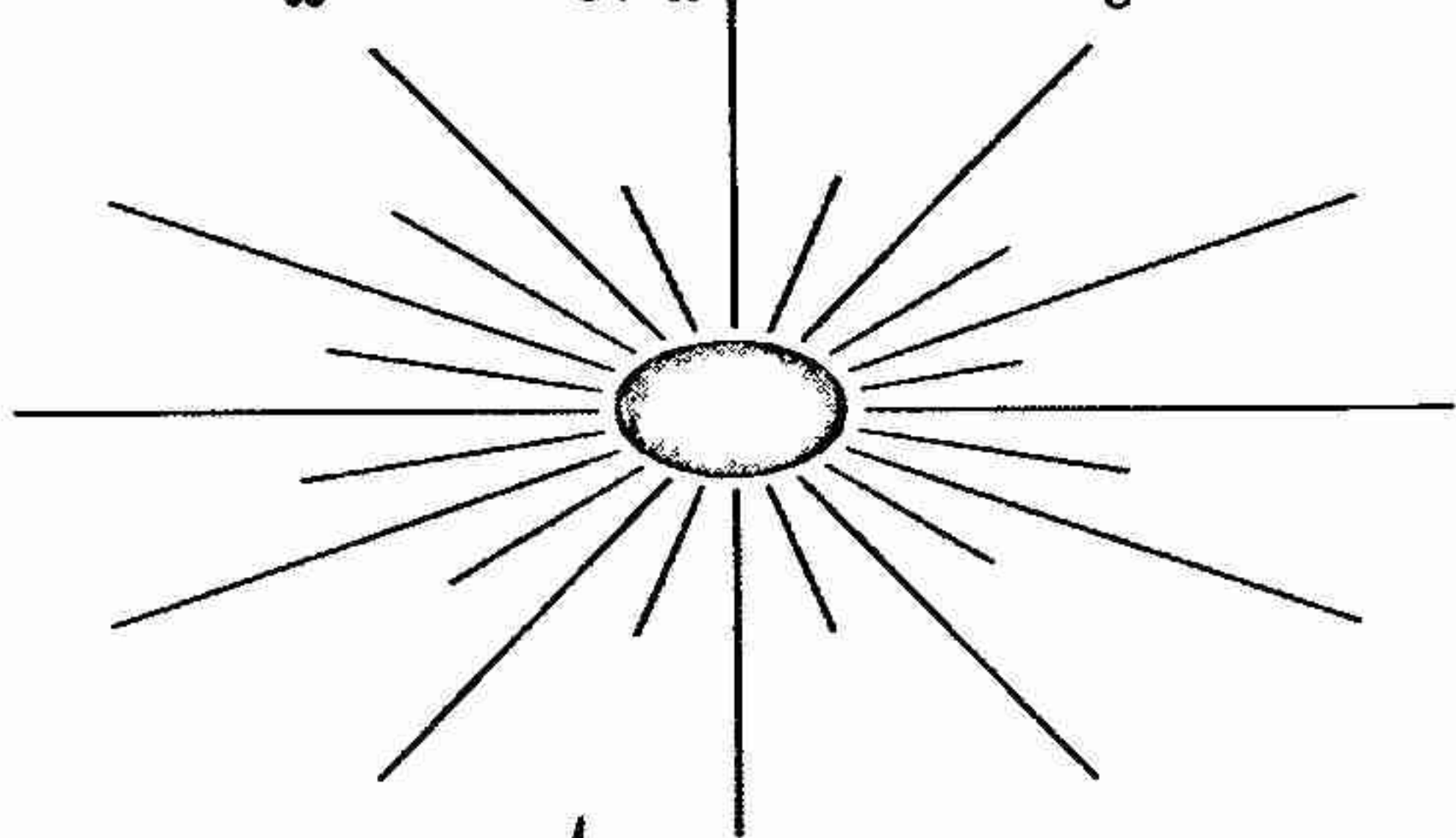
బ్యాక్టీరియా ఎందుతెగులు 30 డిగ్రీ.సెం.గ్రే. లోపు ఉష్ణోగ్రత, గాలిలో ఎక్కువ తేమ, జల్లులు లేదా వర్షం లేదా గాలివాన.... ముఖ్యంగా ఆగస్టు నుండి అక్టోబర్ వరకు పడే వర్షాలలో వ్యాప్తి చెందుతుంది.

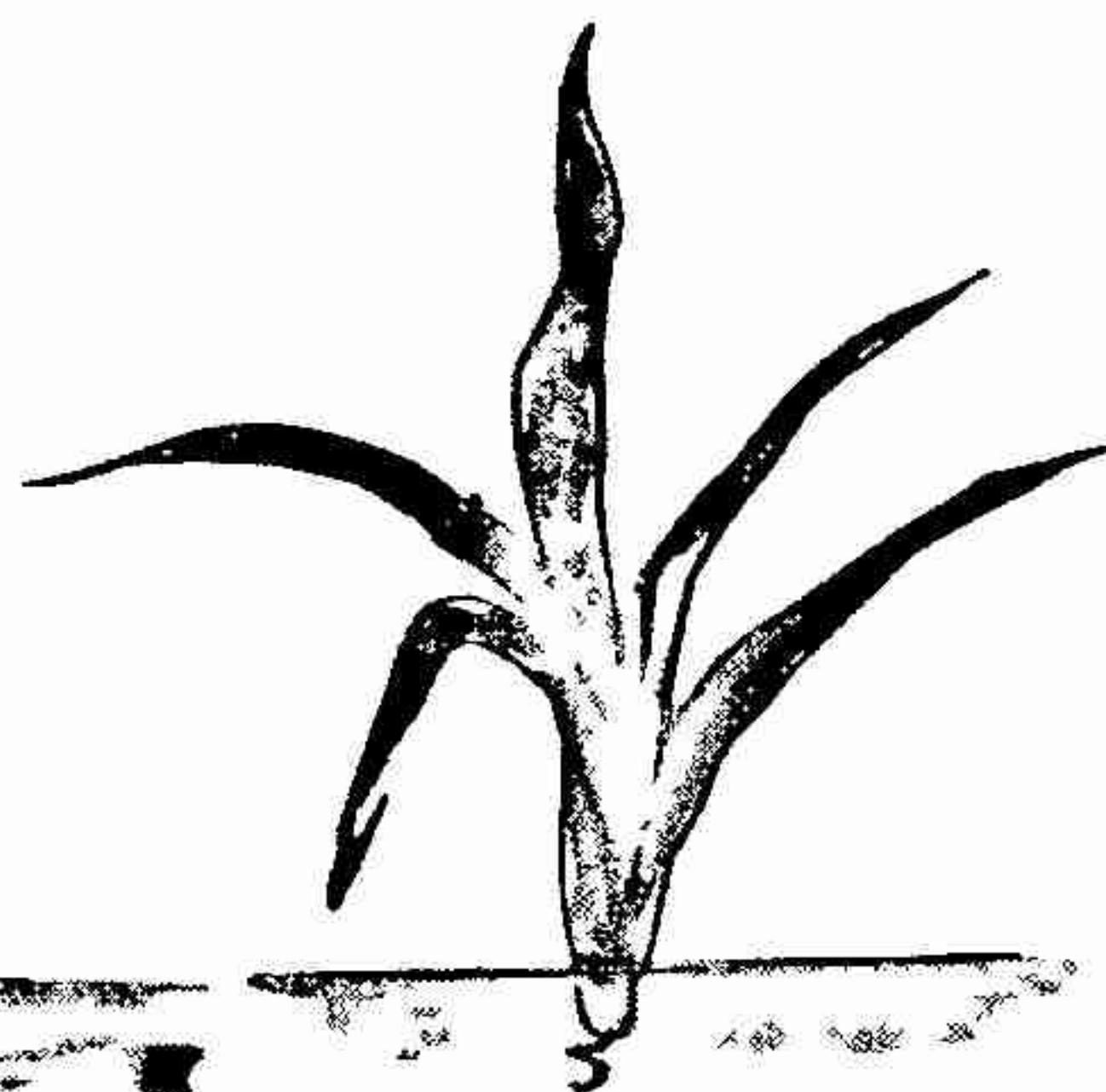
దీనివలన మనకు అర్థం అయ్యేది ఏమిటంటే ప్రతి తెగులు వ్యాప్తికి కొన్ని రకాల వాతావరణ పరిస్థితులు అనుకూలంగా వుండాలి. ఈ పరిస్థితులు లేకుంటే వ్యాధికారకాలు వున్నా, తెగులు వ్యాప్తి చెందదు. కానీ మనం పంటపై ఏదో మచ్చకనిపించగానే అవసరం లేకున్నా తెగుళ్ళ మందులు విపరీతంగా పిచికారీ చేస్తున్నాం.

ఉష్ణోగ్రత ప్రభావం

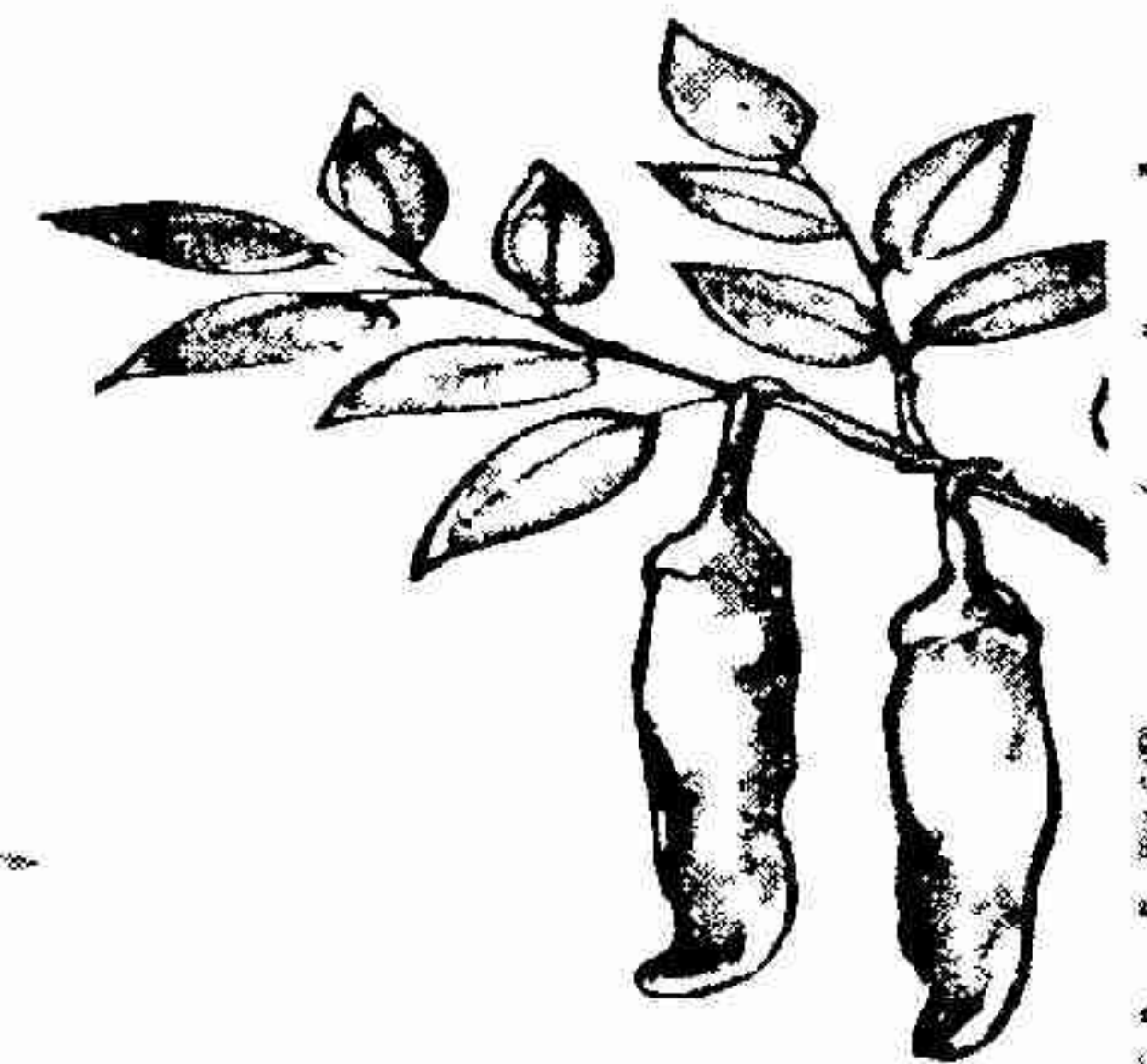
ఏ కాలంలో, ఏ ప్రాంతంలో తెగులు వ్యాపిస్తుం దనేది ఆ ప్రాంత ఉష్ణోగ్రతలమీద ఎక్కువగా ఆధారపడి వుంటుంది. కొన్నిరకాల తెగుళ్ళు చలికాలంలో వస్తే, కొన్ని వేసవి కాలంలో వస్తుంటాయి. ఎక్కువగా తెగుళ్ళు వర్షాకాలంలో వస్తుంటాయి. చల్లని ఉష్ణోగ్రతలో వచ్చే తెగుళ్ళు ఎక్కువగా చల్లని ప్రాంతంలో పండించే పంటలలోనే వస్తాయి. అదేవిధంగా నారుకుళ్ళు, ఎందుతెగులు, బ్యాక్టీరియా ఎందుతెగులు, కుళ్ళుతెగులు ఉష్ణోగ్రతలు అధికంగా వున్న ప్రాంతాల్లో ఎక్కువగా వస్తుంటాయి. ఒక పంటకు ఎందుతెగులు ఆశిస్తే 27 డిగ్రీ సెం.గ్రే. ఉష్ణోగ్రత దగ్గర ఆ పంటలో 12 రోజులకు వ్యాధి లక్షణాలు బయటపడతాయి. అదే 16 డిగ్రీ. సెం.గ్రే. దగ్గర 58 రోజులకు వ్యాధి లక్షణాలు బయట పడతాయి. భూమిలో 12-20 డిగ్రీ.సెం.గ్రే. ఉష్ణోగ్రత ఉన్నప్పుడు నారుకుళ్ళు తెగులు శీలీంధ్రం మొక్కలలోనికి సులువుగా ప్రవేశిస్తుంది.

నారుకుళ్ళు తెగులు

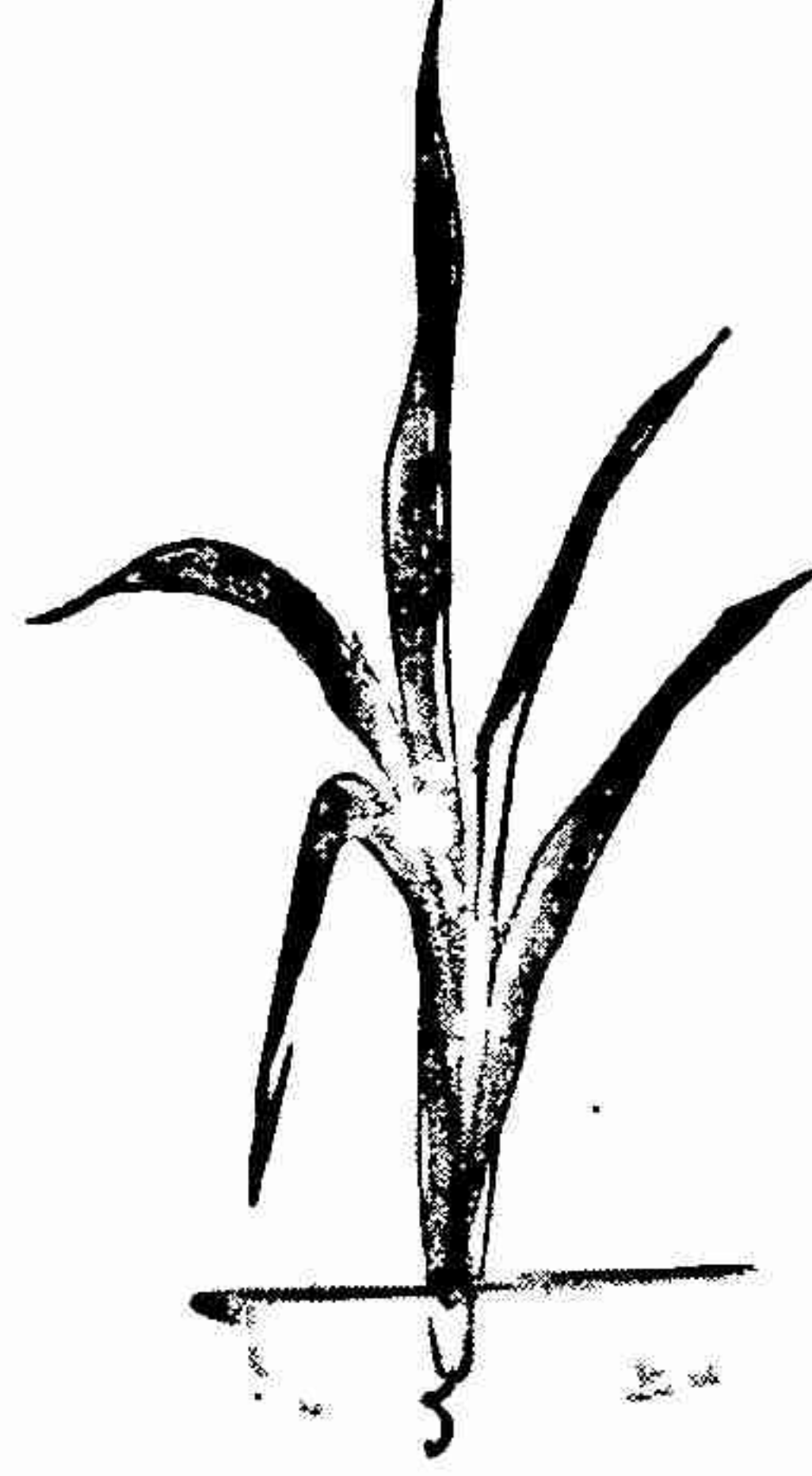
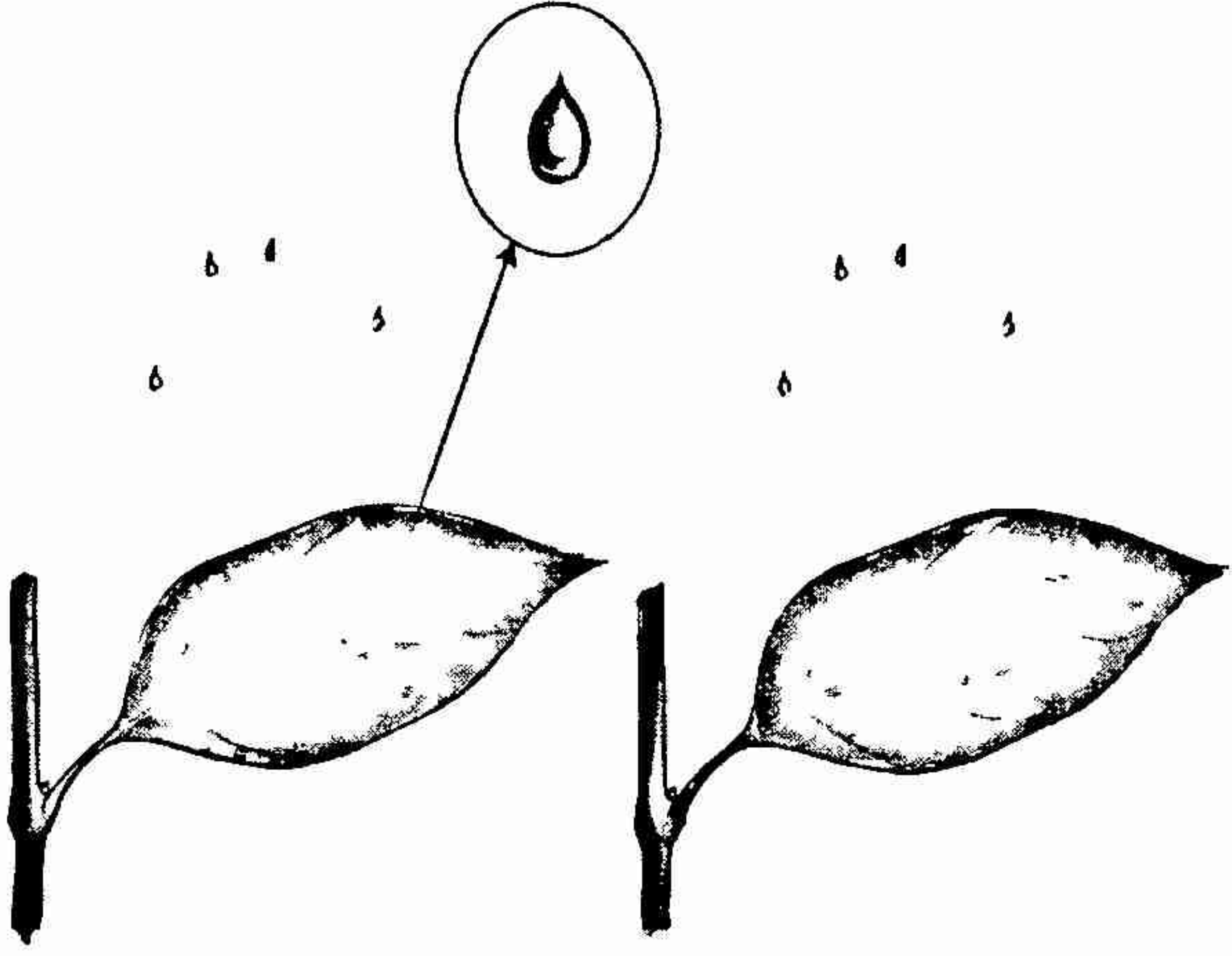
ఎందు తెగులు

కాయకుళ్ళు తెగులు

తెగుళ్ళమీద తేమ, మంచు ప్రభావం

సాధారణంగా ఆకుల మీద తేమలేకుంటే ఆ మొక్కల మీద వ్యాధికారమున్నా తెగులు వ్యాప్తిచెందదు. ఎందుకంటే శిలీంధ్రాలు మొక్కలలో ఆకులమీది తేమను ఉపయోగించుకొని మొలకెత్తి ఆకులలోని రంధ్రాల ద్వారా మొక్కలలోని ప్రవేశిస్తాయి. చాలా రకాల తెగుళ్ళ పెరుగుదలకు మంచు తోడ్పడుతుంది. అలాగే నీడ కూడా తెగుళ్ళ వ్యాప్తికి తోడ్పడుతుంది.

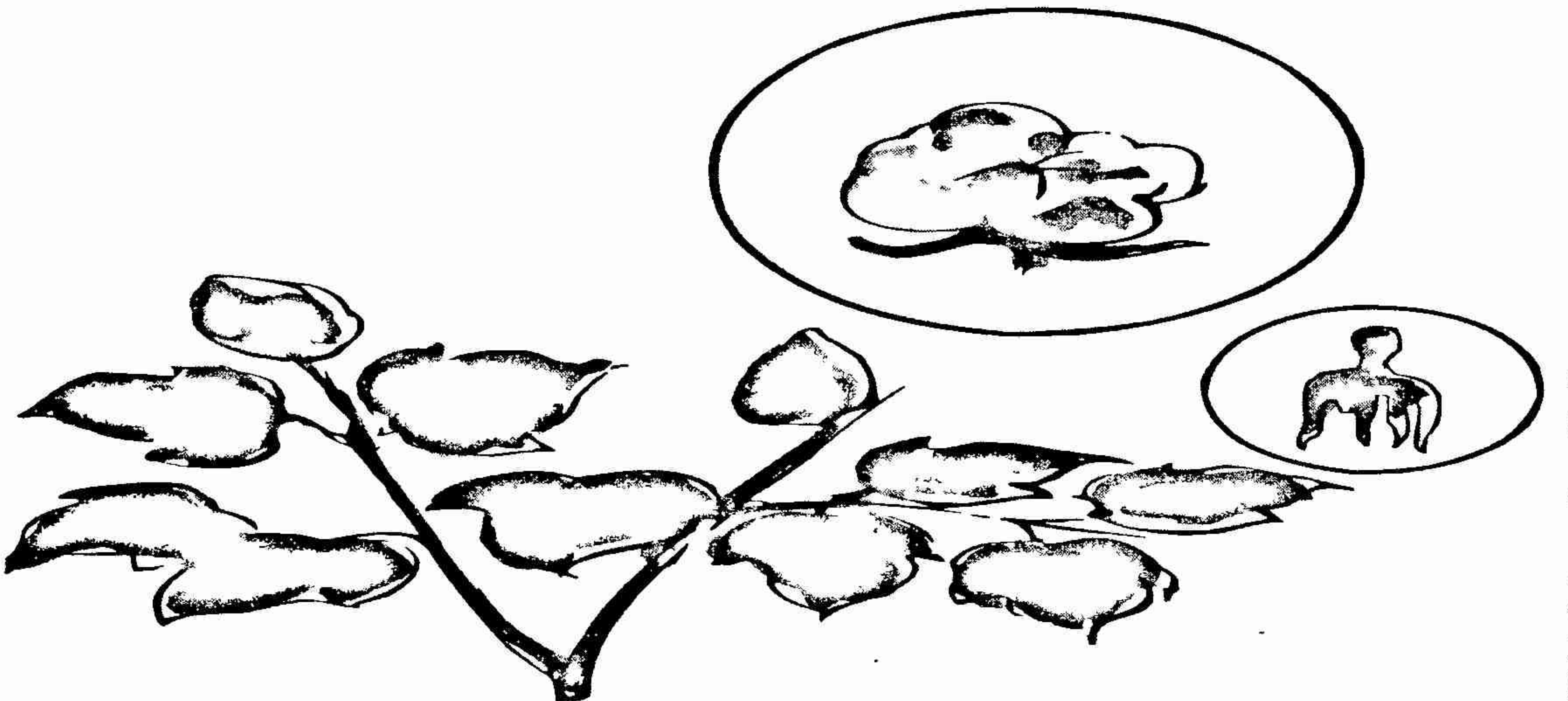
తెగులు సోకిన
మరుసటి
సంవత్సరం మొక్క

తెగుళ్ళ మీద నేల స్వభావం (ఆమ్ల, క్షార, చౌడు నేలల) ప్రభావం

కొన్ని రకాల శిలీంధ్రాలు క్షారస్వభావం వున్న నేలల్లో ఎక్కువగా వస్తాయి. వాటి పెరుగుదలకు క్షారస్వభావం అనుకూలంగా ఉంటుంది.

ఉదా : ఎండుతెగులు, వెర్టిశీలియం ఎండుతెగులు

అలాగే పత్తిలో వచ్చే బ్యాక్టీరియా ఎండుతెగులు, ఎక్కువగా ఆమ్ల నేలల్లోనే వస్తుంది. ఈ బ్యాక్టీరియా ఆమ్ల నేలల్లో బాగా పెరుగుతుంది. ఇదే కాకుండా టమాటాలో ఎండుతెగులు కలుగజేసే బ్యాక్టీరియా కూడా ఆమ్ల నేలల్లో బాగా పెరుగుతుంది.

పత్తిలో బ్యాక్టీరియా ఎండు తెగులు

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వివిధ పంటలకు అక్టోబర్ 25న మార్కెట్ యార్డులలో లభించిన ధరలు

(క్వింటాలుకు రూపాయలలో - మోడల్ ధర)

క్ర.సం	పంట	జిల్లా	మార్కెట్ యార్డ్	రైతులకు అందిన మోడల్ ధర	కనీస మద్దతు ధర	రాష్ట్రం కోరిన ధర
1.	పత్తి	ఆదిలాబాద్	ఆదిలాబాద్	4100	4160	7761
	పత్తి	ఆదిలాబాద్	ఆసిఫాబాద్	4100		
	పత్తి	ఆదిలాబాద్	భైంసా	4300		
	పత్తి	ఆదిలాబాద్	బోధ్	4300		
	పత్తి	ఆదిలాబాద్	ఇంద్రవెల్లి	4200		
	పత్తి	కరీంనగర్	చొప్పదండి	4500		
	పత్తి	కరీంనగర్	గంగాధర	4680		
	పత్తి	కరీంనగర్	జమ్మికుంట	4800		
	పత్తి	ఖమ్మం	ఏన్నూర్	4500		
	పత్తి	ఖమ్మం	ఖమ్మం	4325		
	పత్తి	ఖమ్మం	కొత్తగూడెం	4100		
	పత్తి	మెదక్	గజ్వేల్	4800		
	పత్తి	మెదక్	తొగుట	4100		
	పత్తి	వరంగల్	చేర్యాల	4100		
	పత్తి	వరంగల్	జనగాం	4160		
	పత్తి	వరంగల్	జనగాం	4160		
	పత్తి	వరంగల్	మహబూబాబాద్	4330		
2.	సోయాబీన్	ఆదిలాబాద్	ఆదిలాబాద్	2500	2775	4591
		కరీంనగర్	కోరుట్ల	2775		
		మెదక్	జహీరాబాద్	2200		
		నిజామాబాద్	బాన్స్వాడ	2700		
3.	మొక్కజొన్న	ఆదిలాబాద్	ఖానాపూర్	1365	1365	2745
		కరీంనగర్	చొప్పదండి	1421		
		కరీంనగర్	హుస్సాబాద్	1390		
		ఖమ్మం	కల్లూరు	1275		
		మహబూబ్ నగర్	అచ్చంపేట	1373		
		మెదక్	గజ్వేల్	1430		
		నిజామాబాద్	కామారెడ్డి	1400		
4.	వరి (MTU 1010)	నల్గొండ	మిర్యాలగూడ	1450	1470	3079
	వరి (BPT 5204)	నల్గొండ	నేరేడుచర్ల	1510	1510	3941
	వరి (MTU 1010)	కరీంనగర్	సిరిసిల్ల	1510		

మధుమేహ వ్యాధి నివారణ - ఆహార పరంగా తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు

డా॥ ఎమ్. ఉషారాణి, జి. వాణి భూషణం

మధుమేహ వ్యాధి నియంత్రణ

రక్తంలోని చక్కెర శాతాన్ని తగిన పరిధిలో వుంచుకుంటే ఈ వ్యాధిని నియంత్రించినట్లే. అందుకు ఈ క్రింది 5 ముఖ్య సూత్రాలను తప్పక పాటించాలి.

- ❖ సరైన ఆహారం
- ❖ సరైన వ్యాయామం
- ❖ మందులు తీసుకోవటం
- ❖ ప్రతి 3 నెలలకు ఒకసారైన పరీక్ష చేయించుకోవటం
- ❖ వ్యాధి గురించి సలహాలు, సంప్రదింపులు చేయటం ద్వారా అవగాహన కలిగి ఉండటం. వాటిని పాటించటం.

పైన పేర్కొన్న 5 సూత్రాలను క్రమం తప్పకుండా తగిన పట్టుదలతో పాటించటం.

సరైన ఆహారపు అలవాట్లు:

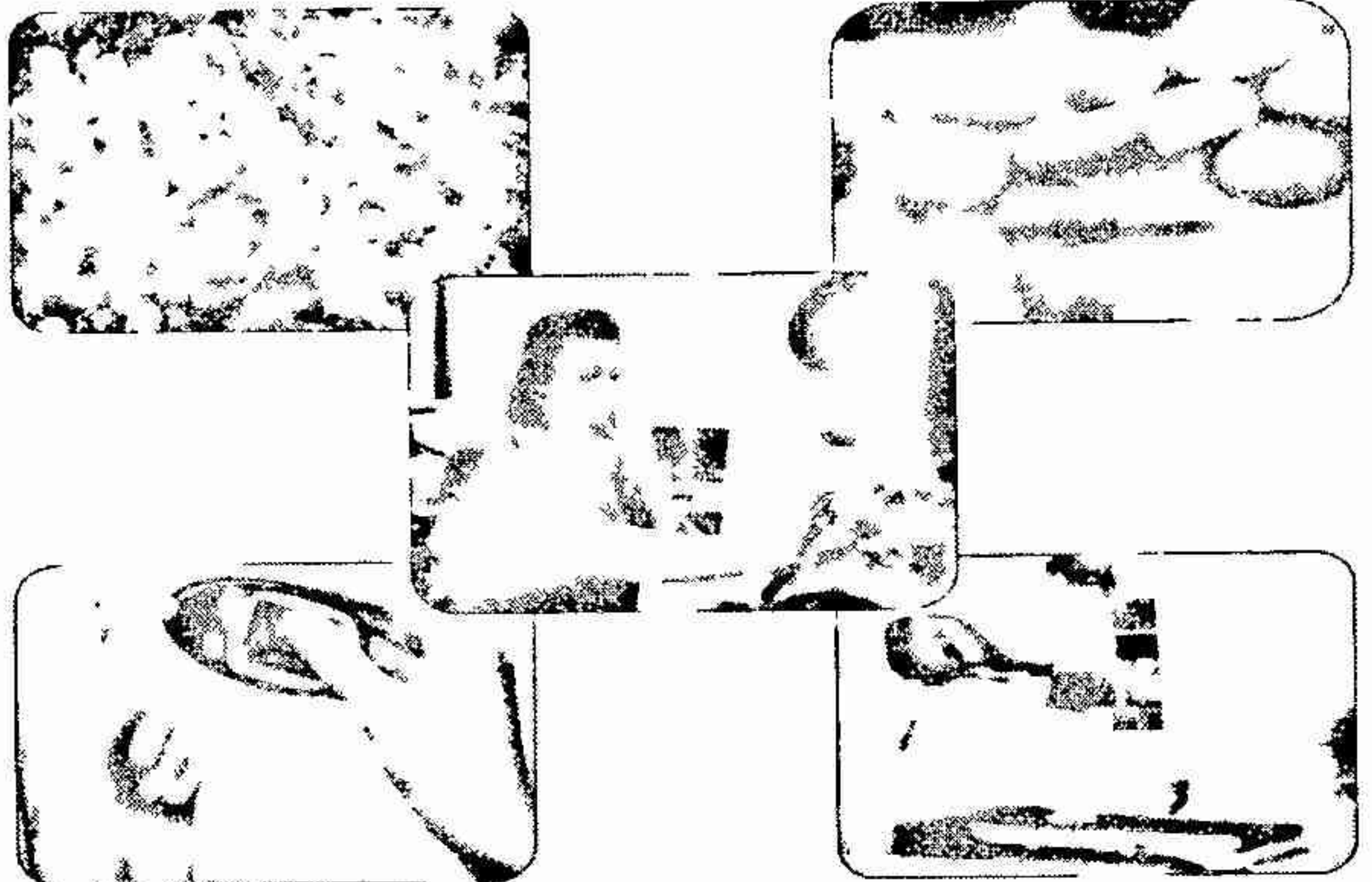
మధుమేహ వ్యాధి కలవారు మామూలు ఆహారంలో కొద్దిమార్పులు చేసి తీసుకొనవచ్చు. వారి ఆహారపు అవసరాలు మామూలు వ్యక్తియొక్క అవసరాల మాదిరిగానే వుంటాయి.

ఆరోగ్యానికి అవసరమైన పోషక పదార్థాలు:

- ❖ పిండి పదార్థాలు
- ❖ కొవ్వు పదార్థాలు
- ❖ మాంసకృత్తులు
- ❖ విటమినులు
- ❖ ఖనిజలవణాలు
- ❖ నీరు

పిండి పదార్థాలు

- ❖ మధుమేహం వున్నవారు ఎక్కువగా పీచు వున్న పిండి పదార్థాలను ఎంపిక చేసుకోవాలి.
- ❖ ఉదా: గోధుమలు, జొన్నలు, దంపుడు బియ్యం, రాగులు, ముడి ధాన్యాలు తీసుకోవడం మంచిది.
- ❖ వీలైనంత వరకు గోధుమ పిండి, జొన్న పిండి జల్లించకుండా పొట్టుతో వాడుకోవాలి.

- ❖ ముడి ధాన్యాలు వాడడం మంచిది.
- ❖ ఇవి నిదానంగా జీర్ణమయి చక్కెరను నిదానంగా రక్తంలో విడుదల చేస్తాయి. అందువలన రక్తంలో చక్కెర శాతం నియంత్రించబడుతుంది.

కొవ్వు పదార్థాలు

- ❖ కొవ్వు పదార్థాలు కూడా శక్తి జనకాలు, పిండి పదార్థాలకంటే రెండింతల శక్తినిస్తాయి.
- ❖ వృక్షసంబంధమైన కొవ్వు పదార్థాలు. ఉదా: వేరుశనగ నూనె, నువ్వుల నూనె, పొద్దు తిరుగుడు గింజల నూనె తీసుకోవడం మంచిది.
- ❖ కొవ్వు తీసిన పాలు వాడడం మంచిది.

మాంస కృత్తులు:

- ❖ ఇవి శరీర పెరుగుదలకు, నిర్మాణానికి అవసరం.
- ❖ ఇవి పప్పుధాన్యాలలోను పాలు, చేపలు, గ్రుడ్లు, మాంసం ద్వారా లభిస్తాయి.
- ❖ మధుమేహం కలవారు ఎక్కువగా పప్పుల వాడకం మంచిది.

విటమినులు, ఖనిజలవణాలు:

- ❖ ఇవి ఆరోగ్య రక్షణకు అవసరం.
- ❖ ఇవి ఎక్కువ కూరగాయలు, పండ్లలో లభిస్తాయి.
- ❖ పచ్చటి ఆకుకూరలు, పండ్లు ఎక్కువగా తీసుకోవాలి.

మధుమేహం వున్న వారు వారికి కావలసిన శక్తి ఈ విధంగా తీసుకోవాలి.

పిండి పదార్థాల ద్వారా	60 - 65 శాతం
కొవ్వు పదార్థాల ద్వారా	15 - 25 శాతం
మాంసకృత్తుల ద్వారా	15 - 25 శాతం

పూర్తిగా మానేయవలసిన ఆహార పదార్థాలు

- ❖ చక్కెర
- ❖ బెల్లం
- ❖ తీపి పదార్థాలు
- ❖ తేనె
- ❖ శీతల పానీయాలు
- ❖ నూనెలో వేయించిన తినుబండారాలు
- ❖ పండ్ల రసాలు

మితంగా తీసుకోవలసిన ఆహార పదార్థాలు

- ❖ నెయ్యి
- ❖ నూనె
- ❖ మాంసాహారం
- ❖ పండ్లు
- ❖ దుంపలు
- ❖ కొవ్వు తీసిన పాలు

తీసుకోదగిన ఆహార పదార్థాలు

- ❖ కూరగాయలు

❖ ఆకుకూరలు

- పల్చటి మజ్జిగ

మధుమేహ వ్యాధి గ్రస్తులు వివిధ భోజన సమయాలలో ఎంచుకోదగిన ఆహారసమూహాలు

ప్రతి భోజన సమయానికి తీసుకోదగిన ఆహారం, ఆయా ఆహారానికి తగినట్లుగా కొలతలతో ఈ క్రింద ఇవ్వబడింది. ఇందులో ఏదైనా ఒక ఆహారాన్ని తమ ఆహారపు అలవాట్ల ప్రకారం ఆయా భోజన సమయాల్లో తీసుకోవచ్చు.

గమనిక:

- ❖ పైన తోలు తీసిన కోడి మాంసం కూర (2/3 ముక్కలు) లేదా చేప కూర (2 ముక్కలు) లేదా పచ్చసొన తీసిన గుడ్డు (1) వారానికి రెండుసార్లు తీసుకోవచ్చు.
- ❖ ప్రతి రోజుకు ఏదైనా రెండు ధాన్యాలు వాడటం మంచిది. బియ్యంతో పాటు గోధుమలు, జొన్నలు, రాగులు, సజ్జలు లాంటివి ఏవైనా వాడవచ్చు.
- ❖ ఎన్ని రకాల గింజ ధాన్యాలు వాడినా రోజుకి 250-300 గ్రాములు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- ❖ ఏ కూరగాయైనా, ఆకుకూరైనా తక్కువ నూనెతో వండి ఎక్కువగా వాడవచ్చు.
- ❖ మీగడ తీసిన పాలు వాడటం మంచిది.

ఆహార సమూహ-1

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రాద్దున టిఫిన్	8:00 గం	చపాతీ - తక్కువగా నూనెతో చేసిన కూరగాయల కూర, మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/ టీ చక్కెర లేకుండా	2
2.	అల్పాహారం	11:00 గం	నూనె లేకుండా వేయించిన పేలాలు	1 చిన్న కప్పు
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం	చపాతీలు అన్నం పాలకూర పప్పు బీరకాయ కూర	2 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు
			మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు	1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం	సాదా బిస్కెట్లు మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/ టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	5 1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-2

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	దోసె చట్నీ మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	2 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	నూనె లేకుండా వేయించిన అటుకులు	1 చిన్న కప్పు
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	పుల్కాలు అన్నం దోసకాయ పప్పు సొరకాయ కూర మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు	3 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	మొలకెత్తించిన పెసలు మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 చిన్న కప్పు 1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-3

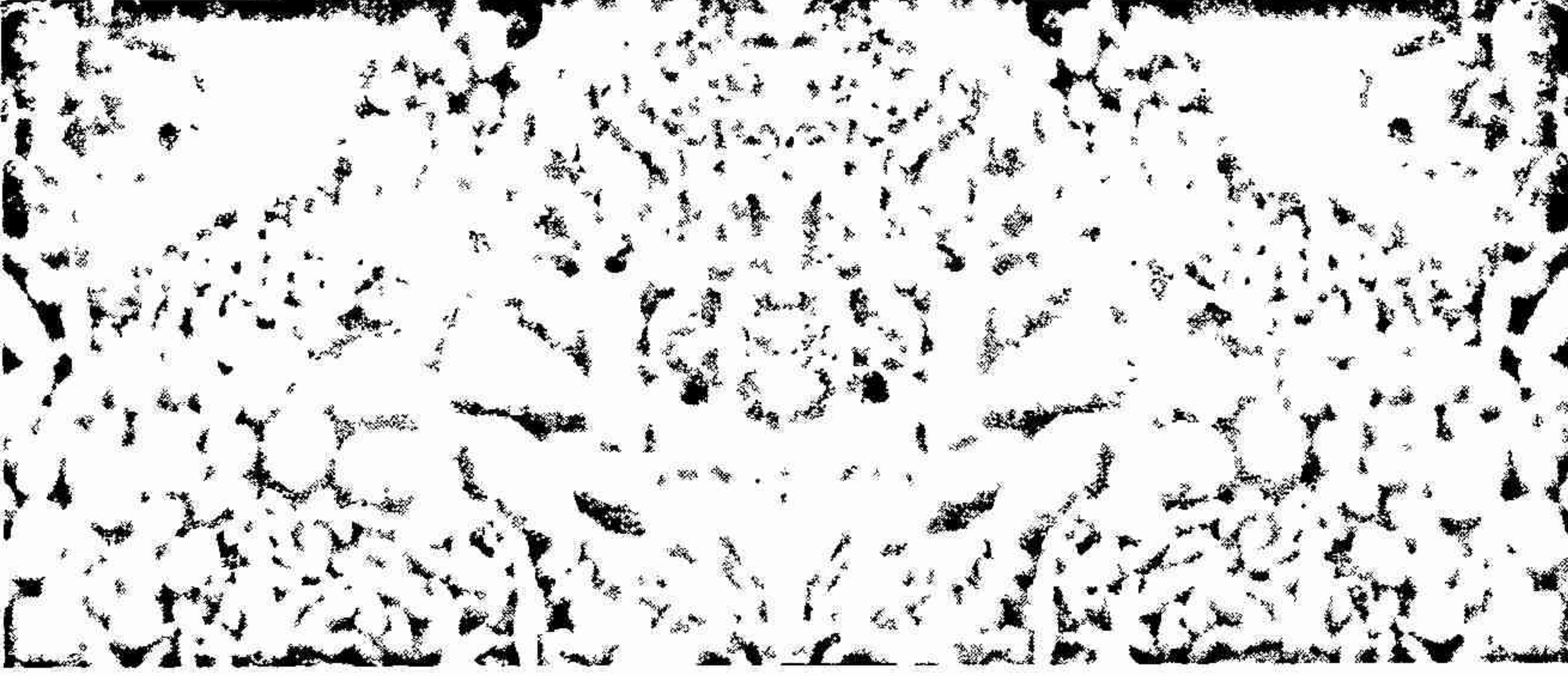
సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	ఇడ్లీ చట్నీ మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	4 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	నూనె లేకుండా వేయించిన మరమరాలు	1 చిన్న కప్పు
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	జొన్న రొట్టెలు అన్నం టమోటా పప్పు క్యాబేజీ కూర మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు	2 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	ఉడకబెట్టిన ముడి పప్పు గింజలు మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 చిన్న కప్పు 1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-4

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	గోధుమ రవ్వ ఉప్పా చట్నీ మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	2 చిన్న కప్పులు 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	మొలకెత్తిన పెసలు	1 చిన్న కప్పు
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	చపాతీ అన్నం సాంబారు బెండకాయ కూర మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు	3 2 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	బొప్పాయి పండు ముక్కలు మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 చిన్న కప్పు 1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-5

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	పుల్కాలు తక్కువగా నూనెతో చేసిన కూరగాయల కూర మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	3 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	సాదా బిస్కెట్లు	4
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	పుల్కాలు అన్నం తోటకూర పప్పు బెండకాయ కూర మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు	2 2 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	బత్తాయి పండు మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-6

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	పొంగలి చట్నీ మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	2 చిన్న కప్పులు 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	జామపండు	1
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	గోధుమ రవ్వ అన్నం దోసకాయ పప్పు మునగకూర వేపుడు మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు ఉడికించిన శనగలు	3 చిన్న కప్పులు 2 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 కప్పు 1 గ్లాసు

ఆహార నమూనా-7

సంఖ్య	భోజనం	సమయం	తీసుకోదగిన ఆహారం	మోతాదు
1.	ప్రొద్దున టిఫిన్	8:00 గం॥	జొన్న రొట్టెలు తక్కువగా నూనెతో చేసిన కూరగాయల కూర మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ /టీ చక్కెర లేకుండా	2 చిన్న కప్పులు 1 కప్పు
2.	అల్పాహారం	11:00 గం॥	మొలకెత్తిన పెసలు	1 చిన్న కప్పు
3.	మధ్యాహ్నం/రాత్రి భోజనం	1:00 గం॥	అన్నం గోంగూర పప్పు అకుకూర మీగడ తీసిన పాలతో తయారు చేసిన పెరుగు ఉడికించిన బఠాణీలు	2 చిన్న కప్పులు 1 చిన్న కప్పు 1 పెద్ద కప్పు 1 చిన్న కప్పు 1 చిన్న కప్పు
4.	సాయంత్రం అల్పాహారం	5:00 గం॥	మీగడ తీసిన పాలతో కాఫీ/టీ చక్కెర లేకుండా లేదా మజ్జిగా కలిపిన రాగిజావ	1 కప్పు 1 గ్లాసు

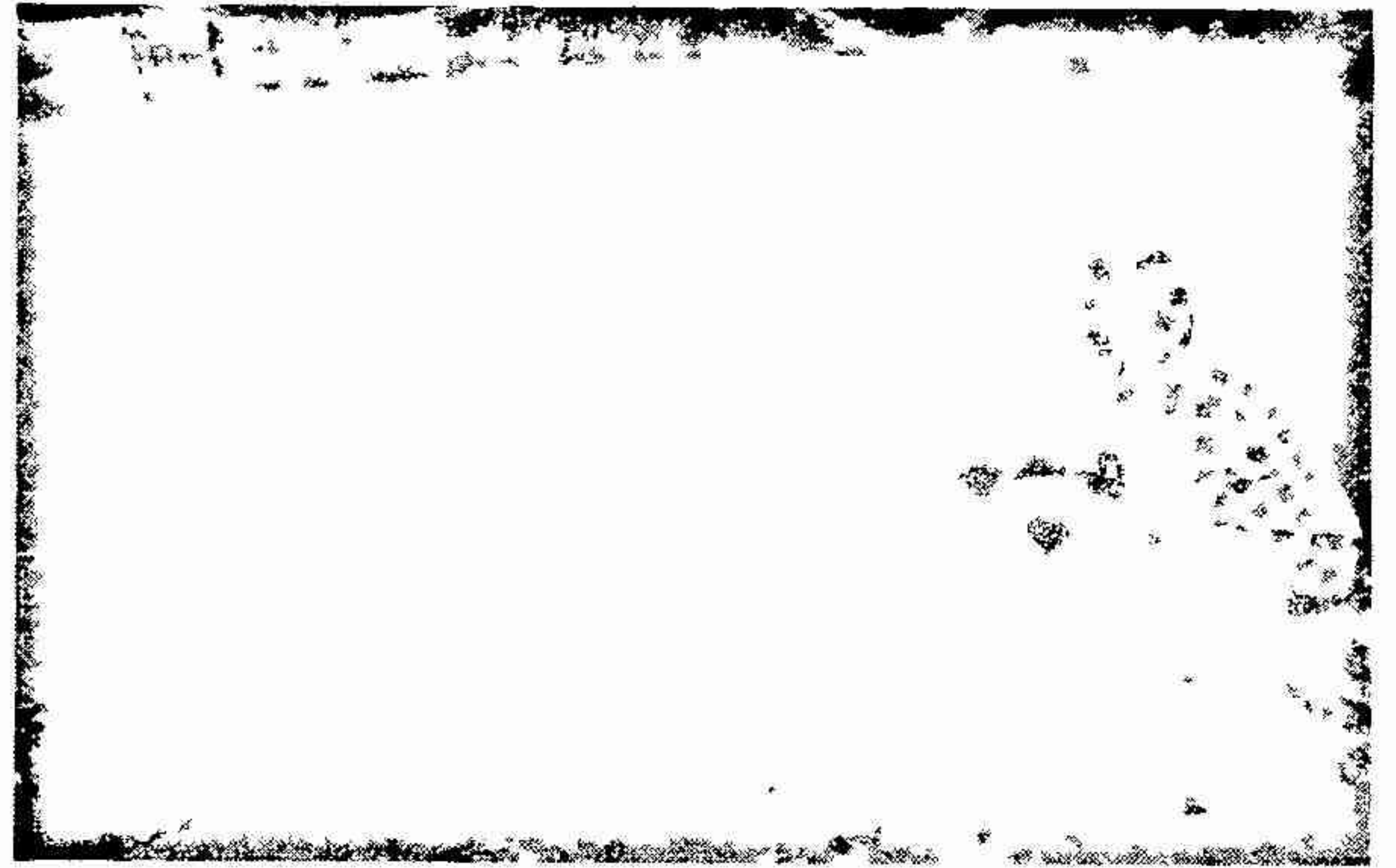
సమీకృత దాణాకు ప్రత్యామ్నాయం - అజోల్లా

పశుపోషణలో అధిక ఖరీదు చేసే సమీకృత దాణాను వాడటం వల్ల పాల ఉత్పత్తి వ్యయం గణనీయంగా పెరిగే అవకాశం వున్నందున, ప్రత్యామ్నాయంగా అజోల్లా చౌకగా, చక్కగా వుపయోగపడుతుంది. అజోల్లా నీటిలో తేలియాడుతూ, నత్రజని స్వీకరిస్తూ, పెరిగే ఒక నాచుమొక్క. వీటికి వేర్లు, కాండం లేకుండా కేవలం ఆకులే వుంటాయి.

అజోల్లాలో మాంసకృత్తులు 25-35 శాతం, శరీరానికి కావలసిన అమైనో ఆసిడ్లు 7-10 శాతం, బి. కెరోటిన్ 1380 మైక్రోగ్రాములు, విటమిన్ బి.12, 1.19 మి.గ్రా., కాల్షియం 67 మి.గ్రా., కోబాల్ట్ 0.61 మి.గ్రా., ఇనుము 7.3 మి.గ్రా., సోడియం 0.26 మి.గ్రా., మెగ్నీషియం 4.3 మి.గ్రా., సల్ఫర్ 0.27 మి.గ్రా., ఫాస్ఫరస్ 0.86 మి.గ్రా., జింక్ 4.1 పి.పి.యం., కాపర్ 0.9 పి.పి.యం 100 గ్రాములలో లభిస్తాయి. అజోల్లాలో తక్కువ పీచు పదార్థం వుంటుంది. సులభంగా జీర్ణమవుతుంది. రైతులు ఇంటి దగ్గర నీటి అవసరం అంతగా లేకుండా, స్వల్ప విస్తీర్ణంలో, తక్కువ కాలంలో, చౌకగా, అధిక దిగుబడిలో సాగు చేసుకోవచ్చు. 2 కేజీల అజోల్లా 1 కేజీ దాణాతో సమానం. కిలో అజోల్లా వుత్పత్తికి ఖర్చు కేవలం 0.50 పైసలు మాత్రమే అవుతుంది.

అజోల్లాను ఉత్పత్తి చేయడం ఎలా?

- ❖ చెట్ల నీడలో సూర్యరశ్మి అంతంత మాత్రం ప్రసరించే ప్రాంతంలో 2.25 మీ. పొడవు, 1.5 మీ. వెడల్పు, 10 సెం.మీ. లోతున్న గోతిని తీసి, దాంట్లో పాలిథిన్ షీట్, నీరు నిలిచేటట్లు పరవాలి.

- ❖ గొయ్యిలో షీట్ పైన 30-35 కిలోల జల్లెడ పట్టిన సారవంతమైన మట్టిని క్రమ పద్ధతిలో సరిసమానంగా వేదచల్లాలి.
- ❖ 20 లీ.ల నీటిలో చీకిన 4 కి.ల ఆవు పేడ, 30 గ్రా. సూపర్ ఫాస్ఫేటును కలిపి ఆ ద్రావణాన్ని, గోతిలో మట్టిపై చల్లి 10 సెం.మీ. ఎత్తు వరకు నీరు నింపాలి.
- ❖ శుభ్రమైన 1000-1500 గ్రా.ల. తాజా అజోల్లా కల్చర్ ను గోతిలో వేయాలి. అజోల్లా వారం రోజుల్లో 8-10 కిలోలు అవుతుంది.
- ❖ 7వ రోజు నుండి రోజుకు చ.మీకు 500-600 గ్రా.ల అజోల్లా దిగుబడి లభ్యమవుతుంది. ఎక్కువ దిగుబడి కావాలంటే 4 గుంటలు ఈ విధంగా తయారు చేసుకోవాలి.
- ❖ రంధ్రాలున్న ప్లాస్టిక్ ట్రేలో అజోల్లాను చేతితో తీసి వేస్తూ సగం వరకు నీరున్న బకెట్ లో అజోల్లాను మాత్రమే వేసి, పేడ వాసన పోవడానికి శుభ్రంగా కడగాలి. కడగగా మిగిలిన నీటిని గోతిలో పోసి అజోల్లాను పశువులకు ఇవ్వాలి.
- ❖ ప్రారంభంలో ఒక వారం పాటు అజోల్లాను దాణాను, 1:1 నిష్పత్తిలో, 15 రోజుల తర్వాత డైరెక్టుగా వాడవచ్చు.

అజోల్లాలో అధిక దిగుబడి పొందాలంటే...

ప్రతి రోజూ అజోల్లా గోతిలో కిక్కిరిసి పోకుండా తీసి వేయడం, ప్రతి రోజూ అజోల్లా గోతిలో సూర్యరశ్మి డైరెక్టుగా పడకుండా చూడడం, ప్రతి 5 రోజుల కొకసారి సూపర్ ఫాస్ఫేటు 20 గ్రా., 1 కిలో ఆవు పేడ, ప్రతి వారానికి ఒక

సారి లవణాలతో కూడిన సూక్ష్మ పోషక మిశ్రమం ప్రతి 10 రోజుల కొకసారి 25-30 శాతం నీటిని తీసి శుభ్రమైన నీటితో నింపడం ప్రతి 2 మాసాల కొకసారి 5 కిలోల మట్టిని గోతిలో నుండి తీసి క్రొత్త మట్టిని వేయడం, ప్రతి మాసాల కొకసారి గోతిలోని మట్టిని, నీటిని పూర్తిగా తొలగించడం, మొదలగు జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

అజోల్లాను దాణాతో పాటు 1.5-2 కిలోలు కలిపి వాడటం వల్ల పశు ఆరోగ్య ప్రమాణాలు పెరగడమే కాకుండా, పాల దిగుబడి 15-20 శాతం, పాలల్లో ఎస్.ఎన్.ఎఫ్. మరియు వెన్న శాతం పెరుగుతుంది. రైతులకు ప్రతీ లీటరుకు 0.60-1.50 పైసలు అధిక లాభం లభిస్తుంది. చైనా, వియత్నాం, ఫిలిప్పీన్స్ మొదలగు దేశాలలో ప్రసిద్ధి చెందిన ఈ అజోల్లాను తమిళనాడు, కేరళ రాష్ట్రాలలోను, ఆధ్రప్రదేశ్ సంగం డైరీ పరిసర ప్రాంతాల్లో సాగు చేస్తున్నారు.

పశు మేతలో ఖనిధ వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు సద్వినియోగం

సమీకృత దాణాల రేట్లు ఆకాశాన్నంటుతున్నందున, దాణాను ఎక్కువగా పశువులకు వాడితే మేపు ఖర్చు, పాల వృత్తు ఖర్చు పెరిగి పశుపోషణ లాభదాయకంగా వుండదు. ప్రస్తుతం దుర్భిక్ష పరిస్థితుల్లో మేత ఖర్చు తగ్గించుకునే మార్గాలను అన్వేషించుకోవాలి. అందులో భాగంగా రైతులు ప్రస్తుతం వృధాగా వదిలేస్తున్న వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను దాణాలో కొంత శాతం వరకు కలిపి వాడితే, అవి సద్వినియోగమై దాణా ఖర్చు చాలా వరకు తగ్గే అవకాశముంటుంది. అలాగే పచ్చి మేతలతో పాటు, కొన్ని పంటల ఆకుల్ని, కాండాల్ని మేతగా అందించడం వల్ల అనావృష్టి పరిస్థితుల్లో మేపు ఖర్చు తగ్గించుకోవచ్చు. రైతాంగం వృధాగా పడేస్తున్న కొన్ని వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు పశువుల ఆహారంలో ఎలా సద్వినియోగం చేసుకోవచ్చో పరిశీలిద్దాం.

క్ర.సం	వ్యవసాయ పంట	అవశేషాలు	పోషకాలు	మేతలో వినియోగించే విధానం
1.	వరి	వరి గడ్డి వరి పొట్టు	మాంసకృత్తులు 3.6 శాతం పీచు పదార్థాలు ఎక్కువ మాంసకృత్తులు 3 శాతం	ఎండు మేతగా వుపయోగించవచ్చు. పొడి చేసి దాణాలో 30 శాతం కలిపి వాడవచ్చు.
2.	మొక్క జొన్న/ జొన్న	చొప్ప, కంకులు	మాంసకృత్తులు 3.6 శాతం మాంసకృత్తులు 3.5 శాతం పిండి పదార్థాలు 55 శాతం	ఎండు మేతగా వాడవచ్చు. ఎండబెట్టి, నలగగొట్టి పొడి చేసి, దాణాలో 50 శాతం వరకు కలిపి వాడవచ్చు.
3.	చెరుకు	దవ్వ పచ్చి ఆకులు గడలు	మాంసకృత్తులు లేవు పీచు పదార్థం ఎక్కువ మాంస కృత్తులు 12 శాతం జీర్ణమయ్యే పోషకాలు 45 శాతం ఖనిజ లవణాలు మాంసకృత్తులు లేవు	దవ్వపై యూరియా, బెల్లం మట్టి చల్లి ఎండు మేతలాగా మేపవచ్చు. పచ్చి ఆకుల్ని కత్తిరించి పప్పుజాతి గడ్డి లేదా ఎండుమేతలో కలిపి ఇవ్వవచ్చు. మాగుడు గడ్డిగా నిలువ చేసి, వాడుకోవచ్చు. కత్తిరించిన గడలలో, పత్తి గింజల చెక్క ఖనిజలవణ మిశ్రమాన్ని కలిపి పశువులకు అందించవచ్చు. లేదా గడలు, తవుడు ఒక కిలో, 5 కిలోల సుబాబుల్ లెగ్యుంజాతి పశు గ్రాసాలు కలిపి వాడవచ్చు.
4.	అరటి	ఆకులు కాండం	మాంసకృత్తులు 5 శాతం -	పప్పుజాతి పశుగ్రాసాల్లో పాటు అందివ్వాలి. కత్తిరించి, ఇతర పశుగ్రాసాల్లో పాటు

క్ర.సం	వ్యవసాయ పంట	అవశేషాలు	పోషకాలు	మేతలో వినియోగించే విధానం
				అందివ్వాలి. వేసవిలో శ్రేష్ఠం.
5.	వేరుశనగ	తీగలు పొట్టు	విలువైన ప్రోటీన్లు మాంసకృత్తులు 5 శాతం	ఎండబెట్టి పొడిచేసి దాణాలో 50 శాతం అయ్యే వరకు కలుపవచ్చు. పొడి చేసిన దాణాలో 40 శాతం వరకు కలుపవచ్చు. పొట్టును నానబెట్టి, వేరుశనగ చెక్కలో 9:1 నిష్పత్తిలో కలిపి, పాలివ్వని పశువులకు ఇవ్వవచ్చు.
6.	పెసర	తీగలు పొట్టు	మాంసకృత్తులు 11.5 మాంసకృత్తులు 14.75	పొడి చేసి దాణాలో కలిపి వాడవచ్చు. పొడి చేసి దాణాలో కలిపి వాడవచ్చు.
7.	కంది/ మినుములు	పొట్టు	మాంసకృత్తులు 8.8	కంది పొట్టు 3 కిలోలు వరి గడ్డి 8 కిలోలు కలిపి ఇవ్వవచ్చు. కంది పొట్టు 3 కిలోలు, పచ్చిమేత, ఖనిజలవణాల మిశ్రమం 5-6 లీటర్ల పాలిచ్చే పశువులకు సరిపోతాయి.
8.	తుమ్మ	గింజలు	మాంసకృత్తులు 15 శాతం	దాణాలో మొక్కజొన్న బదులుగా శక్తినిచ్చే పోషకాలు 60 శాతం 15-20 శాతం కలుపవచ్చు.
9.	పత్తి	గింజలు మొక్కలు	మాంసకృత్తులు 15 శాతం మాంసకృత్తులు శక్తినిచ్చే పోషకాలు ఎక్కువ	దాణాలో మొక్కజొన్న బదులుగా శక్తినిచ్చే పోషకాలు 60 శాతం 15-20 శాతం కలుపవచ్చు.
10.	పొద్దు తిరుగుడు	కంకులు పువ్వులు గింజలు	మాంసకృత్తులు 4 శాతం పిండి పదార్థాలు 50 శాతం మొక్కలుపోషకాలు ఎక్కువ మాంసకృత్తులు 4 శాతం పిండి పదార్థాలు 55 శాతం పిండి పదార్థాలు 32 శాతం మాంసకృత్తులు 4.2 శాతం	దాణాలో పొడి చేసి 50 శాతం వరకు కలిపి వాడవచ్చు. పంట తీసిన తరువాత కత్తిరించి, దాణాలో 1-2 కిలోలు కలిపి వాడవచ్చు. గింజలు తీసిన తరువాత పూలు కత్తిరించి ఆరబెట్టి దాణాలో వాడవచ్చు. పిండి చేసి దాణాలో 30 శాతం వరకు కలుపవచ్చు.
11.	చింత	గింజలు	మాంసకృత్తులు 12 శాతం శక్తినిచ్చే పోషకాలు 65 శాతం	దాణాలో 10 - 25 శాతం వరకు వాడవచ్చు. మొక్కజొన్న బదులు 30 శాతం చింత గింజల పొడి, 10 శాతం బెల్లం మట్టి కలిపి వాడవచ్చు.
12.	మామిడి	టెంకలపప్పు	మాంసకృత్తులు 6 శాతం పోషకాలు 50-70 శాతం	పశువుల దాణాలో 10 శాతం వరకు వాడవచ్చు. పోషకాలు తవుడుతో సమానంగా వుంటాయి.

సింగూరు ప్రాజెక్టు వరద నీటితో నష్టపోయిన రైతులకు పరిహారం చెల్లించాలి

వై. ఆశోక్, తెలంగాణా రైతు జే.ఏ.సి. సంగారెడ్డి జిల్లా కన్వీనర్

పర్యటనలో సదాశివపేట మండలం పొట్టిపల్లి, ఏటిగడ్డ సంగం, మునిపల్లి మండలం పెద్ద చెల్మెడ, తాటిపల్లి, రాయకోడ్ మండలం సింగీతం మరియు న్యాలకల్ మండలం అత్పూర గ్రామాలలో పంట పొలాలను సందర్శించి సంబంధిత రైతులతో మాట్లాడడం జరిగింది.

ఈ సందర్భంగా మేము గమనించిన మరియు రైతుల ద్వారా తెలిసిన విషయాలు:

1. 30-9-2016 నాడు భారీ వర్షం (26 సెం.మీ) కురిసి వరదలు బాగా వచ్చాయి. ఇన్ఫ్లో అధికమై సింగూరు ప్రాజెక్టు 12 గేట్లను ఒకేసారి వదిలారు. తద్వారా కాలువలు పొంగి పొర్లి నీరు చుట్టూ వున్న పంట పొలాల్లోకి వచ్చి చేరింది. కొన్ని చోట్ల రోడ్లు తెగి గులకరాళ్ళు, ఇసుక పెద్ద ఎత్తున పొలాలలోకి చేరి ఇసుక మేట వేసింది. అట్టి నీరు పంట చేలలో దాదాపు 7-10 రోజులు నిలిచాయి. దీని ఫలితంగా పత్తి, మొక్కజొన్న, సోయాబీన్, కంది, చెరుకు తదితర పంటలు కొన్ని చోట్ల పూర్తిగా మరికొన్ని చోట్ల పాక్షికంగా నాశనమయ్యాయి. ప్రతి గ్రామంలో దాదాపు 600 ఎకరాల వరకు పంటలు పాడయినట్లు రైతులు తెలిపారు. వెంటవెంటనే ఇన్ఫ్లో వాటర్ వదిలి యుంటే కాలువల ద్వారా నెమ్మదిగా వెళ్ళేదని, వరదలు పంట పొలాల్లోకి రాకపోయేవని, అధికారుల నిర్లక్ష్యం మరియు అవగాహన లోపం వల్లనే ఇలా జరిగిందని రైతులు ప్రగాఢంగా అభిప్రాయ పడుతున్నారు. అధికంగా వర్షాలు వచ్చిన ప్రతీసారి ఇలా పంటలు నష్టపోతూనే వున్నామని రైతులు బాధను వ్యక్తీకరించారు.
2. మంజీర పరీవాహక గ్రామాల భూమిలో నల్లరాయి (బిడెం) ఉండడం వల్ల భూ గర్భ జలాలు తక్కువగా వున్నవి. అందువల్ల ఇక్కడి రైతులు సంగంలో ఒకేసారి ఖరీఫ్ సీజన్లోనే పంటలు పండిస్తారు. ఆ పంటను వరదల వల్ల నష్టపోయారు. రబీ పంటకు వారికి అవకాశం లేదు. ప్రక్కనే మంజీర నదీ జలాలున్నప్పటికీ వాడుకునే అవకాశం లేదు.
3. ఒక్కో పంటకు ఎకరానికి కనీసం రూ. 15,000 నుండి రూ. 30,000 వరకు విత్తనాలు, ఎరువులు, పురుగు మందులు, కూలీ పనులకు పెట్టుబడి పెట్టారు.
4. వ్యవసాయ దారుల్లో చిన్న, సన్న కారు రైతులే అధికం. వారిలో ఎక్కువ మంది కొద్దిపాటి స్వంత భూమితో పాటు 5-10 ఎకరాలు కొలుకు తీసుకుని సాగు

చేస్తున్నారు. వారిలో ఎవరికీ కొలుదారు గుర్తింపు కార్డు ఇవ్వబడలేదు. కొలు భూమికి వారికి బ్యాంకు రుణాలు రాలేదు.

5. పూర్తిస్థాయిలో బ్యాంకు రుణాలు మాఫీ కానందున, అవసరం మేరకు బ్యాంకు రుణాలు అందక చాలా మంది ప్రైవేట్ అప్పులు అధిక వడ్డీకి తెచ్చుకున్నారు. ఆ కొద్దిపాటి బ్యాంకు రుణాలలో ఇన్సూరెన్సు డబ్బులు మినహాయించారు. అట్టి డబ్బులు ఏ కంపెనీకి చెల్లించారో రశీదు ఇవ్వలేదు. ఇప్పుడు ఎవరినీ అడగలేని అసహాయ స్థితి వారిది.
6. కొన్ని చోట్ల నకిలీ విత్తనాల మూలంగా మొక్కలు రాలేదు. మొలకలు వచ్చిన చోట పూత పూయక కాత కాయలేదు. వ్యవసాయ అధికారులు ఇట్టి విషయాన్ని నిర్ధారించారు కూడా.
7. పంట నష్టంపై రెవెన్యూ అధికారులు కొన్ని ప్రమాణాలతో నివేదికలు తయారు చేసి ప్రభుత్వానికి పంపినట్లు రైతులు తెలిపారు.

పరిష్కరించ వలసిన సమస్యలు:

1. రైతులకు వెంటనే ఎకరాకు రూ. 40,000 చొప్పున నష్టపరిహారం చెల్లించాలి.
 2. ఇన్ఫ్లో సబ్సిడీ వెంటనే అందించాలి.
 3. మంజీర నదీ పరివాహక ప్రాంత రైతులు అధిక వర్షం వల్ల పంటలు నష్టపోవడానికి గల కారణాలు, భవిష్యత్తులో నష్ట నివారణ చర్యలు చేపట్టుటకు గాను నిజ నిర్ధారణ కమిటీని వేయాలి.
 4. వరదలు, వర్షాల వల్ల పంటలు 50 శాతం పైగా నష్టపోయిన దానినే గుర్తించడం గాకుండా ఏ మేరకు నష్టపోతే అంతమేరకు గుర్తించి పరిహారం చెల్లించాలి.
 5. నకిలీ విత్తనాల ద్వారా నష్టపోయిన రైతులకు వెంటనే పరిహారం చెల్లించాలి. నకిలీ విత్తనాలు సరఫరా చేసిన కంపెనీలపై చట్టరిత్యా చర్య తీసుకోవాలి.
 6. మంజీర నదీ జలాలను స్థానికులకు రెండు పంటలకు సాగుకు అందించడానికి చర్యలు తీసుకోవాలి.
 7. కొలు రైతులకు కొలు దారు గుర్తింపు కార్డులు ఇప్పించి బ్యాంకు రుణాలు అందేలా చర్యలు చేపట్టాలి.
- 25-10-2016 నాడు ప్రొ|| కోదండరాం, చైర్మన్ (తెలంగాణా రైతు జే.ఏ.సి) గారి ఆధ్వర్యంలో బృందంగా మంజీర పరీవాహక ప్రాంతంలో పర్యటించారు.

తెలంగాణ రాష్ట్రం అవిర్భావం (జూన్ 2, 2014) నుండి అక్టోబర్ 23 వరకు...

కొనసాగుతున్న రైతు ఆత్మహత్యలు

(జిల్లాల వారీగా)

రైతు ఆత్మహత్య బాధిత కుటుంబాలకు న్యాయం చేయాలని డిమాండ్ చేస్తూ, రైతు సంఘాలు, బాధిత కుటుంబాలు చేసిన ఆందోళనల ఫలితంగా నూతనంగా ఏర్పడిన తెలంగాణ రాష్ట్రంలో బాధిత కుటుంబాలకు 6 లక్షల రూపాయల ఎక్స్‌గ్రేషియాను చెల్లిస్తామని హామీ ఇస్తూ ప్రభుత్వం జీ.వో. 194ను జారీ చేసింది. ఇప్పటి వరకు

614 ఆత్మహత్యలను మాత్రమే గుర్తించారు. 292 మందికి మాత్రమే పరిహారం అందింది. రైతు ఆత్మహత్యలను గుర్తించడంలో ప్రభుత్వం చాలా నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరిస్తున్నది. అనేక కుంటి సాకులతో బాధిత కుటుంబాల దరఖాస్తులను తిరస్కరిస్తున్నది. గుర్తించిన కేసులలో కూడా పరిహారం చెల్లించేందుకు నెలలు గడుపుతున్నది.

క్ర.సం	జిల్లా పేరు	రైతు ఆత్మహత్యలు
1	నల్గొండ	266
2	సిద్దిపేట	206
3	వరంగల్ రూరల్ (కాకతీయ)	133
4	మెదక్	128
5	శంషాబాద్ - రంగారెడ్డి	122
6	నాగర్ కర్నూల్	115
7	ఆదిలాబాద్	113
8	వికారాబాద్	101
9	సంగారెడ్డి	94
10	భూపాలపల్లి - జయశంకర్	93
11	కరీంనగర్	88
12	నిర్మల్	88
13	జనగామ	81
14	మహబూబ్‌నగర్	76
15	యాదాద్రి	72
16	కామారెడ్డి	70

క్ర.సం	జిల్లా పేరు	రైతు ఆత్మహత్యలు
17	సిరిసిల్లా రాజన్న	67
18	వనపర్తి	67
19	జగిత్యాల	62
20	ఖమ్మం	56
21	కొత్త గూడం - భద్రాద్రి	55
22	నిజామాబాద్	54
23	మహబూబాబాద్	52
24	వరంగల్	50
25	సూర్యాపేట	47
26	పెద్దపల్లి	47
27	గద్వాల - జోగోలాంబ	37
28	మంచిర్యాల	30
29	అసిఫాబాద్ - కొమరం భీం	19
30	మేడ్చల్ మల్కాజ్‌గిరి	8
	మొత్తం	2,497

జన్మమార్పిడి ఆవ పంటకు వ్యతిరేకంగా ఢిల్లీలో భారీ సత్యాగ్రహం దేశ వ్యాపితంగా 25 రాష్ట్రాల నుండి పెద్ద సంఖ్యలో పాల్గొన్న రైతులు, సంస్థలు

జన్మ మార్పిడి ఆవ పంట మార్కెట్ ప్రవేశానికి అనుమతించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం చేస్తున్న తీవ్ర ప్రయత్నాలు, దానిని ప్రతిఘటిస్తూ దేశ వ్యాపితంగా అనేక రైతు సంఘాలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, శాస్త్రవేత్తలు, మేధావులు చేస్తున్న పోరాటాల గురించి తొలకరి పాఠకులకు తెలుసు. తాజాగా కేంద్ర ప్రభుత్వ వైఖరిని నిరసిస్తూ అక్టోబర్ 25న ఢిల్లీ జంతర్ మంతర్ కు వేలాది మంది తరలి వచ్చారు. రైతాంగం పక్షాన, భారత ప్రజల పక్షాన బలమైన గొంతు వినిపించారు. కార్పొరేటు కంపెనీలకు అనుకూలంగా టెక్నాలజీని తెచ్చే ఏ ప్రయత్నాన్నయినా ప్రతిఘటిస్తామని ప్రకటించారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రాష్ట్రాల నుండి కూడా రైతు స్వరాజ్య వేదికతో పాటు అనేక సంస్థల ప్రతినిధులు ఈ సత్యాగ్రహానికి తరలివెళ్ళారు.

KLVA 102M 279

D/HSE/995/2016-2018 November-2016 Published on 28-10-2016 Posted on 30-10-2016

indiagardenexpo.com

India Garden Expo

3RD EDITION

22-25 DECEMBER 2016
HITEX, HYDERABAD

FOREMOST EXPO ON GARDEN TECHNIQUES, NURSERIES, PLANTATION AND LANDSCAPING

EXHIBITORS PROFILE

- » Horticulture consultants
- » Indoor & outdoor plant suppliers
- » Plant protection chemicals
- » Pesticides & fertilizers
- » Landscape architects and designers
- » Pots & holders
- » Plant care products
- » Pest control products
- » Garden tools
- » Garden furniture
- » Pump & pipes
- » Landscape accessories
- » Flowers, plants & seed companies
- » Paving materials & tiles
- » Stone & granite arts
- » Terracotta garden ware & pottery
- » Organic farming
- » Sculptures & environment art
- » Bird / pet houses for gardens
- » Solar lighting systems
- » Lighting & fountain
- » Irrigation & water management

Organizer:

Supported by:

Media Partners:

HYDERABAD INTERNATIONAL TRADE EXPOSITIONS LIMITED

First Floor, Trade Fair Office Building, HITEX Exhibition Center, Izzat Nagar, Madhapur, Hyderabad 500 084 Telangana, India
T: + 9140 2311 21 21 / 22 / 23 | F: + 9140 2311 21 24 | E: contact@indiagardenexpo.com | www.indiagardenexpo.com

For Participation Enquiries Contact:

Mr. Sandeep Peddi | M: +91 988577 8463 | E: psk@hitex.co.in

పుస్తకం పంఖ్య	KLVA102M279
పుస్తకం పేరు	తొలకరి
తారీఖు	07 February 2025
మొందు లభి	yes
పెనుక లభి	yes
మొత్తం పేజీలు	41
పిర్మ సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	SK. Sharmila
పేజీలు విడదీసినది	SK. Sharmila
స్కాన్ చేసినది	APSA
పరీక్ష చేసినది	HEMA
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	